

Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας
Τμήμα Χρηματοοικονομικών & Ελεγκτικής

**Ο εσωτερικός έλεγχος ως εργαλείο της
εταιρικής διακυβέρνησης**

Συντάκτες :
Πελεκάνου Ελένη-Ευαγγελία Α.Μ.: 2001166
Χοτζάκογλου Νικόλαος Α.Μ.: 2001223

Επιβλέπων Καθηγητής :
Δρ. Αλέξανδρος Λυγγίτσος

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2006

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1. Εισαγωγικά στοιχεία.....	9
1.1 Τι είναι Ελεγκτική.....	9
1.2 Προσδιορισμός της έννοιας ελέγχου.....	9
1.3 Κατηγορίες ελέγχου.....	10
1.4 Είδη ελέγχου.....	11
1.5 Νομικό πλαίσιο του ελέγχου στην Ελλάδα- Σύσταση και λειτουργία του Σ.Ο.Ε.Λ.....	12
1.6 Νομικό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης-εσωτερικού ελέγχου.....	13
Α΄ ΜΕΡΟΣ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ.....	16
1.1 Γενικά.....	16
1.2 Συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης : Τι είναι και τι επιτυγχάνουν.....	17
1.3 Η διαφοροποίηση των συστημάτων διακυβέρνησης των εταιριών.....	20
1.4 Θέσπιση κανόνων διακυβέρνησης των εταιριών στην Ελλάδα.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΜΕ ΜΕΤΟΧΕΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ.....	26
2.1 Γενικά.....	26
2.2 Η οργάνωση του τρόπου λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου.....	27
2.2.1 Η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου.....	30
2.2.2 Η σύσταση ειδικών επιτροπών για την υποβοήθηση του έργου του διοικητικού συμβουλίου.....	32
2.2.3 Η αμοιβή των μελών του διοικητικού συμβουλίου.	35
2.2.4 Η ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου και η αρχή της επιχειρηματικής κρίσης.....	36
2.3 Η τόνωση του ενδιαφέροντος των μετοχών για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης των εταιρικών αποφάσεων.....	40
2.4 Η διακυβέρνηση των εταιριών διαχείρισης οργανισμών συλλογικών επενδύσεων και των εταιριών επενδύσεων στην Ελλάδα.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΩΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ..	45
3.1 Οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων ως ενεργητικοί μέτοχοι.....	45
3.2 Η άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου	45
3.3 Μερισματική πολιτική.....	46
3.4 Συμμετοχή στο διοικητικό συμβούλιο.....	46
3.5 reporting back.....	47

Β' ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (Σ.Ε.Ε)	
– ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	48
1.1 Γενικά.....	48
1.2 Βασικές αρχές ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου...	49
1.3 Εννοιολογική οριοθέτηση του εσωτερικού ελέγχου...	51
1.4 Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου (Ε.Ε).....	54
1.5 Αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου.....	55
1.6 Δικλείδες ασφαλείας εσωτερικού ελέγχου.....	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ	57
2.1 Η θέση του εσωτερικού ελεγκτή στο σύστημα διακυβέρνησης της εταιρίας.....	57
2.2 Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή.....	69
2.3 Η διάκριση του εσωτερικού ελεγκτή από άλλα πρόσωπα που ασκούν ανάλογες αρμοδιότητες.....	72
2.4 Διαφορά μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελεγκτή	73
2.5 Τα προσόντα του εσωτερικού ελεγκτή.....	75
2.6 Κώδικας ηθικών αρχών(δεοντολογία)του εσωτερικού ελεγκτή.....	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	82
3.1 Γενικές αρχές οργάνωσης της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου	82
3.2 Αρμοδιότητες υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου.....	83
3.3 Αρμοδιότητες των στελεχών της Υ.Ε.Ε.	85
3.3.1 Διευθυντής.....	85
3.3.2 Ελεγκτής.....	86
3.3.3 Γραμματέως.....	87
3.4 Η ανάθεση καθηκόντων υπεύθυνου εσωτερικού ελέγχου και η παρακολούθηση των εργασιών του	88

Γ' ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Τ' ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	90
1.1 Η συμμόρφωση με τη νομοθεσία και η ηθική διάσταση της συμπεριφοράς.....	90
1.2 Ο έλεγχος της συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία και συναλλακτική πρακτική στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.....	91
1.3 Η στάθμιση συμφερόντων κατά τη λήψη απόφασης στο πλαίσιο της ενάσκησης του εσωτερικού ελέγχου.....	96
1.4 Ο έλεγχος της νόμιμης λειτουργίας της εταιρίας.....	99
1.5 Αρχεία εσωτερικού ελέγχου.....	102
1.6 Διαφήμιση της εταιρίας.....	107
1.7 Στόχοι εσωτερικού ελέγχου.....	110
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	112
2.1 Συνάρτηση απεικόνισης του μοντέλου του ελεγκτικού κινδύνου(ARM).....	112
2.1.1 Παρατηρήσεις για το μοντέλο του ελεγκτικού κινδύνου.....	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΩΔΙΚΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ.....	117
3.1 Κώδικας Δεοντολογίας.....	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	119
4.1 Φύλλα εργασίας.....	119
4.1.1 Σημεία κλειδιά των φύλλων εργασίας.....	120
4.2 Έκθεση ελέγχου.....	122
4.2.1 Δομή και χαρακτηριστικά των εκθέσεων ελέγχου.....	123
Επίλογος.....	126
Βιβλιογραφία.....	131
Περίληψη.....	133
Παράρτημα.....	140
Α. Παραδείγματα Φύλλων Εργασιών.....	140
1. Τμήματος Γενικής Συνέλευσης 1.....	140
2. Τμήματος Γ.Σ 2	143
3. Τμήματος Διοικητικού Συμβουλίου 1.....	145
4. Τμήματος Δ.Σ 2	147
5. Τμήματος Δ.Σ 3	149
6. Διαχείριση Χαρτοφυλακίου.....	151
7. Επενδυτικών Επιτροπών.....	153
8. Εσωτερικών ανακοινώσεων	155
9. Ισολογισμοί	157
10. Μισθοδοσία	159
11. Ταμείο	161
12. Τμήμα αποτιμήσεων 1	163
13. Τμήμα αποτιμήσεων 2	164

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο μεγάλος όγκος των συναλλαγών, η κακοδιαχείριση του δημοσίου και ιδιωτικού πλούτου, οι κλοπές, οι ατασθαλίες, κ.λ.π δεν είναι φαινόμενα των καιρών μας. Έχουν τις ρίζες τους στους αρχαίους χρόνους, πράγμα που ανάγκασε τους τότε άρχοντες να λάβουν μέτρα για τη θέσπιση του ελέγχου.

Τα πρώτα ίχνη των λογιστών- ελεγκτών βρίσκονται από την αρχαιότητα και δεν είναι κάτι το νέο ,όπως θεωρείται.

Λογιστικές εκθέσεις όπου ο γραμματέας(ελεγκτής) νομιμοποιούσε τις μεγάλες συναλλαγές του κράτους συναντά κανείς στους Νινευιτες της Βαβυλώνας γύρω στο 3000 π.χ

Στην αρχαία Αίγυπτο ο Φαραώ, προκειμένου να χει τον έλεγχο των προσόδων(συγκομιδή) του κράτους, δημιούργησε τους επιστάτες.

Στο κράτος των Αθηνών, πριν από το 300 π.χ. , δημιουργήθηκε το σώμα ή συνέδριο των λογιστών που είχε την επιτήρηση των οικονομικών του κράτους. Επρόκειτο για ένα σώμα εσωτερικών ελεγκτών (internal auditors) .

Παράλληλα οι Αθηναίοι είχαν και ένα άλλο σώμα των αναθεωρητών, οι οποίοι ονομάζονταν ευθύνοι και μαζί με τους λογιστές έλεγχαν τους λογαριασμούς διαχειρίσεων των αρχόντων που αποχωρούσαν από το αξίωμα τους.

Στην αρχαία Ρώμη οι αυτοκράτορες ανέθεταν τον έλεγχο των οικονομικών σε ελεγκτές του κράτους, τους ονομαζόμενους Υπατους Κήνσορες και τους ταμίες.

Τον 13^ο αιώνα η Πίζα της Ιταλίας είχε τον επίσημο ελεγκτή της, ενώ το 1825 στην Αγγλία εμφανίζεται ο όρος του ελεγκτή.

Στα τέλη του 17^{ου} αιώνα στην Γαλλία θεσμοθετήθηκε το Ελεγκτικό Συνέδριο και ένας ελεγκτής που επαλήθευε όλους τους λογαριασμούς.

Στην Ελλάδα, το 1955 ιδρύθηκε το Σώμα Ορκωτών Λογιστών(Σ.Ο.Λ)¹

Στη χώρα μας εν όψει των εντυπωσιακών αλλαγών που συντελούνται διεθνώς και κάτω από νέες προκλήσεις οι επιχειρήσεις προσπαθούν να αντιμετωπίσουν νέες πραγματικότητες χρησιμοποιώντας σύγχρονες πρακτικές.

Πολλές φορές η ανάγκη σύγχρονων πρακτικών είναι τόσο έντονη, ειδικά υπό το καθεστώς της ολοκληρωμένης ένταξης της χώρας μας στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, ώστε να πραγματοποιούνται νομοθετικές παρεμβάσεις , προς υιοθέτηση, από τις επιχειρήσεις των σύγχρονων μεθόδων διοίκησης που από χρόνια εφαρμόζονται στο εξωτερικό όπως η **εταιρική διακυβέρνηση**, που περισσότερο ως πρακτική παρά ως έννοια, δεν είναι κάτι που εμφανίζει κοινά γνώρισμα στην ανά την υφήλιο εφαρμογή της.

Η εταιρική διακυβέρνηση ως έννοια δεν είναι νέα. Εμφανίστηκε στις αρχές του προηγούμενου αιώνα, στις Αγγλοσαξονικές χώρες με την ανάπτυξη του καπιταλισμού. Συνδέεται με την οργάνωση της διαδικασίας παραγωγής η οποία επιδιώχθηκε από αρχαιοτάτων χρόνων.

Ωστόσο, η συζήτηση σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση άρχισε στη δεκαετία του 1970, όταν πλέον είχαν αποκαλυφθεί οικονομικά σκάνδαλα, επιχειρήσεις είχαν οδηγηθεί σε πτώχευση, αλλά και όταν είχε καταστεί ορατή η ανάπτυξη των συνταξιοδοτικών οργανισμών και των μορφών συλλογικής επένδυσης. Αυτά τα δεδομένα οδήγησαν σε σκέψεις και προτάσεις, σχετικά με την οργάνωση της εξουσίας στην εταιρία.

1: ΝΔ 3329/1955

Έτσι λοιπόν πριν από μερικά χρόνια και στη χώρα μας με πρωτοβουλία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ξεκίνησε διάλογος για την εταιρική διακυβέρνηση με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών: εισηγμένες επιχειρήσεις, θεσμικοί επενδυτές, χρηματιστήριο, επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Η συνεργασία αυτή απέδωσε καρπούς και ειδικότερα παρήγαγε τη Λευκή Βίβλο, μια καταγραφή των βασικών αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης.

Καθώς κάθε χώρα έχει τους δικούς της κανόνες που διέπουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων της, είναι εύλογο ότι για να προσελκυστούν επενδυτές από άλλες χώρες που ενδεχομένως προστατεύονται από άλλους κανόνες και διαδικασίες, θα πρέπει οι τοπικές επιχειρήσεις ν' ακολουθούν κάποιου διεθνώς αποδεχτούς κανόνες καλής συμπεριφοράς. Οι κανόνες αυτοί είναι γνωστοί ως **αρχές εταιρικής διακυβέρνησης** και προάγονται μέσα από διεθνείς οργανισμούς, όπως είναι π.χ ο ΟΟΣΑ. Η Λευκή Βίβλος βρίσκεται κοντά στις αρχές του ΟΟΣΑ, αλλά και σ' αυτές που έχουν θεσπιστεί σε άλλες χώρες.²

Η εταιρική διακυβέρνηση αποτελείται από πλέγμα κανόνων που αφενός ποικίλει από χώρα σε χώρα, αφετέρου είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί η ακριβής εννοιολογική της υπόσταση. Στα δεδομένα αυτά πρέπει να προστεθεί και το καινοφανές όχι μόνο της ύπαρξης της, αλλά του αυξημένου ρόλου που καλείται πλέον να διαδραματίσει. Αναφερόμενοι στον ορισμό της εταιρικής διακυβέρνησης θα μπορούσαμε να πούμε ότι πρόκειται για το σύνολο των κανόνων με τους οποίους μια εταιρία διοικείται και ελέγχεται.

Πέρα όμως από διατάξεις, νόμους και υποχρεώσεις η σωστή εταιρική διακυβέρνηση είναι θέμα νοοτροπίας.

2: *Εταιρική Διακυβέρνηση: υποχρεωτική ή εθελούσια;*, εφημερίδα το Βήμα, 2001

Είναι θέμα σεβασμού προς τους μετόχους που εμπιστεύονται τη διοίκηση και τους κατόχους της πλειοψηφίας. Είναι θέμα αντίληψης του άμεσου, καθώς και του μακροπρόθεσμου οφέλους που προσφέρει η πλήρης διαφάνεια για τα εταιρικά δρώμενα, τις αμοιβές και παροχές προς τα μέλη της διοίκησης, αλλά και η έγκυρη προειδοποίηση για τις εκπλήξεις, θετικές και αρνητικές, στα αποτελέσματα.

Σε μια περίοδο κρίσης για την εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού έναντι της μετοχικής ιδέας και του χρηματιστηριακού θεσμού, η εταιρική διακυβέρνηση δεν είναι πια πολυτέλεια που αφορά μεγάλες εταιρίες και αναπτυγμένες αγορές. Είναι μάλλον επιτακτική ανάγκη για την επιβίωση και την ανάπτυξη, για την ανατροπή του κλίματος καχυποψίας και απαξίωσης που έχει απομακρύνει τον βασικότερο στυλοβάτη των αγορών, τον ιδιώτη επενδυτή.

Για τον σκοπό αυτό με Νομοθετική παρέμβαση έγινε τελευταία σχετικά η εισαγωγή του Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit) στις Ελληνικές επιχειρήσεις. Έτσι με το νόμο 1487/ 6.12.2000 θεσμοθετήθηκε ο κώδικας συμπεριφοράς των εισηγμένων στο Χ.Α.Α, στον οποίο θεσπίζεται η υποχρέωση λειτουργίας υπηρεσίας εσωτερικού έλεγχου σε όλες τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι αφ' ενός οι εισηγμένες, αφ' εταίρου οι εταιρίες που επιθυμούν να εισαχθούν στο Χρηματιστήριο & στην Νέα Χρηματιστηριακή Αγορά (Ν.Ε.Χ.Α) πρέπει να δημιουργήσουν αντίστοιχες υπηρεσίες & διευθύνσεις Εσωτερικού Ελέγχου.

Σε έρευνα που ανετέθη τον Ιανουάριο 2002 στο Εθνικό και Καποδιστριακό πανεπιστήμιο Αθηνών για την μεθοδολογία αξιολόγησης του επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης στη Ελλάδα, από το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών,

διαπιστώθηκαν προβλήματα που αφορούν την διοίκηση και την οργάνωση, στη διαφάνεια και στη γνωστοποίηση πληροφοριών προς τους μετόχους. Ειδικότερα αυτά αναφέρονται στις εταιρίες μικρής κεφαλαιοποίησης. Παράλληλα υπεβλήθησαν συστάσεις και προτάσεις τόσο προς τις αρμόδιες αρχές όσο και στις εταιρίες, που αποσκοπούν στη βελτίωση του υπάρχοντος συστήματος. Επισημάνθηκαν πεδία για περαιτέρω διερεύνηση και θεμελίωση.³

Η συγκεκριμένη μελέτη έχει σαν στόχο να παρουσιαστεί το πρόβλημα της εταιρικής διακυβέρνησης και να καταστεί σαφές ότι πρόκειται για ένα δυναμικό κίνημα οικονομικοκοινωνικής διάστασης. Η υιοθέτηση αρχών εταιρικής διακυβέρνησης είναι αναπόφευκτη για κάθε οικονομία που θέλει να αντλήσει κεφάλαια από οργανωμένες χρηματαγορές. Με δεδομένη την κρίσιμη σημασία που διαδραματίζει ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση ένα μεγάλο μέρος της μελέτης θα αφιερωθεί στην ανάλυση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και των προτάσεων για αποτελεσματική εφαρμογή του. Θα επιχειρηθεί δε να τεκμηριωθεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί το κλειδί για την επιτυχημένη εφαρμογή της αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης.

3: Μελέτη επιστημονικής ομάδας εθνικού και καποδιστριακού πανεπιστημίου Αθηνών, *Μεθοδολογία αξιολόγησης του επιπέδου Ε.Δ στην Ελλάδα προς ΧΑΑ*, Αθήνα 2002

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1 Τι είναι ελεγκτική

Ελεγκτική είναι ένας ξεχωριστός κλάδος των οικονομικών επιστημών που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις για τη διενέργεια ελέγχου σε κάθε επιχείρηση- οικονομική μονάδα- φορέα που στοχεύει στη διαφύλαξη και τη σωστή διαχείριση των πόρων, μέσων και περιουσιακών της στοιχείων.⁴

1.2 Προσδιορισμός της έννοιας ελέγχου

Η ανάθεση διαχειριστικής ευθύνης, η παρακολούθηση των συναλλαγών από άτομα που τους έχει ανατεθεί η διαχειριστική ευθύνη, καθώς και η απόδοση αναφοράς ελέγχου και διαχείρισης από τα άτομα αυτά, αποτελούν τα πρώτα βασικά στοιχεία ελέγχου.

Ορίζεται λοιπόν ο **έλεγχος** ως ένα σύνολο αξιολογήσεων που εφαρμόζονται, προκείμενου να εκφραστεί μια αντικειμενική κρίση – σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές- για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους.⁵

4: Παπαστάθης Π., *Εσωτερικός έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του*, σημειώσεις Σεμιναρίου της International Forum Training& Consulting, Αθήνα 2004

5: Παπαδάτου Θ., *Εσωτερικός& Εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιριών*, εκδόσεις Σάκκουλα, 2001

1.3 Κατηγορίες Ελέγχου

Διακρίνονται :

A. Ανάλογα με την έκταση τους, σε γενικούς και ειδικούς.

Γενικοί, είναι οι έλεγχοι που επεκτείνονται σε ολόκληρη τη διαχείριση συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ένα είδος τέτοιου ελέγχου είναι αυτός του ισολογισμού που διενεργείται στο τέλος της εταιρικής χρήσης από τους εξωτερικούς ελεγκτές.

Ειδικοί, είναι οι έλεγχοι που έχουν ως διερεύνηση ένα συγκεκριμένο τομέα, αντικείμενο, όπως προμήθειες, εισπράξεις, αγορές, πωλήσεις, αμοιβές, παραγωγή, διαχείριση αποθεμάτων κ.λ.π. Ο έλεγχος των αντικειμένων αυτών αφορά αποκλειστικά τους εσωτερικούς ελεγκτές.

B. Ανάλογα με το σκοπό τους, σε προληπτικούς και κατασταλτικούς.

Οι προληπτικοί έλεγχοι έχουν την έννοια της πρόνοιας δημιουργίας μηχανισμών, συστημάτων που να εμποδίζουν ανεπιθύμητες μελλοντικές καταστάσεις.

Οι κατασταλτικοί είναι αυτοί που διενεργούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές, αποβλέπουν στην εφαρμογή των διαδικασιών, στη καταστολή εκουσίων ή ακουσίων λαθών, απιστών, κλοπών, κακής ποιότητας υπηρεσιών, μετά την εκτέλεση της πράξης.

Γ. Ανάλογα με τη διάρκεια τους σε :

Μόνιμοι ή Διαρκείς είναι αυτοί που διενεργούνται σε συνεχή βάση και λαμβάνουν χώρα κατά της πράξης (συναλλαγή, παραγωγή, συμφωνία του ταμείου κ.λ.π).Γίνονται από τμήμα Control και όχι από εσωτερικούς ελεγκτές .

Τακτικοί ή Περιοδικοί είναι αυτοί που ναί μεν είναι συνεχείς αλλά διενεργούνται κατά τακτικές χρονικές περιόδους (μηνιαίοι, εξαμηνιαίοι κ.λ.π) από εσωτερικούς ελεγκτές.

Έκτακτοι ή περιπτωσιακοί είναι αυτοί που διενεργούνται σε έκτακτες περιπτώσεις είτε με πρωτοβουλία της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου είτε με εντολή της διοίκησης.⁶

1.4 Είδη έλεγχου

A. Ανάλογα με το άτομο που διενεργεί τον έλεγχο και τη σχέση της εργασίας του με τον ελεγχόμενο φορέα, οι έλεγχοι διακρίνονται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς :

Εσωτερικοί είναι αυτοί που οργανώνονται και διενεργούνται μέσα στον ίδιο φορέα από ειδικά εκπαιδευμένα άτομα, τους εσωτερικούς ελεγκτές, για λογαριασμό της διοίκησης.

Εξωτερικοί είναι αυτοί που διενεργούνται από εξωτερικούς ελεγκτές και δεν έχουν καμία σχέση εξαρτημένης εργασίας, δηλαδή υπαλληλική ιδιότητα με την επιχείρηση που καλούνται να ελέγξουν και ενεργούν με εντολή των μετόχων, για λογαριασμό τους.⁷

B. Ανάλογα με τις μορφές στόχων και την ομάδα πληροφοριών που ο έλεγχος κάθε φορά αντιμετωπίζει για αξιολογήσει και να κρίνει, διακρίνονται 4 είδη ελέγχων:

Ο οικονομικός έλεγχος ο οποίος ασχολείται με τις ενέργειες της επιχείρησης που έχουν επίπτωση στην διασφάλιση της περιουσίας της, στη λογιστική απεικόνιση

6,7: Παπαστόθης Π., *Εσωτερικός έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του*, σημειώσεις Σεμιναρίου της International Forum Training& Consulting, Αθήνα 2004

των οικονομικών γεγονότων αυτής καθώς και στην δημοσιευόμενη οικονομική πληροφορία από την επιχείρηση.

Ο εσωτερικός έλεγχος που ορίζεται ως το σύνολο των διαδικασιών, των κανόνων, των μεθόδων και των επαληθεύσεων που διασφαλίζουν στην επιχείρηση την προστασία της περιουσίας της και την αποτελεσματική εφαρμογή της Στρατηγικής της.

Ο έλεγχος της διαχείρισης επικεντρώνεται σε στοιχεία περισσότερο ποιοτικά παρά ποσοτικά, όπως: τις βραχύχρονες και μακρόχρονες επιπτώσεις των ενεργειών της επιχείρησης στο εσωτερικό και εξωτερικό της περιβάλλον, την κρίση των επιλογών της επιχείρησης και την εξέλιξη τους, την κρίση του τρόπου που προσδιορίζονται και επιτυγχάνονται οι στόχοι, την ικανότητα της επιχείρησης να προσδιορίζει καίριους και διορατικούς στόχους, την ποιότητα της παραγόμενης πληροφορίας. Γενικότερα προσδιορίζει την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης.

Ο έλεγχος φυσικού περιβάλλοντος αφορά την διαπίστωση σε πρώτο στάδιο και την αξιολόγηση σε δεύτερο, των επιπτώσεων των ενεργειών της επιχείρησης στο φυσικό περιβάλλον. Ο έλεγχος αυτός έχει θεσμοθετηθεί από ευρωπαϊκές κοινοτικές οδηγίες με τον τίτλο **E.M.A.S**⁸

1.5 Νομικό πλαίσιο του ελέγχου στην Ελλάδα – Σύσταση και λειτουργία του Σ.Ο.Ε.Λ

Το βασικό πλαίσιο της ελεγκτικής περιγράφεται στο Ν.2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών, όπως αυτός τροποποιήθηκε για να συμπεριλάβει και τις προβλέψεις της 8ης κοινοτικής Οδηγίας 84/253.

8: Παπαδάτου Θ., *Εσωτερικός & Εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιριών*, εκδόσεις Σάκκουλα, 2001

Προκειμένου να επιτευχθεί ο θεσμός του ελεγκτού εκδόθηκαν:

- I. οι υπ. αρ. 12984/13.9.49 και 16498/16.11.49 αποφάσεις Υπ. Συντονισμού « περί συμπλήρωσης συντονιστικού συμβουλίου θεσμού ορκωτών λογιστών».
- II. Υπ. αρ. 1001/20/29.10.50 «περί καταρτίσεως σχεδίου Νόμου περί συντάξεως Σώματος Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών» (Φ.Ε.Κ Α/255/1950).
- III. Το Ν.Δ 3329 Φ.Ε.Κ Α230/25.8.55 «περί συντάξεως Σώματος Ορκωτών Λογιστών»

Ο έλεγχος των Ανωνύμων Εταιριών ασκείται από Ορκωτούς Ελεγκτές με εφαρμογή των διατάξεων του:

α. Π.Δ 15/89 «Προσαρμογή του Ν.Δ 3329/55 προς τις διατάξεις της 8^{ης} Οδηγίας 84/253/Ε.Ο.Κ»

β. Άρθρο 75 του νόμου 1969/91

γ. Π.Δ 226/92 όπως μερικώς αργότερα τροποποιήθηκε με τις διατάξεις:

- Π.Δ 121/93
- Άρθρο 18 Ν. 2231/94
- Π.Δ 341/97
- Άρθρο 38/Ν.2733/99 ⁹

1.6 Νομικό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης – εσωτερικού ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος στην Ελλάδα άρχισε να εμφανίζονται δειλά δειλά στο τέλος της δεκαετίας του '70, αρχές δεκαετίας του '80.

9: : Παπαδάτου Θ., *Εσωτερικός & Εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιριών*, εκδόσεις Σάκκουλα, 2001

Μάλιστα το 1985 με την απόφαση 1457/7.6.85 του Πρωτοδικείου Αθηνών, ιδρύθηκε το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε) που εδρεύει στην Αθήνα. Με τη πράξη 2438/6.8.1998 του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος καθιερώνεται επισήμως ο εσωτερικός έλεγχος στα πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες).

Η εταιρική διακυβέρνηση είναι ένα σύνολο κανόνων συμπεριφοράς με τους οποίους η επιχείρηση διευθύνεται και ελέγχεται. Ειδικότερα είναι το σύστημα των ρυθμίσεων του συνόλου των σχέσεων μεταξύ των μελών του διοικητικού Συμβουλίου, της Διοίκησης, των εργαζομένων, των συνεργατών και των μετόχων της επιχείρησης με κύριο σκοπό την εξασφάλιση και αποδοτική διαχείριση των πόρων της εταιρίας και την μεγιστοποίηση της απόδοσης για τον μέτοχο, μέσα από διαφανείς διαδικασίες και πρακτικές. Στο άρθρο 4 της απόφασης 5/204/14.11.00 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ορίζεται ότι: «...κάθε εταιρία οφείλει να διαθέτει τμήμα εσωτερικού ελέγχου το οποίο θα αποσκοπεί στη συνεχή παρακολούθηση της λειτουργίας της εταιρίας και θα έχει την ευθύνη να ενημερώνει εγγράφως, σε τακτά χρονικά διαστήματα, το διοικητικό συμβούλιο για την εφαρμογή του κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας της εταιρίας .

Επίσης με το νόμο 3016 Φ.Ε.Κ/ 17.05.2002, περί εταιρικής διακυβέρνησης, συμπληρωμένος με το νόμο 3091/24.12.2002 στο άρθρο 7, ορίζει ότι η οργάνωση και η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου αποτελεί προϋπόθεση για την εισαγωγή των μετοχών ή άλλων κινητών αξιών σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά.

Παράλληλα με το νόμο 3156, Φ.Ε.Κ 157/25.06.2003, σύμφωνα με το άρθρο 26, κάθε μη εισηγμένη στο χρηματιστήριο εταιρία, της οποίας το δημόσιο κατέχει ή ελέγχει άμεσα ή έμμεσα τουλάχιστον το 50% του μετοχικού της κεφαλαίου ή τα δικαιώματα ψήφου, έχει την υποχρέωση να οργανώνει εσωτερικό έλεγχο, κατά την έννοια της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 6 και των άρθρων 7 και 8 του ν.3016/2002.

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία του Ελληνικού Χρηματιστηρίου (άρθρο 24 ν 3371/05), οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες, πέρα από τη συγκρότηση τμήματος εσωτερικού ελέγχου, υποχρεούνται να σχηματίσουν μια τριμελή ελεγκτική επιτροπή που εκλέγεται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας .¹⁰

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο όρος εταιρική διακυβέρνηση διαδόθηκε και έγινε παγκοσμίως γνωστός μετά την κατάρρευση της Αμερικανικής εταιρίας Ένρον. Η κυβέρνηση των Η.Π.Α ενήργησε άμεσα και δυναμικά με το κλείσιμο της Arthur Andersen, μιας από τις σημαντικότερες ελεγκτικές εταιρίες, και στη νομοθέτηση, το 2002, σκληρότερων χρηματιστηριακών κανονισμών με την ονομασία «Sarbanes-Oxley». Κύριος εισηγητής του νόμου ήταν ο έλληνας γερουσιαστής Παύλος Σαρμπάνης.¹¹

10: Παπαδάτου Θ., *Εσωτερικός & Εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιριών*, εκδόσεις Σάκκουλα, 2001 / Ζαφειράκου Η.- Ταχυνάκης Π., *Η λειτουργία του Ε.Σ στις ελληνικές επιχειρήσεις*, www.google.gr

11: Ανώνυμο, *Οι αρχές & οι κανόνες της Ε.Δ*, www.google.gr

Α' ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

1.1 Γενικά

Η διακυβέρνηση των εταιριών αποσκοπεί, γενικότερα, στη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εταιρίας, ιδίως με την επιλογή των προσώπων που θα την διοικούν, με την οργάνωση του τρόπου χρηματοδότησης της, με την αποτροπή μείωσης της αξίας της, με την αποφυγή και τη διευθέτηση καταστάσεων σύγκρουσης και γενικότερα, με την διατήρηση της νομιμότητας της λειτουργίας της.

Ο όρος διακυβέρνηση των εταιριών καλύπτει εννοιολογικά, τις σχέσεις των μετόχων, μεταξύ τους, μεταξύ αυτών και του διοικητικού συμβουλίου και των προσώπων που ασκούν τη διοίκηση της εταιρίας. Ως τρόπος συμπεριφοράς, η διακυβέρνηση των εταιριών σημαίνει τον τρόπο με τον οποίο η εταιρία διοικείται και ελέγχεται. Επομένως, η διακυβέρνηση των εταιριών αφορά το σύνολο του δικαίου των εταιριών και των λοιπών τομέων του δικαίου που σχετίζονται με την εταιρική δραστηριότητα δηλαδή το φάσμα που καλύπτει η εταιρική διακυβέρνηση περιέχει όχι μόνο το δίκαιο των εταιριών αλλά επεκτείνεται και σε άλλους τομείς του δικαίου, πέρα από το εμπορικό, όπως το δίκαιο των συμβάσεων και των συναλλαγών γενικότερα, το εργατικό δίκαιο, το δημόσιο δίκαιο και το δίκαιο του περιβάλλοντος. Περικλείει την άσκηση της εξουσίας στο εσωτερικό της εταιρίας και συνιστά μέθοδο εξέτασης των ζητημάτων που αναφύονται από τις τάσεις που υπάρχουν στην εταιρία. Ο στόχος που εξυπηρετεί η διακυβέρνηση των εταιριών, έγκειται στην προσέγγιση των διαφόρων δυνάμεων που μετέχουν στην εταιρία και στον καθορισμό του τρόπου ενάσκησης της εξουσίας στο εσωτερικό αυτής.

Οι αρχές διακυβέρνησης των εταιριών δεν καταργούν ή τροποποιούν πάντως τους κανόνες οργάνωσης της ανώνυμης εταιρίας, όπως αυτοί διαγράφονται από τη νομοθεσία των ανώνυμων εταιριών και από τη χρηματιστηριακή νομοθεσία. Επενεργούν όμως στη λειτουργία της εταιρίας, συμπληρωματικά στους γενικούς κανόνες του εταιρικού και του χρηματιστηριακού δίκαιου, οι οποίοι εφαρμόζονται υπό το πρίσμα του κοινωνικού χαρακτήρα της ανώνυμης εταιρίας. Η τελευταία, όταν παρέχει υπηρεσίες στο κοινό, ή αποτελεί αντικείμενο επένδυσης από το κοινό, πρέπει να λειτουργεί λαμβάνοντας υπόψη της αυτό το «δημόσιο», υπό αυτή την έννοια, χαρακτήρα της.¹²

1.2 Συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης : Τι είναι και τι επιτυγχάνουν.

Τα πρόσφατα εταιρικά σκάνδαλα σε διεθνές επίπεδο (π.χ Enron) φέρνουν στην επικαιρότητα τον τρόπο με τον οποίο διοικούνται και ελέγχονται οι εισηγμένες σε χρηματιστήρια εταιρίες. Επίσης εγείρουν σημαντικά ερωτήματα σχετικά με τη δυνατότητα προστασίας των συμφερόντων των μετόχων, ιδιαίτερα των μικρομετόχων και των πιστωτών. Κάτω από τη πίεση της κατάρρευσης πολλών μεγάλων εταιριών, οι εποπτικές αρχές των κεφαλαιαγορών σχεδόν όλων των χωρών έχουν σχεδιάσει συστήματα αντιμετώπισης και επίλυσης των προβλημάτων.

Αυτά τα συστήματα, γνωστά ως συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης, έχουν σαν βασικό στόχο τη διασφάλιση διαφανούς, χρηστής και αποτελεσματικής διοίκησης που μεγιστοποιεί την οικονομική αξία της επιχείρησης, προστατεύοντας ταυτοχρόνως τα συμφέροντα όλων των μετόχων και πιστωτών.

12: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

Η μελέτη των διαφόρων συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης αποκαλύπτει ότι οι ιδιαιτερότητες της οικονομίας και της οργάνωσης της κοινωνίας στα διάφορα κράτη απολήγουν στη διατύπωση διαφορετικών κανόνων. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και της αγοράς τείνει να μειώσει αυτές τις διαφοροποιήσεις, στο μέτρο που τα εθνικά κράτη προσπαθούν να προσεγγίζουν το ένα το άλλο, ως προς την οικονομική τους πολιτική, τουλάχιστον σε κάποια βασικά συστήματα, αν και παραμένει η κοινωνική διαφοροποίηση των κρατών, ακόμη και αυτών που εμφανίζουν κοινά στοιχεία, ως προς την οικονομική τους κατάσταση. Άλλωστε η οποιαδήποτε παγκοσμιοποίηση δεν αίρει την αυτονομία των εθνών, που κινούνται, ιστορικά, το καθένα στο δικό του περιβάλλον.

Το κέντρο ενδιαφέροντος των σύγχρονων συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, η οργάνωση του και η εξασφάλιση ανεξαρτησίας του από μεγαλομετόχους και ανώτατα διευθυντικά στελέχη της εταιρίας. Υιοθετώντας τις προτάσεις της επιτροπής Cadbury της Μεγάλης Βρετανίας που περιλαμβάνονται στον κώδικα βέλτιστης συμπεριφοράς που εκδόθηκε το Δεκέμβριο του 1992, οι περισσότερες χώρες προέβησαν σε θεσμικές μεταρρυθμίσεις που μεταξύ άλλων προβλέπουν :

- I. Διαφορετικά άτομα για τις θέσεις του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου και του Διευθύνοντος Συμβούλου
- II. Συμμετοχή στα διοικητικά συμβούλια των εταιριών μη εκτελεστικών μελών, δηλαδή συμβούλων που δεν έχουν σχέση εξαρτημένης εργασίας με την εταιρία. Σε μερικές χώρες, όπως και η Ελλάδα, προβλέπεται και η συμμετοχή ενός αριθμού ανεξαρτήτων συμβούλων, δηλαδή συμβούλων που δεν έχουν στενούς συγγενικούς δεσμούς με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο ή με τους μεγαλομετόχους.
- III. Θέσπιση Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου που θα απαρτίζεται κατά πλειοψηφία από μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου.

- IV. Θέσπιση Επιτροπής καθορισμού αμοιβών Διευθυντικών Στελεχών που θα απαρτίζεται αποκλειστικά ή κύρια από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η κεντρική ιδέα πίσω από τις παραπάνω προτάσεις/ μεταρρυθμίσεις είναι πως όσο ενισχύεται η ανεξαρτησία του Διοικητικού Συμβουλίου έναντι των διευθυντικών στελεχών τόσο θωρακίζεται το Δ.Σ στην άσκηση του εποπτικού και ελεγκτικού του ρόλου επί των διευθυντικών στελεχών της επιχείρησης, με αποτέλεσμα τη βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων ή την αντικατάσταση των ανεπαρκών στελεχών. Η σχετική υπόθεση επαληθεύεται από πρόσφατα ερευνητικά πορίσματα όπως για παράδειγμα οι McKnight, Μυλωνάς και Τραυλός,(2003) μελέτησαν την επίδραση της υιοθέτησης του κώδικα στη λειτουργία των επιχειρήσεων της Βρετανίας. Οι συγγραφείς διερευνούν τη σχέση ανάμεσα σε εταιρική αξία και την υιοθέτηση του κώδικα βέλτιστης συμπεριφοράς από εταιρίες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου την περίοδο 1989- 1996. Τα ευρήματα τους συνοψίζονται ως εξής :

- I. Η εταιρική αξία αυξάνεται όταν οι εταιρίες θεσπίζουν Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου ή και Επιτροπή καθορισμού αμοιβών Διευθυντικών Στελεχών
- II. Η εταιρική αξία μειώνεται όταν στις επιτροπές Εσωτερικού Ελέγχου ή και καθορισμού αμοιβών Διευθυντικών Στελεχών συμμετέχουν κορυφαία διευθυντικά στελέχη
- III. Η εταιρική αξία αυξάνεται όσο αυξάνεται, πέρα κάποιου ορίου, το ποσοστό συμμετοχής στο Δ.Σ των μη εκτελεστικών μελών¹³

13: Τραυλός Γ. Νικόλαος, Συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης, www.aoodale.gr , 2003

1.3 Η Διαφοροποίηση των συστημάτων διακυβέρνησης των εταιριών

Ένα σύστημα επιτυχούς διακυβέρνησης θα πρέπει να βασίζεται, τουλάχιστον στην επιδίωξη, αφενός μεν τόνωσης της διαφάνειας της λειτουργίας της εταιρίας, αφετέρου δε στην οριοθέτηση της ευθύνης των διαφόρων φορέων εξουσίας στο εσωτερικό της εταιρίας. Και οι δυο αυτοί στόχοι επιτυγχάνονται με τον καθορισμό ενός πλαισίου αρμοδιοτήτων κάθε φορέα εξουσίας και με τη θεσμοθέτηση κανόνων συμπεριφοράς των προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες, στο πλαίσιο αυτού του φορέα. Αναπόφευκτα, αυτή η τάση οδηγεί σε μια ενδυνάμωση των μετόχων, ως φορέων εξουσίας στο εσωτερικό της εταιρίας και ειδικότερα, ως φορέων ελέγχου των πράξεων της διοίκησης της εταιρίας. Αυτή η ενδυνάμωση οφείλεται και στον αυξημένο ρόλο που διαδραματίζουν πλέον οι θεσμικοί επενδυτές, στη λειτουργία των εταιριών, με τη προοπτική ενεργότερης συμμετοχής τους στη διαδικασία λήψης των εταιρικών αποφάσεων. Το σύνολο των μέτρων αποβλέπει στη οριοθέτηση της ευθύνης των προσώπων που ασκούν την πραγματική εξουσία στο εσωτερικό της εταιρίας. Αυτή η εξουσία ενδέχεται να ασκείται και από τους λεγόμενους μεγάλους μετόχους δηλαδή από τους μετόχους της πλειοψηφίας. Αυτοί, ως προς τις εταιρίες με εισηγμένες κινητές αξίες στο Χρηματιστήριο βαρύνονται επίσης με μια ευθύνη τόσο έναντι της μειοψηφίας όσο και έναντι της αγοράς. Αυτή η ευθύνη πρέπει να κατευθύνει τις αποφάσεις τους με την επιδίωξη διαφάνειας και ενάσκησης της εξουσίας σύμφωνα με το γενικότερο συμφέρον. Παράλληλα, επιδιώκεται η διασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής διαφάνειας του τρόπου λειτουργίας της εταιρίας.

Η διεθνοποίηση των χρηματοοικονομικών αγορών επιβάλλει επίσης την καθιέρωση ειδικών μέτρων διακυβέρνησης των εταιριών. Αυτή η επιταγή φανερώνεται, σε όλη της την έκταση, στο επίπεδο της συνεργασίας των εταιριών μεταξύ τους, σε διεθνές επίπεδο. Αυτή η συνεργασία δεν είναι πάντοτε επιθυμητή και από τις δυο πλευρές,

όπως αποκαλύπτουν τα πρόσφατα παραδείγματα επιθετικών εξαγορών.

Περίπτωση επιθετικής εξαγοράς στην Ελλάδα είχαμε το καλοκαίρι του 1999, με την τότε σκληρή κόντρα μεταξύ EFG EURO BANK και Τράπεζας Πειραιώς για την εξαγορά της Τράπεζας Εργασίας μέσω δημόσιας προσφοράς εξαγορών μετοχών. Διευκρινίζεται ότι η επιθετική εξαγορά αποτελεί μορφή δημόσιας πρότασης εξαγοράς μετοχών μιας εισηγμένης εταιρίας. Πιο συγκεκριμένα ένα προτείνων νομικό ή φυσικό πρόσωπο, προβαίνει σε δημόσια πρόταση προς τους μετόχους μιας εισηγμένης εταιρίας με σκοπό την εξαγορά των μετοχών τους σε μια ορισμένη τιμή. Ο όρος «επιθετική» έγκειται στην αρνητική στάση της διοίκησης της προς εξαγοράν εταιρίας. Η εμπειρία της παραπάνω περίπτωσης οδήγησε στην υιοθέτηση της 1/195 απόφασης της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς της 19/7/2000 η οποία έρχεται να καλύψει το νομοθετικό κενό το οποίο είχε δυσχεράνει το προαναφερθέν εγχείρημα. Στόχος της Επιτροπής όπως ρητά αναφέρεται στην εν λόγω απόφαση, είναι η εξασφάλιση συνθηκών διαφάνειας, ισότιμης μεταχείρισης των μετόχων και εξασφάλισης των συμφερόντων τους καθώς και τη διασφάλιση συνθηκών ορθής λήψης αποφάσεων. Πρέπει ωστόσο να παρατηρηθεί, πως στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υφίσταται ενιαίο νομικό πλαίσιο για τις επιθετικές εξαγορές και κάθε κράτος μέλος διαθέτει τους δικούς του κανόνες. Ταυτόχρονα, ιδιαίτερα στη χώρα μας με τις παρούσες χρηματιστηριακές συνθήκες, η πιθανότητα «διασυνοριακών επιθετικών εξαγορών», είναι σημαντική και η απουσία ενιαίας Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, συνιστά τροχοπέδη στην εξέλιξη της εσωτερικής αγοράς καθώς επίσης και πρακτική ασυμβίβαστη με την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης.

Η συγκριτική αντιπαράθεση των συστημάτων οργάνωσης και – άρα- διακυβέρνησης των εταιριών, που ισχύουν από κράτος σε κράτος, αποκαλύπτει σημαντικές διαφοροποιήσεις στη δομή της ανώνυμης εταιρίας με μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Αυτή η διαφοροποίηση αποτυπώνεται κυρίως στην ίδια την οργάνωση της

εξουσίας στο εσωτερικό της εταιρίας. Σε ορισμένα κράτη όπως στις Η.Π.Α και στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οργάνωση της εξουσίας βασίζεται στην ιδέα της ιδιοκτησίας της εταιρίας από τους μετόχους της, η οποία διακρίνεται από τον έλεγχο της εταιρίας. Ο τελευταίος ασκείται από τους μάντζερ, δηλαδή τα πρόσωπα στα οποία έχει ανατεθεί η διοίκηση της εταιρίας.

Σε άλλα κράτη, όπως στη Γερμανία, ή στα κράτη του λεγόμενου λατινικού δικαίου, οι σχέσεις στο εσωτερικό της εταιρίας τοποθετούνται πρωταρχικά σε συμβατική βάση, δηλαδή στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων, που διαμορφώνουν το πεδίο ενάσκησης της εξουσίας. Αυτές οι σχέσεις υφίστανται, κατά βάση, μεταξύ των μετόχων, του Δ.Σ και του management της εταιρίας. Επεκτείνονται όμως και σε παράγοντες εξωτερικούς ως προς την εταιρία, όπως τους προμηθευτές ή τους πελάτες της επιχείρησης. Τα αποτελέσματα αυτής της διαφορετικής σύλληψης της εταιρίας εκδηλώνονται στην ίδια την κατανομή του ελέγχου και γενικότερα των εξουσιών στο εσωτερικό της εταιρίας.

Το αμερικανικό μοντέλο τοποθετείται εγγύτερα στην επιδίωξη μεγεστοποίησης του κέρδους της επιχείρησης. Αυτή η σύλληψη εκφράζει μια περισσότερο καπιταλιστική φιλοσοφία, η οποία αποδέχεται π.χ την ιδέα της αναδιοργάνωσης της εταιρίας, με τη προοπτική της βελτίωσης της παραγωγής, με το μικρότερο δυνατό κόστος, το οποίο πρακτικά σημαίνει με το μικρότερο δυνατό αριθμό εργαζομένων.

Αντίθετα, το γερμανικό ή το λατινικό μοντέλο αποδέχονται ένα περισσότερο κοινωνικό προσανατολισμό της ανώνυμης εταιρίας, αναγνωρίζοντας ότι η ευθύνη της δεν υφίσταται μόνο έναντι των μετόχων της, αλλά επεκτείνεται και έναντι των εργαζομένων των πελατών της, των προμηθευτών της και γενικότερα έναντι των φορέων που συνθέτουν το οικονομικό περιβάλλον στο οποίο δρα η επιχείρηση.

Εξάλλου, διαφοροποίηση της οργανωτικής δομής των οργανισμών παρατηρείται και ανάλογα με τον "ανοικτό" ή "κλειστό" τους

χαρακτήρα, ο οποίος επιτάσσει διαφορετικούς κανόνες προστασίας των μετόχων. Στις εταιρίες που είναι ανοικτές στο κοινό, με την έννοια ότι οι μετοχές της εταιρίας είναι διασκορπισμένες στο ευρύ επενδυτικό κοινό, οι μέτοχοι εκλαμβάνονται ως επενδυτές και επομένως, αποτελούν αντικείμενο προστασίας, ως τέτοιοι. Στις κλειστές εταιρίες, οι μετοχές τους κατέχονται από περιορισμένο αριθμό μετόχων. Η πρόσκληση προς το κοινό όμως, δηλαδή η μεταβίβαση από τις κλειστές στις ανοικτές εταιρίες, επιτάσσει τη θέσπιση ειδικών μέτρων προστασίας.

Από τ' ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ένα μοναδικό σύστημα διακυβέρνησης των εταιριών, εφαρμόσιμο στο σύνολο των περιπτώσεων. Αντίθετα, ανάλογα με τις εθνικές και κατ' ακολουθία, δομικές ιδιαιτερότητες, σε συνδυασμό με τις εκάστοτε οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, διαμορφώνονται διάφορα συστήματα διακυβέρνησης των εταιριών. Καθένα από αυτά τα συστήματα είναι εφαρμόσιμο μόνο εκεί όπου ισχύουν οι παράγοντες με βάση τους οποίους έχει επιλεγεί.¹⁴

1.4 Θέσπιση κανόνων διακυβέρνησης των εταιριών στην Ελλάδα

Πολλές επιχειρήσεις αντιμετώπιζαν την μαζική προσέλευση επενδυτών με ανευθυνότητα και προσωπική ιδιοτέλεια σπεύδοντας να ενισχύσουν την ατομική τους περιουσία και να προβούν σε προκλητικές δηλώσεις νεοπλουτισμού και καταχρήσεων. Ακόμη και αν αυτές οι περιπτώσεις τιμωρήθηκαν από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς δημιουργήθηκε στο ευρύ επενδυτικό κοινό μια αίσθηση αδιαφορίας, παραπλάνησης και εγκατάλειψης η οποία εάν δεν επουλωθεί θα διαταράξει μακροπρόθεσμα το πλαίσιο εμπιστοσύνης μεταξύ

14: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών / Ανδρικόπουλος, *Επιθετικές εξαγορές εισηγμένων εταιριών*, www.google.gr

επιχειρήσεων και επενδυτών, με επιπρόσθετο κίνδυνο τη διαμόρφωση στην ελληνική κοινωνία μιας καχύποπτης και εχθρικής προκατάληψης εναντίον της επιχειρηματικότητας.

Η αποφυγή μιας τέτοιας καθοδικής πορείας προϋποθέτει πάνω απ' όλα ένα νέο αυστηρό, διαφανές και κατανοητό πλαίσιο για την λειτουργία και τις αποφάσεις των εισηγμένων εταιριών, έτσι ώστε να είμαστε βέβαιοι ότι δεν θα υπάρξει ξανά έδαφος για επιπόλαιες και ανεύθυνες πρακτικές. Ο κλονισμός της εμπιστοσύνης στις διεθνείς χρηματαγορές έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη αναμόρφωσης της διακυβέρνησης των εισηγμένων εταιριών και της εποπτείας των αγορών. Απαίτησε την επέμβαση των κυβερνήσεων για να θεσπίσουν πιο αυστηρούς κανόνες και νέα ρυθμιστικά πλαίσια.

Για την εκπλήρωση αυτής της αναγκαιότητας, το Μάιο του 1998 το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών σε συνεργασία με την Α.Σ.Υ.Κ Α.Ε, εκπόνησε μελέτη για τη διακυβέρνηση ανωνύμων εταιριών με τίτλο «τα συστήματα ελέγχου εταιρικής διοίκησης».

Η ανωτέρω μελέτη πρότεινε ορισμένα μέτρα. Από αυτά κάποια αναφέρονταν στη δομή του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας : διάκριση των αρμοδιοτήτων του προέδρου και του διευθύνοντος συμβούλου, αναφορά των διαδικασιών εκλογής μελών διοικητικού συμβουλίου και καθιέρωση ειδικής επιτροπής διορισμού, που θα υποβάλλει σχετικές προτάσεις, οριοθέτηση της ευθύνης των μελών του διοικητικού συμβουλίου, ορισμός εκπροσώπου της μειοψηφίας στο διοικητικό συμβούλιο, διάκριση μεταξύ εσωτερικών (εκτελεστικών) και εξωτερικών (μη εκτελεστικών) μελών του διοικητικού συμβουλίου, με πρόταση το 1/3 τουλάχιστον των μελών να είναι εξωτερικά στελέχη.

Επίσης μεταξύ των άλλων και μέτρα για την καθιέρωση συστημάτων εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου από ειδική επιτροπή και τον καθορισμό των αμοιβών των διοικητικών στελεχών της εταιρίας, με τη συμμετοχή ειδικής επιτροπής στη διαδικασία. Το Νοέμβριο του 1999, η Επιτροπή για την εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα,

η οποία είχε συσταθεί με πρωτοβουλία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, εξέδωσε αρχές εταιρικής διακυβέρνησης, με τη μορφή συστάσεων, κυρίως προς τις εταιρίες με μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο. Αυτές οι συστάσεις, οι οποίες υιοθετούν, κατά βάση τις γενικές σκέψεις του Χ.Α.Α εξειδικεύουν μια σειρά από μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να συνθέσουν σύστημα διακυβέρνησης των ελληνικών ανωνύμων εταιριών, με μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο.

Το άρθρο 1(3)ν.2836/2000 παρέχει στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς την εξουσιοδότηση για την έκδοση κώδικα συμπεριφοράς των εταιριών με εισηγμένες κινητές αξίες στο Χ.Α.Α και των οργάνων διοίκησης τους. Μεταξύ των ζητημάτων που θα ρυθμίζει ο κώδικας περιλαμβάνονται και οι υποχρεώσεις του Δ.Σ αυτών των εταιριών, καθώς και η διαδικασία ελέγχου της τήρησης αυτών των υποχρεώσεων.¹⁵

Στο νόμο 3016/2002 «Για την εταιρική διακυβέρνηση, θέματα μισθολογίου και άλλες διατάξεις» αναφέρονται ειδικά θέματα διοίκησης και λειτουργίας ανωνύμων εταιριών που έχουν εισηγμένες μετοχές ή άλλες κινητές αξίες τους σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά που λειτουργεί στην Ελλάδα. Αναλυτικότερα περιγράφονται : Υποχρεώσεις- καθήκοντα Δ.Σ (άρθρο 2), Μέλη του Δ.Σ (άρθρο 3), Ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ (άρθρο 4), Αμοιβή των μη εκτελεστικών μελών (άρθρο 5), Εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας (άρθρο 6), Οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου (άρθρο 7), Αρμοδιότητες της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου (άρθρο 8), Αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών- Αποκλίσεις στη χρήση αντληθέντων κεφαλαίων (άρθρο 9), Συνέπειες παραβίασης των διατάξεων του παρόντος (άρθρο 10), Μεταβατικές διατάξεις (άρθρο 11).¹⁶

15: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

16: ΦΕΚ Α110, 2002

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΜΕ ΜΕΤΟΧΕΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ

2.1 Γενικά

Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας συνιστά συλλογικό της όργανο το οποίο ενεργεί, σε κάθε περίπτωση, με γνώμονα το εταιρικό συμφέρον και έχει ως αποστολή τη χάραξη της στρατηγικής της επιχείρησης, τον ορισμό των προσώπων που θα διενεργούν τις πράξεις καθημερινής διαχείρισης της εταιρίας, σύμφωνα με αυτή τη στρατηγική και τον έλεγχο της διοίκησης της εταιρίας και της ποιότητας των πληροφοριών που παρέχονται στους μετόχους της και που διοχετεύονται στην αγορά.

Οι ενέργειες των κατιδίων μελών του διοικητικού συμβουλίου θα λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των μετόχων της εταιρίας, ακόμα και αν συγκεκριμένο μέλος έχει οριστεί από ορισμένο μέτοχο. Με δεδομένο ότι οι μετοχές της εταιρίας έχουν εισαχθεί σε οργανωμένη αγορά, το διοικητικό συμβούλιο θα ενεργεί λαμβάνοντας υπόψη και την ίδια την αγορά, ιδίως τους επενδυτές, οι οποίοι ενδέχεται ν' αποκτήσουν μετοχές της εταιρίας, στο πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς.

Το διοικητικό συμβούλιο είναι υπεύθυνο απέναντι στη γενική συνέλευση των μετόχων της εταιρίας, η οποία συνιστά το ανώτατο όργανο της. Συγκαλεί τη γενική συνέλευση, επιλέγει τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, ελέγχει τη νόμιμη λειτουργία της εταιρίας και την ορθή διοίκηση της, από τα πρόσωπα στα οποία έχει αναθέσει τις κατιδίες εξουσίες.

Το βάρος για την διακυβέρνηση των εταιριών με εισηγμένες κινητές αξίες στο χρηματιστήριο έχει δοθεί στη διοίκηση της εταιρίας. Αυτή έχει επιφορτιστεί και με μια ιδιαίτερη ευθύνη έναντι της αγοράς. Το Δ.Σ οφείλει, στο πλαίσιο, αυτής της ιδιαίτερης ευθύνης του να διασφαλίζει την έγκαιρη και ποιοτική πληροφόρηση του κοινού, για τις υποθέσεις της εταιρίας, κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η διενέργεια συναλλαγών με αντικείμενο κινητές αξίες της εταιρίας με βάση μόνο τους κανόνες λειτουργίας της αγοράς.¹⁷

2.2 Η οργάνωση του τρόπου λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου

Το διοικητικό συμβούλιο αποφασίζει τον τρόπο λειτουργίας του, εντός του πλαισίου που θέτει η ισχύουσα νομοθεσία και το καταστατικό της εταιρίας. Δεν αποκλείεται το Δ.Σ να ενεργεί με βάση εσωτερικό κανονισμό, τον οποίο θα έχει καταρτίσει είτε το ίδιο, με σχετική απόφαση του, είτε η γενική συνέλευση της εταιρίας. Το Δ.Σ μπορεί να υποβοηθείται στο έργο του από ειδικές επιτροπές συμβουλευτικού χαρακτήρα.

Ο τρόπος λειτουργίας του Δ.Σ δεν είναι δυνατόν να είναι ενιαίος, στο σύνολο των εισηγμένων εταιριών. Με δεδομένη την διαφοροποίηση της οργανωτικής δομής αυτών των εταιριών, ανάλογα και με την ειδικότερη δραστηριότητα τους, τη μετοχική τους σύνθεση, ή το μέγεθος τους, καθώς και με τις ισχύουσες κατά περίπτωση περιστάσεις, υφίστανται διάφοροι τρόποι οργάνωσης του συμβουλίου. Η επιλογή του τρόπου οργάνωσης σκόπιμο είναι να επαφίεται στο ίδιο το συμβούλιο, το οποίο είναι σε θέση να διακρίνει τα μέσα με τα οποία θα επιτύχει στην αποστολή του και θα διαφυλάξει

17: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

τα μέλη του από την ευθύνη τους έναντι των μετόχων της εταιρίας και των τρίτων. Το διοικητικό συμβούλιο, εξάλλου, οφείλει να καθορίζει και να επανεξετάζει τον τρόπο λειτουργίας του, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, με στόχο τη διασφάλιση της εκπλήρωσης των καθηκόντων του κατά τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο, θέτοντας στη διάθεση των μετόχων των μέτρων που κάθε φορά λαμβάνει προς αυτή την κατεύθυνση. Ο καθορισμός και η επανεξέταση του τρόπου λειτουργίας του συμβουλίου περιλαμβάνει ενδεικτικά :

- Τη συχνότητα των συνεδριάσεων του και το βαθμό ενημέρωσης των μελών του, για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Το συμβούλιο θα πρέπει να συνεδριάζει τακτικά, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο ν.2190/20 και έκτακτα, όταν απαιτούν τούτο οι περιστάσεις. Τα θέματα της ημερήσιας διάταξης θα πρέπει να εκτίθενται με σαφήνεια στα μέλη και η συζήτηση τους να προετοιμάζεται, απ' τα αρμόδια στελέχη της εταιρίας, ή από ειδική κατά περίπτωση επιτροπή, που θα λειτουργεί στο πλαίσιο της διοικητικής οργάνωσης της εταιρίας.
- Τη σκοπιμότητα της δημιουργίας επιτροπών, με συγκεκριμένο αντικείμενο δραστηριότητας, όπως ενδεικτικά, επιτροπή εσωτερικού ελέγχου, επιτροπή επιλογής στελεχών, επιτροπή καθορισμού αμοιβών, επιτροπή λογιστικών θεμάτων κλπ. Η σύνθεση τέτοιων επιτροπών θα πρέπει να είναι τέτοια, που θα διασφαλίζει την αντικειμενικότητα των αποτελεσμάτων των εργασιών τους.
- Την προσαρμογή της σύνθεσης του συμβουλίου στη μετοχική σύνθεση της εταιρίας και τη σκοπιμότητα της συμμετοχής σε αυτό ανεξαρτήτων μελών, δηλαδή προσώπων που δεν θα συνδέονται με κανένα συμφέρον άμεσο ή έμμεσο, με την εταιρία ή με άλλη εταιρία του ομίλου της.
- Τη διασφάλιση της διαδοχής του προέδρου του συμβουλίου και των εκπροσώπων της εταιρίας, κατά τρόπο ώστε να μη δημιουργηθεί, σε καμία περίπτωση, κατάσταση δυσλειτουργίας του συμβουλίου ή δυσχέρεια ενάσκησης της διοίκησης.

- Τη χρησιμότητα της θέσπισης ειδικών υποχρεώσεων στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, όπως υποχρεώσεις συμπεριφοράς, ή την υποχρέωση να έχουν πάντοτε, στη κυριότητα τους ένα συγκεκριμένο αριθμό μετόχων της εταιρίας.

Το διοικητικό συμβούλιο θα πρέπει να ενημερώνει τη γενική συνέλευση, για τα μέτρα που κάθε φορά λαμβάνει, προς διασφάλιση της νόμιμης και αποτελεσματικής λειτουργίας του.

Η τυπικότητα των εργασιών των διοικητικών συμβουλίων των ελληνικών ανωνύμων εταιριών εξαντλείται στις διαδικασίες πρόσκλησης και συνεδρίασης των μελών του συμβουλίου που προβλέπει ο ν.2190/20, όπως ισχύει. Εξάλλου, μεγάλο ποσοστό των διοικητικών συμβουλίων λαμβάνουν, λιγότερο ή περισσότερο συχνά, αποφάσεις χωρίς τη σύνοδο των μελών τους σε συνεδρίαση με βάση τη λεγόμενη πρακτική των πρακτικών «δια περιφοράς». Αυτή η πρακτική δεν είναι νόμιμη, διότι ο ν.2190/20 απαιτεί το Δ.Σ να λαμβάνει τις αποφάσεις του ως συλλογικό όργανο, με φυσική συνεδρίαση των μελών του. Η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων θεωρεί την απόφαση του συμβουλίου χωρίς φυσική συνεδρίαση, δηλαδή με βάση τη πρακτική των πρακτικών «δια περιφοράς», ότι είναι άκυρη. Συχνά όμως, η συνεδρίαση του Δ.Σ, με τη φυσική παρουσία των μελών του, καθίσταται περιττή, ιδίως όταν πρόκειται να ληφθεί απόφαση για θέμα που έχει ήδη εξεταστεί με πληρότητα. Η απαίτηση φυσικής συνεδρίασης του συμβουλίου αγνοεί τις δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογική εξέλιξη, η οποία επιτρέπει τη συνεδρίαση από απόσταση δια μέσου τηλεφωνικής συνδιάσκεψης ή τηλεδιάσκεψης, χωρίς να μειώνεται η ευχέρεια συζήτησης με πλήρη γνώση των σχετικών ζητημάτων.¹⁸

18: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

2.2.1 Η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου

Σ' ένα διοικητικό συμβούλιο, που ενεργεί με βάση τη διευρυμένη, κατά τα ανωτέρω, έννοια του εταιρικού συμφέροντος, δεν είναι δυνατό το σύνολο των μελών του να έχουν τον ίδιο ρόλο. Ορισμένα από αυτά θα είναι πλησιέστερα στην καθημερινή διοίκηση της εταιρίας (εκτελεστικά μέλη), ενώ άλλα θα ελέγχουν ή απλώς θα επηρεάζουν τον τρόπο αυτής της διοίκησης (μη εκτελεστικά μέλη). Ο αριθμός των εκτελεστικών μελών του Δ.Σ θα ποικίλει ανά εταιρία, ανάλογα με την οργανωτική δομή και τις ειδικότερες δραστηριότητες της.

Σε κάθε περίπτωση τα μη εκτελεστικά μέλη θα πρέπει να είναι τόσα, ώστε η άποψη τους να διαθέτει τ'ανάλογο βάρος, για τη λήψη αποφάσεων στο συμβούλιο. Στην πράξη προτείνεται τα μη εκτελεστικά μέλη να μην είναι λιγότερα του 1/3 του συνόλου των μελών του Δ.Σ . Πάντοτε όμως, η διάκριση μεταξύ των μελών του συμβουλίου δεν αναιρεί τη συλλογικότητα του, ως ενιαίου οργάνου διοίκησης της εταιρίας. Ιδίως επισημαίνεται ότι το συμβούλιο διασφαλίζει και είναι συλλογικά υπεύθυνο για τον έλεγχο της διαχείρισης της εταιρίας. Στο συμβούλιο δεν αποκλείεται να μετέχουν και πρόσωπα "ανεξάρτητα", δηλαδή πρόσωπα που δεν θα συνδέονται άμεσα με την εταιρία ή με άλλη εταιρία του ομίλου ή με κύριο μέτοχο κάποιας από τις ανωτέρω εταιρίες, ούτε με άλλο πρόσωπο, από το οποίο η εταιρία έχει κάποιο σημαντικό συμφέρον π.χ προμηθευτή ή πελάτη της. Ο ρόλος του " ανεξάρτητου μέλους", που βρίσκει τις ρίζες του στην αγγλοσαξονική πρακτική, έγκειται στη διαμόρφωση μιας τάσης, στο εσωτερικό της διοίκησης της εταιρίας, η οποία θα είναι αποξενωμένη από επιμέρους ιδιαίτερα συμφέροντα. Εκ των πραγμάτων, τ' "ανεξάρτητα" μέλη του συμβουλίου θα κατατάσσονται μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών του. Σκόπιμο είναι, εξάλλου, η πλειοψηφία των μη εκτελεστικών μελών του συμβουλίου να είναι «ανεξάρτητα» μέλη του.

Η ετήσια έκθεση του συμβουλίου θα περιέχει ένδειξη ποια από τα μέλη του είναι ανεξάρτητα υπό την ανωτέρω έννοια. Στον αντίποδα των "ανεξαρτήτων" μελών του συμβουλίου, τοποθετούνται πρόσωπα που θα εκπροσωπούσαν ιδιαίτερα συμφέροντα σε αυτό (π.χ τους εργαζόμενους, συγκεκριμένους μετόχους κλπ).

Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι η διαφοροποίηση των ρόλων στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας οδηγεί, πρακτικά, σε κατακερματισμό του ενιαίου οργάνου διοίκησης της ανώνυμης εταιρίας, η συλλογικότητα του οποίου, ως οργάνου, διατηρείται πλέον μόνο ως προς τον τρόπο λήψης των σημαντικών αποφάσεων, που λαμβάνονται από το σύνολο των μελών του, με βάση την αρχή της πλειοψηφίας. Σε κάθε περίπτωση όμως, το συμβούλιο εξακολουθεί να ευθύνεται, ως συλλογικό όργανο, έναντι των μετόχων.

Κατά τις μακροσκελές συζητήσεις, σχετικά με τη πρόταση της πέμπτης οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τη δομή της ανώνυμης εταιρίας, φανερώθηκαν πολλές διαστάσεις στο ζήτημα. Όπως είναι γνωστό, η Επιτροπή έχει προτείνει σε αυτή τη πρόταση, τη διάκριση των μελών του διοικητικού συμβουλίου σε "εκτελεστικά", που θα ασκούν τη καθημερινή διοίκηση της εταιρίας και σε "μη εκτελεστικά", των οποίων ο ρόλος θα συνίσταται στην εποπτεία των εκτελεστικών μελών.

Η διάκριση, η οποία πηγάζει από τον απώτερο στόχο διασφάλισης της ισοδυναμίας του λεγόμενου δυαδικού συστήματος της εταιρίας (το οποίο βασίζεται στη ύπαρξη χωριστών οργάνων διοίκησης και εποπτείας της διοίκησης) με το μονιστικό (που βασίζεται στην ύπαρξη ενιαίου οργάνου διοίκησης), δεν είναι ξένη και στα ελληνικά δεδομένα. Τα διοικητικά συμβούλια των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιριών, περιλαμβάνουν εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη. Εξάλλου, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ζητά από τις εταιρίες, οι οποίες υποβάλλουν αίτημα χορήγησης άδειας λειτουργίας από αυτή, σύμφωνα με την εφαρμοστέα κατά περίπτωση νομοθεσία να καταδείξουν, στο σχετικό φάκελο που υποβάλλουν

στην Επιτροπή, τα εκτελεστικά και τα μη εκτελεστικά μέλη του συμβουλίου.¹⁹

2.2.2 Η σύσταση ειδικών επιτροπών για την υποβοήθηση του έργου του διοικητικού συμβουλίου

Ιδίως στην αλλοδαπή πρακτική, μεγάλος αριθμός διοικητικών συμβουλίων υποβοηθείται στην εκτέλεση των αρμοδιοτήτων τους, από ειδικές επιτροπές, με συγκεκριμένο αντικείμενο καθηκόντων. Αυτές οι επιτροπές προετοιμάζουν τις εργασίες του συμβουλίου και παρουσιάζουν σχετικές προτάσεις στο συμβούλιο.

Τα συστήματα διακυβέρνησης των εταιριών προβλέπουν τη σύσταση τέτοιων επιτροπών, η λειτουργία των οποίων επιτρέπει στο συμβούλιο να εμβαθύνει στην επαρκή προετοιμασία των συνεδριάσεων του και στη συζήτηση των σχετικών θεμάτων.

Η ύπαρξη τέτοιων επιτροπών δεν αναιρεί την υποχρέωση των μελών του διοικητικού συμβουλίου για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα θέματα που εντάσσονται στη σφαίρα της διοίκησης της εταιρίας, ούτε αίρει τη συλλογικότητα του, ως οργάνου διοίκησης της εταιρίας. Η ευθύνη των μελών του συμβουλίου παραμένει ακέραια. .

Το αντικείμενο των εργασιών τέτοιων επιτροπών ποικίλη στην πράξη.

Τα συστήματα διακυβέρνησης που έχουν τεθεί σε εφαρμογή, στην αλλοδαπή, προτείνουν τη σύσταση τουλάχιστον των εξής επιτροπών:

- επιτροπή επιλογής υποψήφιων στελεχών και μελών του διοικητικού συμβουλίου,
- επιτροπή αμοιβών,
- επιτροπή λογιστικών θεμάτων.

Στην πράξη προτείνεται, εξάλλου, ειδική επιτροπή εσωτερικού ελέγχου, της οποίας προΐσταται ο εσωτερικός ελεγκτής.

Το διοικητικό συμβούλιο, στην ετήσια έκθεση του, θα ενημερώνει τη γενική συνέλευση για τη σύσταση των επιτροπών που θα έχει

19: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος EEX*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

επιλέξει, πάντοτε σε συνάρτηση με την ισχύουσα νομοθεσία και θα εκθέτει το έργο τους, με αναφορά ιδίως στη συχνότητα των συνεδριάσεων τους, κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Ειδικότερα η επιτροπή αμοιβών, η οποία θα απαρτίζεται από ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου, ενδεικτικά, θα προτείνει την αμοιβή ή άλλες αποζημιώσεις των μελών του συμβουλίου και των λοιπών στελεχών της εταιρίας και την παροχή δικαιωμάτων stock-options. Η επιτροπή αμοιβών θα εξετάζει επίσης το ενδεχόμενο καταβολής πρόσθετων παροχών (επιμίσθιου) στα μέλη του συμβουλίου ή στα στελέχη της εταιρίας.

Η επιτροπή λογιστικών θεμάτων θα έχει ως αντικείμενο εργασιών, κυρίως, τη σύνταξη των ετήσιων λογαριασμών της εταιρίας, που θα υποβάλει, ως σχέδιο, στο διοικητικό συμβούλιο. Η επιτροπή, η οποία, στο πλαίσιο της κατάρτισης των λογαριασμών, θα αξιολογεί τη διαχείριση της εταιρίας, κατά τη διάρκεια της αντίστοιχης εταιρικής χρήσης, δίδει ιδιαίτερη έμφαση στη διακρίβωση της αλήθειας και της ακρίβειας των στοιχείων που θα περιέχονται στους λογαριασμούς της εταιρίας, η που θα ανακοινώνονται στους μέτοχους ή τους τρίτους.

Παράλληλα με την επιτροπή λογιστικών θεμάτων, θα μπορούσε να λειτουργεί και επιτροπή αρμοδία για την κατάρτιση των ενοποιημένων λογαριασμών της εταιρίας. Αυτή η τελευταία επιτροπή θα μεριμνούσε ιδιαίτερα για τη συνέπεια και τη συνοχή των ενοποιημένων λογαριασμών προσδίδοντας ειδικό βάρος στη διαδικασία συλλογής των πληροφοριών από τις εταιρίες του ομίλου. Βασικό έργο της επιτροπής λογιστικών θεμάτων, ή της επιτροπής ενοποίησης λογαριασμών, θα είναι η εκτίμηση της πιστότητας των λογαριασμών της εταιρίας, χωρίς εμμονή σε λεπτομέρειες των κονδυλίων αυτών των λογαριασμών.

Σ' αυτό το πλαίσιο ιδεών, αυτές οι επιτροπές θα εξετάζουν, κυρίως, τα σημαντικά γεγονότα, ιδίως εάν αυτά δημιουργούν κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων. Εξυπακούεται πως, για την αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων των μελών της

επιτροπής, αυτά θα πρέπει να είναι σε θέση να συναντούν τα στελέχη των αρμόδιων διευθύνσεων της εταιρίας, καθώς και τον ορκωτό ελεγκτή της. Οι επιτροπές λογιστικών θεμάτων και ενοποίησης λογαριασμών, εξάλλου, θα εκφέρουν κρίση για το έργο των ορκωτών ελεγκτών και, ενδεχόμενα, για τον ορισμό τους.

Η επιτροπή επιλογών υποψήφιων μελών του διοικητικού συμβουλίου και στελεχών της εταιρίας θα έχει ως έργο, ιδίως, τη διακρίβωση ότι τα στελέχη της εταιρίας και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα, ώστε να ανταποκρίνονται στα καθήκοντα που τους έχουν, κατά περίπτωση, ανατεθεί. Μπορεί να συντάσσει, επίσης, κατάλογο των αρμοδιοτήτων αυτών των προσώπων και να εμπλουτίζει αυτόν ανάλογα με τις περιστάσεις και με την εμπειρία που αποκτάται, κατά τη διάρκεια της εταιρικής ζωής. Η επιτροπή εσωτερικού έλεγχου θα διασφαλίζει την ύπαρξη και εφαρμογή ενός συστήματος επαρκούς και αποτελεσματικού εσωτερικού έλεγχου.

Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να προσδίδεται στη σύνθεση των διάφορων επιτροπών, από μέλη του που θα είναι κατάλληλα, για την εκπλήρωση της αποστολής τους. Η καταλληλότητα δεν κρίνεται με γνώμονα μόνο τις ειδικές γνώσεις του συγκεκριμένου προσώπου, αλλά αξιολογείται και με βάση το διαθέσιμο χρόνο του, για να μετέχει αποτελεσματικά στην επιτροπή και να εργάζεται δεόντως για αυτή.

Επομένως, θα πρέπει να αποφεύγεται η συμμετοχή σε αυτές τις επιτροπές, προσώπων που μετέχουν σε περισσότερα συμβούλια.

Βαρύτητα θα πρέπει να προσδίδεται, επίσης, στην ανεξαρτησία των προσώπων που θα μετέχουν στις επιτροπές.

Στην πράξη, ως πρόεδρος αυτών των επιτροπών σκόπιμο είναι να ορίζεται ανεξάρτητο μέλος του διοικητικού συμβουλίου.

Η σύνθεση των διάφορων επιτροπών της εταιρίας θα αναγράφεται στην ετήσια έκθεση διαχείρισης.²⁰

20: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

2.2.3 Η αμοιβή των μελών του διοικητικού συμβουλίου

Οι αμοιβές των μελών του διοικητικού συμβουλίου θα πρέπει να είναι τέτοιες που να μην αποθαρρύνουν τα ικανά στελέχη να συμμετέχουν στο συμβούλιο. Αντίστροφα, οι αμοιβές των συμβούλων θα πρέπει να είναι ανάλογες με τις ικανότητες τους και με τη πρόσφορα τους στην εταιρία, χωρίς να είναι υπερβολικές.

Για τον προσδιορισμό της αμοιβής των μελών του διοικητικού συμβουλίου θα λαμβάνονται υπόψη και οι αμοιβές που λαμβάνουν ανάλογα στελέχη, σε άλλες εταιρίες, οι οποίες ασκούν παρόμοια δραστηριότητα. Αυτή η σύγκριση των αμοιβών θα διενεργείται, ωστόσο, με φειδώ στο μέτρο που η αμοιβή ενός προσώπου αντανακλά τα προσωπικά στοιχεία του και τις ιδιαιτερότητες των εργασιών του, στη συγκεκριμένη εταιρία.

Ο καθορισμός της αμοιβής των μελών του συμβουλίου θα διενεργείται με διαφανείς διαδικασίες. Ο αποδεκτής της αμοιβής δε θα αναμιγνύεται στη σχετική διαδικασία.

Εξυπακούεται πως τα ανωτέρω εκτεθειμένα για τον καθορισμό της αμοιβής των μελών του διοικητικού συμβουλίου θα ισχύουν και για τις αυξήσεις των αμοιβών τους.

Οι αμοιβές των μελών του συμβουλίου θα ανακοινώνονται στη γενική συνέλευση, κατά τρόπο ώστε οι μέτοχοι να είναι σε θέση να αντιληφθούν, για κάθε σύμβουλο, χωριστά, την αιτία και το ύψος της αμοιβής του.

Σκόπιμο είναι, στην ετήσια έκθεση διαχείρισης να εκτίθεται η γενικότερη πολιτική αμοιβών της εταιρίας και να περιέχεται μνεία των κατιδίων αμοιβών των μελών του συμβουλίου, για το σύνολο των υπηρεσιών τους προς την εταιρία.²¹

21: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

2.2.4 Η ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου και η αρχή της επιχειρηματικής κρίσης

Η ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου οριοθετείται από τις αρμοδιότητες τους και από τις υποχρεώσεις τους. Οι τελευταίες προσδιορίζονται με γνώμονα το εταιρικό συμφέρον, έννοια που περιλαμβάνει διάφορα επιμέρους συμφέροντα, χωρίς να ταυτίζεται με το άθροισμα αυτών των συμφερόντων.

Το εύρος των επιμέρους συμφερόντων που καλύπτει η έννοια του εταιρικού συμφέροντος, διαφέρει, με βάση διάφορα κριτήρια, όπως το μέγεθος ή το αντικείμενο της δραστηριότητας της εταιρίας, η εισαγωγή των μετοχών της στο χρηματιστήριο κλπ..

Το διοικητικό συμβούλιο ασκεί τις αρμοδιότητες του, όπως αυτές διαγράφονται από το πλαίσιο των δραστηριοτήτων της εταιρίας, που αναπτύσσονται στο οικονομικό περιβάλλον στο οποίο δρα η εταιρία. Αυτό το περιβάλλον καθορίζει και τα επιμέρους συμφέροντα, τα οποία θα πρέπει να διαφυλάσσει το διοικητικό συμβούλιο, κατά την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων του.

Αντιλαμβάνεται συνεπώς κανείς ότι, με δεδομένη την πολυμορφία της εσωτερικής δομής της ανώνυμης εταιρίας, δεν είναι δυνατό αυστηροί νομοθετικοί κανόνες να οριοθετούν το πεδίο δράσης του διοικητικού συμβουλίου, κατά τρόπο ενιαίο, για κάθε περίπτωση. Αυτό το πεδίο προσδιορίζεται με βάση κανόνες συμπεριφοράς, που διαφέρουν ανάλογα με την οργανωτική δομή της κάθε εταιρίας και που διατυπώνονται γενικά, κατά τρόπο ώστε να καταλαμβάνουν τις περισσότερες δυνατές περιπτώσεις, που χαρακτηρίζονται από τα ίδια καθοριστικά στοιχεία.

Ο προβληματισμός, ως προς την αξιολόγηση της δράσης των οργάνων διοίκησης της εταιρίας, καθίσταται εντονότερος, όταν πρόκειται για μεγάλες ανώνυμες εταιρίες, που προσφέρονται ως μέσο επένδυσης του κοινού, ή για εταιρίες, οποίες παρέχουν ευρύτερες υπηρεσίες, στο κοινό ή σε ομάδες προσώπων. Το διοικητικό συμβούλιο τέτοιων εταιριών οφείλει να λαμβάνει υπόψη του αυτόν

τον «κοινωνικό» χαρακτήρα της εταιρίας και να ενεργεί αποσκοπώντας και στη διαφύλαξη των επιμέρους συμφερόντων που τοποθετούνται, τοπικά, εκτός της εσωτερικής δομής της εταιρίας.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, ενδέχεται να ενδείκνυται η προάσπιση κάποιου «εξωτερικού», υπό αυτή την έννοια συμφέροντος, σε βάρος ενός άλλου, «εσωτερικού», που τοποθετείται σε κατώτερη βαθμίδα, ως προς την «άξια» του. Τα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα, ακόμη και εάν αυτά συνεπάγονται σημαντικό κόστος για την εταιρία.

Δεν θα πρέπει εξάλλου να διαφύγει της προσοχής ότι η μη τήρηση τέτοιων μέτρων, τα οποία εξυπηρετούν «δημόσιο» ή «κοινό» συμφέρον, ενδέχεται να οδηγήσει σε επιβολή κυρώσεων, σε βάρος της εταιρίας, παράγοντας που κατευθύνει επίσης τις σχετικές αποφάσεις της διοίκησης και που εντάσσεται στη σφαίρα «εσωτερικού» ως προς την εταιρία συμφέροντος, ακόμη και αν, αρχικά, εξυπηρετεί «εξωτερικό» συμφέρον.

Σε κάθε περίπτωση τόσο το «εξωτερικό» όσο και το «εσωτερικό» συμφέρον, διαμορφώνουν το «εταιρικό» συμφέρον, το εύρος του οποίου μαρτυρεί τον «κοινωνικό» χαρακτήρα της ανώνυμης εταιρίας. Αυτός ο χαρακτήρας διαμορφώνει, επίσης, το πλαίσιο ευθύνης των μελών του διοικητικού συμβουλίου, η οποία, υπό αυτή την έννοια, καθίσταται επίσης «κοινωνική».

Από την πλευρά του, το διοικητικό συμβούλιο ασκεί τις αρμοδιότητες του, πάντοτε, με γνώμονα το συμφέρον της εταιρίας, αλλά λαμβάνοντας τις αποφάσεις του, επίσης πάντοτε, στο πλαίσιο που θέτουν η ισχύουσα νομοθεσία ή άλλοι κανόνες, κρίνοντας όμως τη σκοπιμότητα των ενεργειών ή των παραλήψεων του. Αυτή η σκοπιμότητα εντοπίζεται, σε τελική ανάλυση στο τι είναι συμφέρον για την εταιρία, με κριτήριο τη διαφύλαξη της διευρυμένης έννοιας του εταιρικού συμφέροντος, όπως εκτέθηκε ανωτέρω.

Το διοικητικό συμβούλιο οφείλει, μεταξύ άλλων να κατευθύνει τη στρατηγική της εταιρίας, η οποία περικλείει την ανεύρεση οικονομικών πόρων, στελεχών και κανόνων συμπεριφοράς να

επιβλέπει την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής και να οργανώνει την ενημέρωση των μετόχων και των τρίτων, για την εταιρική δραστηριότητα. Τα επιμέρους στοιχεία τα οποία κατευθύνουν το συμβούλιο για τη λήψη τέτοιων αποφάσεων, δεν είναι δυνατόν να καταγράφουν σε ειδικούς νομοθετικούς ή κανονιστικούς κανόνες.

Αυτά τα στοιχεία, συνάγονται από γενικές αρχές, όπως αυτή της «χρηστής διοίκησης», της «συνετής διοίκησης» και της «διαφύλαξης του εταιρικού συμφέροντος».

Οι αποφάσεις σε κάθε περίπτωση του συμβουλίου κρίνονται εκ των υστέρων και σύμφωνα με τα αποτελέσματα ελέγχεται το διοικητικό συμβούλιο εάν έπραξε με βάση τη «χρηστή διακυβέρνηση» ή όχι. Τα όρια όμως και οι παραβάσεις των μελών είναι δυσδιάκριτα και αυτό δυσχεραίνει τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης τους απέναντι στο διοικητικό συμβούλιο. Ο προσδιορισμός της ευθύνης των μελών προϋποθέτει την ύπαρξη πταίσματος, με την έννοια της παράβασης συγκεκριμένης υποχρέωσης. Ως τέτοια νοείται και η υποχρέωση εκτέλεσης των καθηκόντων διοίκησης στο πλαίσιο που διαγράφει η «χρηστή» και «συνετή» διαχείριση.

Όταν το πταίσμα θεμελιώνεται σε παράβαση νομοθετικής ή κανονιστικής διάταξης, ή του καταστατικού της εταιρίας, η διαπίστωση του είναι ευχερής. Αρκεί το συγκεκριμένο πταίσμα να μπορεί να αποδοθεί στο υποκείμενο της συμπεριφοράς. Απομένει ο καθορισμός του ύψους της ζημίας και η απόδειξη της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ ζημίας και πταίσματος. Δεν αποκλείεται όμως η ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου να θεμελιώνεται όχι σε παράβαση συγκεκριμένου ειδικού κανόνα, αλλά σε ενέργεια αντίθετη με την αρχή της «χρηστής» διακυβέρνησης. Η θεμελίωση της ευθύνης αναζητείται σε γενικές έννοιες όπως αυτή του «συνετού διαχειριστή», ή του «συνετού επιχειρηματία». (βλ. άρθρο 22α(2) ν. 2190/20).

Θα προϋπέθετε από το δικαστή τη δημιουργία στη φαντασία του, τη συμπεριφορά ενός «συνετού» διαχειριστή ή επιχειρηματία, στις συγκεκριμένες συνθήκες της υπό κρίση περίπτωσης, που θα του είχαν

τεθεί υπόψη. Αυτή η φανταστική συμπεριφορά θα συγκρινόταν με τη συμπεριφορά του συγκεκριμένου μέλους του συμβουλίου στην υπό κρίση περίπτωση.

Ο δικαστής δεν τίθεται όμως στη θέση του οργάνου διοίκησης, για να κρίνει τι θα αποφάσιζε ο ίδιος. Ωστόσο, η αναφορά ιδίως στη «συνετή» διαχείριση υπονοεί και έλεγχο σκοπιμότητας των αποφάσεων και των ενεργειών του συμβουλίου, με την έννοια ότι οι αποφάσεις και οι ενέργειες αυτές θα πρέπει να υπαγορεύονται από το στόχο διαφύλαξης του εταιρικού συμφέροντος. Ως διαφύλαξη του εταιρικού συμφέροντος νοείται και η πρόβλεψη ζημιογόνων αποτελεσμάτων της σχετικής απόφασης ή πράξης, πάντοτε στο μέτρο που αυτό καθίσταται, αντικειμενικά, εφικτό, με βάση την αρχή της συνετής «διαχείρισης».

Δυσχεραίνεται έτσι το έργο του δικαστή ως προς τη συναγωγή του πραγματικού σκοπού λήψης απόφασης του διοικητικού συμβουλίου, ξένου με το εταιρικό συμφέρον, είναι, όμως εξαιρετικά μεγάλη, με δεδομένες την πολυμορφία των επιμέρους συμφερόντων, τα οποία περικλείει η έννοια του εταιρικού συμφέροντος και την ανάγκη στάθμισης μεταξύ διάφορων και διαφορετικών επιμέρους συμφερόντων, για τη λήψη συγκεκριμένης απόφασης, η για τη διενέργεια συγκεκριμένης πράξης, με συνακόλουθο αποτέλεσμα τη «θυσία» ενός τέτοιου συμφέροντος στο βωμό κάποιου άλλου, που κρίνεται ως σπουδαιότερο.

Για παράδειγμα η επένδυση μεγάλου μέρους διαθέσιμων της εταιρίας σε χρηματοοικονομικά προϊόντα, που παρουσιάζουν, αντικειμενικά, αυξημένους επενδυτικούς κινδύνους, χωρίς παράλληλη πρόνοια για τη λήψη μέτρων για τον περιορισμό των κινδύνων από τη μείωση της αξίας αυτών των προϊόντων, η οποία θα μπορούσε, αντικειμενικά να προβλεφθεί, ως πιθανή ή ενδεχόμενη, θα μπορούσε να συνιστά πράξη αντίθετη με την έννοια της «συνετής» διαχείρισης για να θεμελιώσει ευθύνες προσώπων που θα έχουν λάβει την σχετική απόφαση.

Για την θεμελίωση της ευθύνης ελέγχεται και η σκοπιμότητα της συγκεκριμένης απόφασης και εξετάζεται αν ήταν σκόπιμο να διενεργηθεί με βάση τα συγκεκριμένα στοιχεία, τα οποία υπήρχαν, τη στιγμή της λήψης και υλοποίησης της.²²

2.3 Η τόνωση του ενδιαφέροντος των μετόχων για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης των εταιρικών αποφάσεων

Τα συστήματα διακυβέρνησης δίνουν έμφαση στην ανάγκη τόνωσης του ενδιαφέροντος των μετόχων να μετέχουν στην εξουσία, στο εσωτερικό της εταιρίας, δια μέσου της γενικής συνέλευσης. Η τόνωση επιτυγχάνεται με τη διευκόλυνση της ενάσκησης του δικαιώματος ψήφου, ιδίως με τη καθιέρωση της ψήφου με αλληλογραφία, ή με την εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών για την άσκηση δικαιώματος ψήφου από απόσταση. Ομοίως το ενδιαφέρον των μετόχων για ενεργή συμμετοχή στις γενικές συνελεύσεις ενισχύεται με την έγκαιρη και επαρκή ενημέρωσή τους, σχετικά με τα προς συζήτηση θέματα.

Το δικαίωμα ψήφου είναι ένα από τα ειδικά δικαιώματα που προσδίδει στον επενδυτή, ως μεμονωμένο άτομο, η κατοχή κοινών μετοχικών τίτλων. Η διαδικασία που πρέπει ν' ακολουθηθεί για τη ψηφοφορία, ο αριθμός των δικαιωμάτων ψήφου που " απονέμει" κάθε μετοχή στο κάτοχο της και το σε πιο βαθμό σημαντικά για την εταιρία θέματα τίθενται σε ψηφοφορία, αποτελούν τα κυριότερα ζητήματα εταιρικής διακυβέρνησης, στη κατηγορία των δικαιωμάτων ψήφου. Τα μοντέλα εταιρικής διακυβέρνησης που ευνοούν περισσότερο τους επενδυτές, είναι εκείνα τα οποία ορίζουν το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, από τη στιγμή που θα παγιωθεί η ατζέντα των θεμάτων προς ψηφοφορία, μέχρι τη λήξη της προθεσμίας για τη ψηφοφορία.

22: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

Θεμιτή, για τη διευκόλυνση των επενδυτών, είναι και η δυνατότητα ψηφοφορίας, μέσω ταχυδρομείου (ηλεκτρονικού και μη). Εξάλλου, περισσότερο “δημοκρατικές” είναι οι εταιρίες οι οποίες λογίζουν τόσο τις εξαποστάσεως ψήφους όσο και αυτές δια της φυσικής παρουσίας ως ισότιμες ως προς τη διαμόρφωση του αποτελέσματος. Ο μηχανισμός της ψηφοφορίας είναι περισσότερο αποδοτικός εάν δεν απαιτείται από τους μετόχους να έχουν καταθέσει μετοχές τους σε έναν επενδυτικό οίκο και αν δεν απαγορεύεται το trading στο χρονικό διάστημα λίγο πριν από τη γενική συνέλευση, αναφέρουν τα πορίσματα της έκθεσης της Davis Global Advisors.

Η πλειονότητα των ανά τον κόσμο επενδυτών έχουν μάθει να ζουν με διάφορα συστήματα διαφοροποίησης του αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου ανά μετοχή, ενώ δείχνουν την τάση ν’ αποφεύγουν τους τίτλους χωρίς δικαίωμα ψήφου. Από τη μεριά τους, πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι οι εταιρίες οι οποίες παρεκκλίνουν από το μοντέλο της μια ψήφου ανά μετοχή, προσπαθούν να προστατεύσουν εαυτές από το ενδεχόμενο της επιθετικής εξαγοράς. Εξάλλου, και οι επενδυτικοί οίκοι προτιμούν τα απλά συστήματα ψηφοφορίας, τα οποία εκχωρούν δικαίωμα μιας ψήφου ανά μετοχή. Επισημαίνεται, ότι το 1995 το κέντρο μελετών ευρωπαϊκής πολιτικής συνέστησε την υιοθέτηση της μια ψήφου ανά μετοχή από το σύνολο των χωρών της Ε.Ε.

Οι πιο κοινές εξαιρέσεις από το μοντέλο της μιας ψήφου ανά μετοχή είναι τρεις. Η πρώτη συνίσταται στη επιβολή ανώτατου ορίου, στον αριθμό ψήφων που δικαιούται ο επενδύτης ανεξάρτητα από το πόσες μετοχές κατέχει. Η δεύτερη και η τρίτη εξαίρεση αφορούν στην “άνιση” εκχώρηση δικαιωμάτων ψήφου. Ορισμένες εταιρίες ή και εθνικές νομοθεσίες “απονέμουν” πολλαπλά δικαιώματα ψήφου σε ορισμένες μετοχές, τις επονομαζόμενες “χρυσές μετοχές”.

Οι υπέρμαχοι αυτής της τακτικής, υποστηρίζουν ότι πρόκειται για ένα τρόπο “ανταμοιβής” των μακροχρόνιων μετόχων της εταιρίας.²³

2.4 Η διακυβέρνηση των εταιριών διαχείρισης οργανισμών συλλογικών επενδύσεων και των εταιριών επενδύσεων στην Ελλάδα

Η διακυβέρνηση των εταιριών διαχείρισης οργανισμών συλλογικών επενδύσεων και των εταιριών επενδύσεων εξετάζεται στο πλαίσιο της δομής της εταιρίας και με σκοπό την επαύξηση της διαφάνειας και της ευθύνης. Υπό αυτό το πρίσμα, η αποφυγή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων, με δεδομένο ότι οι διαχειριστές οργανισμών συλλογικών επενδύσεων οφείλουν να ενεργούν με βάση αποκλειστικά το συμφέρον των μεριδιούχων – μετόχων, συνιστά πρωταρχική επιδίωξη. Αυτό το θέμα περιλαμβάνει επιμέρους ζητήματα, όπως η ανεξαρτησία του διαχειριστή, το ασυμβίβαστο με συγκεκριμένες δραστηριότητες, η διενέργεια χρηματιστηριακών πράξεων για λογαριασμό διαχειριστή οργανισμών συλλογικών επενδύσεων και η ανάθεση της διαχείρισης τέτοιου οργανισμού σε τέτοιο πρόσωπο.

Στην Ελλάδα και σε ορισμένα αλλά κράτη η νομοθεσία των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων περιέχει απαγορεύσεις άσκησης της δραστηριότητας της συλλογικής διαχείρισης από πρόσωπα με συγκεκριμένες ιδιότητες.

Αυτές οι απαγορεύσεις λαμβάνουν τη μορφή ασυμβιβάστων με τη δραστηριότητα του διαχειριστή οργανισμών συλλογικών επενδύσεων. Η ελληνική νομοθεσία θέτει τις ακόλουθες απαγορεύσεις άσκησης της δραστηριότητας της διαχείρισης οργανισμού συλλογικών επενδύσεων.

23: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

Καταρχήν, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου των εταιριών διαχείρισης και επενδύσεων χαρτοφυλακίου δεν επιτρέπεται να είναι μέλη του Δ.Σ, χρηματιστηριακοί εκπρόσωποι, αντικριστές, εσωτερικοί ελεγκτές ή διαχειριστές εταιρίας παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τα πιστωτικά ιδρύματα. Στη συνέχεια, ο διαχειριστής δεν επιτρέπεται να είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή εσωτερικός ελεγκτής εταιρίας παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (περιλαμβάνονται τα πιστωτικά ιδρύματα), ή ασφαλιστικής εταιρίας. Επιπρόσθετα, δε μπορεί να είναι χρηματιστηριακός εκπρόσωπος ή αντικριστής εταιρίας παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (περιλαμβάνονται τα πιστωτικά ιδρύματα). Επιπλέον, δεν δύναται να ενεργεί ως διαχειριστής άλλης εταιρίας διαχείρισης, εταιρίας επενδύσεων και παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (περιλαμβάνονται τα πιστωτικά ιδρύματα), ή ασφαλιστικής εταιρίας. Εξάλλου, οι διαχειριστές δεν επιτρέπεται να αποδέχονται εντολές που θα μπορούσαν να προκαλέσουν κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων, κατά τη διαχείριση του οργανισμού συλλογικών επενδύσεων.

Ειδικές διατάξεις σχετικά με τη διενέργεια πράξεων για ίδιο λογαριασμό από τους διαχειριστές οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, ισχύουν στην Ελλάδα.

Στη χώρα μας, οι εταιρίες διαχείρισης και οι εταιρίες επενδύσεων (χαρτοφυλακίου) πρέπει να αποτρέπουν τη διενέργεια πράξεων με εκμετάλλευση εμπιστευτικής πληροφορίας, από πρόσωπα που αναμειγνύονται στη δραστηριότητα τους. Ομοίως, οφείλουν ν' απαγορεύουν τη πρακτική front running (προπορευόμενες συναλλαγές) και front selling (προπορευόμενες πωλήσεις).

Από την άλλη πλευρά, τα πρόσωπα που αναμειγνύονται στη δραστηριότητα των εταιριών διαχείρισης και των εταιριών επενδύσεων (χαρτοφυλακίου), δεν επιτρέπεται να αποκτούν μερίδια ή μετοχές, με βάση εμπιστευτική πληροφορία.

Τέλος, μια ειδική διαδικασία γνωστοποίησης των σχετικών πράξεων των μελών του διοικητικού συμβουλίου και των διευθυντικών στελεχών των εταιριών διαχείρισης και των εταιριών επενδύσεων (χαρτοφυλακίου), καθώς και των διαχειριστών, έχει καθιερωθεί. Η γνωστοποίηση διενεργείται, αντίστοιχα, στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας και στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Η ανάθεση της διαχείρισης του χαρτοφυλακίου οργανισμού συλλογικών επενδύσεων, στην Ελλάδα, επιτρέπεται με τη συνδρομή των ακόλουθων προϋποθέσεων. Πρώτο, απαιτείται έγγραφη σύμβαση για την ανάθεση της διαχείρισης, η οποία γνωστοποιείται στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, εντός πέντε ημερών από την υπογραφή της. Δεύτερο, η ευθύνη της εταιρίας διαχείρισης ή της εταιρίας επενδύσεων, που αναθέτει τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου, διατηρείται. Τρίτο, απαγορεύεται η ανάθεση της διαχείρισης επιτρέπεται σε εταιρία θεματοφύλακα.²⁴

24: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΩΣ ΜΕΤΟΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων ως ενεργητικοί μέτοχοι

Στην Ευρωπαϊκή πρακτική, οι εταιρίες διαχείρισης ή οι εταιρίες επενδύσεων δεν είναι, κατά το μεγαλύτερο μέρος, ενεργητικοί μέτοχοι, με την έννοια ότι είτε συνάπτουν συμφωνίες μετόχων για την ενάσκηση μετοχικών δικαιωμάτων, είτε αμφισβητούν τις αποφάσεις της διοίκησης των εκδοτριών εταιριών. Στην Ελλάδα τέτοιες συμφωνίες είναι έγκυρες από νομικής άποψης.²⁵

3.2 Η άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου

Όσον αφορά τις εταιρίες διαχείρισης ή τις εταιρίες επενδύσεων η συμμετοχή τους στις γενικές συνελεύσεις των εκδοτριών εταιριών και η άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου για λογαριασμό των μεριδιούχων μετόχων δεν είναι υποχρεωτική. Η ελληνική νομοθεσία συνιστά τη συμμετοχή στις γενικές συνελεύσεις και την άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου εκ μέρους των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων. Η σύσταση στις εταιρίες διαχείρισης και στις εταιρίες επενδύσεων (χαρτοφυλακίου) για να μετέχουν στις γενικές συνελεύσεις των εκδοτριών εταιριών και ν' ασκούν τα δικαιώματα ψήφου για λογαριασμό των μετόχων, εμφανίζεται ως αυξημένης ισχύος, στη περίπτωση κατά την οποία η εταιρία διαχείρισης ή η εταιρία επενδύσεων κατέχει περισσότερο από το 4% των δικαιωμάτων ψήφου στη γενική συνέλευση της εκδότριας εταιρίας.

25: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

Ασκούν δε τα δικαιώματα ψήφου για λογαριασμό των μεριδιούχων – μετόχων είτε άμεσα ή δια μέσου αντιπροσώπου.

Όταν τα δικαιώματα ψήφου ασκούνται με αντιπρόσωπο η πρακτική διαφέρει από κράτος σε κράτος. Στην Ελλάδα γίνεται δια μέσω της διοίκησης των εκδοτριών εταιριών. Η διαδικασία άσκησης του δικαιώματος ψήφου με αλληλογραφία, στην Ελλάδα, απαγορεύεται.

Σε ορισμένα κράτη το δίκαιο των εταιριών επιτρέπει την έκδοση μετοχών με πολλαπλό δικαίωμα ψήφου. Στην Ελλάδα η αρχή “μια μετοχή, μια ψήφος” δεν επιδέχεται εξαίρεση. Επίσης ο περιορισμός των δικαιωμάτων ψήφου σε συγκεκριμένο ποσοστό απαγορεύεται στην Ελλάδα.²⁶

3.3 Μερισματική πολιτική

Οι εταιρίες διαχείρισης ή οι εταιρίες επενδύσεων δεν αναμειγνύονται στη μερισματική πολιτική των εταιριών.²⁷

3.4 Συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο

Στην Ελλάδα όπως και στα περισσότερα κράτη, οι εταιρίες διαχείρισης ή οι εταιρίες επενδύσεων δεν μετέχουν στο διοικητικό συμβούλιο των εκδοτριών εταιριών. Στο Δ.Σ των ελληνικών εταιριών του δημοσίου τομέα, επιτρέπεται η συμμετοχή προσώπου, ως μη εκτελεστικού μέλους και ως εκπροσώπου του κλάδου των θεσμικών επενδυτών. Η ελληνική νομοθεσία απαγορεύει στα πρόσωπα που αναμειγνύονται στη διαχείριση οργανισμού συλλογικών επενδύσεων να μετέχουν στο διοικητικό συμβούλιο των εταιριών που εκδίδουν μετοχές, οι οποίες περιέχονται στο υπό συλλογική διαχείριση χαρτοφυλάκιο.

26, 27: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών/ Ανώνυμο, *Δικαιώματα ψήφου*, www.google.gr

Αυτός ο περιορισμός, με ερμηνεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, δεν εφαρμόζεται στις μετοχές των εταιριών του δημοσίου τομέα.²⁸

3.5 Reporting back

Στη χώρα μας υφίσταται νόμιμη υποχρέωση για τις εταιρίες διαχείρισης ή τις εταιρίες επενδύσεων να μνημονεύουν στις ετήσιες εκθέσεις των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, τη συμμετοχή ή όχι στις γενικές συνελεύσεις των εκδοτριών εταιριών και την ενάσκηση ή όχι των δικαιωμάτων ψήφου για λογαριασμό των μεριδιούχων.

Στην ετήσια έκθεση των αμοιβαίων κεφαλαίων ή των εταιριών επενδύσεων (χαρτοφυλακίου), πρέπει να σημειώνεται σε ποία έκταση η εταιρία διαχείρισης ή εταιρία επενδύσεων μετέσχε στις γενικές συνελεύσεις των εκδοτριών εταιριών και άσκησε τα δικαιώματα ψήφου για λογαριασμό των μεριδιούχων- μετόχων.

Η εταιρία διαχείρισης ή εταιρία επενδύσεων (χαρτοφυλακίου) θα πρέπει να είναι κάθε στιγμή, σε θέση να αιτιολογήσει τη θέση που έλαβε σε κάποια γενική συνέλευση, εφόσον ζητηθεί τούτο από τους μεριδιούχους – μετόχους.

Τέλος, δεν υπάρχει στα κράτη, υποχρέωση ή σύσταση για τη πληροφόρηση σχετικά με τη πολιτική διακυβέρνηση των εταιριών, η οποία ασκείται από τους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων.²⁹

28, 29 : Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

Β' ΜΕΡΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (Σ.Ε.Ε.) - ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

1.1 Γενικά

Ο όρος «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου» και «Εσωτερικός Έλεγχος» πολλές φορές δημιουργούν σύγχυση στον επιχειρησιακό χώρο. Προκειμένου να αποφευχθεί αυτή η σύγχυση, θεωρούμε σκόπιμο να αποσαφηνιστούν οι δύο αυτές βασικές έννοιες, καθώς και να προσδιορισθούν οι μεταξύ τους σχέσεις.

Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Ε.Ε.) νοείται ένα οργανωμένο, ευέλικτο και σωστά δομημένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών, άμεσα συνδεδεμένο με την οργανωτική δομή και τους κανόνες λειτουργίας της επιχείρησης που καθιερώνει η διοίκηση με σκοπό να διασφαλισθούν τα συμφέροντα του φορέα.

Ένα Σύστημα Εσωτερικού Έλεγχου, ενδεικτικά περιλαμβάνει μία σειρά υποσυστημάτων, όπως:

1. Εσωτερικό έλεγχο που αποτελεί μέρος του Σ.Ε.Ε. και είναι αρμόδιος για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του ίδιου του συστήματος, καθώς και των επιμέρους λειτουργιών του.
2. Εγκεκριμένο οργανόγραμμα της επιχείρησης σε όλα τα επίπεδα και σε πλήρη ανάπτυξη.
3. Κανονισμός εσωτερικής λειτουργίας.
4. Εγχειρίδια γραπτών διαδικασιών.
5. Πλάνο δράσης στρατηγικού σχεδιασμού βάσει συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος.
6. Προγραμματισμό δράσης (βραχυπρόθεσμο-μακροπρόθεσμο) και απολογισμό.

7. Πολιτική αγορών - προμηθειών.
8. Πολιτική πωλήσεων - τιμολόγηση.
9. Αξιόπιστο σύστημα "M.I.S" με ευρύτητα επιχειρησιακού πνεύματος.
10. Ασφάλεια προσωπικού και περιουσιακών στοιχείων.
11. Πολιτική προσωπικού.
12. Διαχείριση χαρτοφυλακίου.
13. Εκπαίδευση προσωπικού.
14. Διαχείριση ιδίων και ξένων κεφαλαίων.
15. Διαχείριση παγίων.
16. Κύκλο παραγωγής προϊόντων - υπηρεσιών.
17. Διαχείριση προϊόντων – υλικών, κ.λ.π ³⁰

1.2 Βασικές αρχές ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου (Σ.Ε.Ε.)

Για να είναι αποτελεσματικό ένα Σ.Ε.Ε. πρέπει να βασίζεται σ' ένα αξιόπιστο οργανωτικό πλαίσιο λειτουργιών και να διέπεται από ένα πλέγμα διοικητικών αρχών. Δηλαδή:

α. Θέσπιση Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου (Υ.Ε.Ε.)

Για άμεση, σωστή και αντικειμενική πληροφόρηση από μια άλλη οπτική γωνία, η Διοίκηση θα πρέπει να θεσπίσει ανεξάρτητη Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου υπαγόμενη απευθείας στην ίδια τη Διοίκηση – Επιτροπή Ελέγχου, με την ανάλογη υποστήριξη.

β. Στελέχωση

Η κατάλληλη στελέχωση από εξειδικευμένο προσωπικό, πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα σε μία σύγχρονη επιχείρηση, σε όλα τα επίπεδα οργάνωσης.

30: Παπαστάθης Π., Εσωτερικός Έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του, Αθήνα 2004

γ. Αποκέντρωση της διοίκησης

Σημαίνει εκχώρηση περισσότερων αρμοδιοτήτων και ευθυνών σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα.

Επίσης, αξιολόγηση των ενεργειών και μέτρηση του αποτελέσματος σε επίπεδο διοικητικών οργάνων και τμημάτων

δ. Διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών

Να υπάρχει σαφής διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών σ' όλα τα επίπεδα. Ειδικά σε θέματα που άπτονται της ζωτικότητας της επιχείρησης, οι αρμοδιότητες πρέπει να είναι αυστηρά προσδιορισμένες, αλλά παράλληλα, δεν πρέπει να έχει κανείς την αποκλειστική γνώση για οποιαδήποτε σημαντική λειτουργία ή συναλλαγή.

ε. Τεκμηρίωση γεγονότων και συναλλαγών

Κάθε συναλλαγή και γενικά κάθε δραστηριότητα θα πρέπει να γίνεται συμφωνάμε τις υπάρχουσες πολιτικές έτσι ώστε:

- Να καθορίζονται σαφώς οι ευθύνες για εγκρίσεις.
- Να καθορίζονται σαφώς οι διαδικασίες για τον προληπτικό έλεγχο από κάθε συναλλαγή.
- Να απεικονίζονται λογιστικά όλες οι συναλλαγές.
- Να ελαχιστοποιείται σε κάθε συναλλακτική δραστηριότητα η πιθανότητα λάθους.

στ. Έγκαιρη και τακτική ενημέρωση

Άμεση και αποτελεσματική ενημέρωση από τη Διοίκηση σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα, καθώς και σε όλα τα θέματα λειτουργίας της επιχείρησης, και ιδιαίτερα σε θέματα που άπτονται της στρατηγικής και πολιτικής. Πληροφοριακό υλικό, πορίσματα μελετών, συσκέψεων, συνεδρίων που αποτελούν μέρος βελτίωσης και αξιολόγησης της απόδοσης των δραστηριοτήτων, πρέπει να ετοιμάζονται οργανωμένα και να διανέμονται έγκαιρα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης για ενημέρωση και λήψη διορθωτικών μέτρων.

ζ. Έκταση του ελέγχου ανάλογα με τον κίνδυνο

Ο σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου και η έκταση του πρέπει να ανταποκρίνεται στο μέγεθος, στη φύση, στη δραστηριότητα και στον κίνδυνο που είναι εκτεθειμένος ο φορέας. Κατά συνέπεια, το κόστος του ελέγχου δεν πρέπει να είναι υπέρμετρο, αλλά ανάλογα με τα οφέλη για το λόγο αυτό μία Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου - πριν από το σχεδιασμό του ελέγχου - πρέπει, στο βαθμό που είναι επιτρεπτό, να προσεγγίζει το κόστος και το όφελος που θα προκύψει από μια ελεγκτική διαδικασία. Ανάλογος έλεγχος δίχως υψηλό κόστος θα πρέπει να γίνεται από όλα τα τμήματα.³¹

1.3 Εννοιολογική οριοθέτηση του εσωτερικού ελέγχου

Η ανάγκη της καθιέρωσης ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων ανέκυψε με τη ραγδαία ανάπτυξη της παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και της κεφαλαιαγοράς, που απευθύνονται πλέον σε μεγάλο αριθμό προσώπων, ως ένα μέτρο διασφάλισης της λειτουργίας της εταιρίας με τρόπο που θα λαμβάνει υπόψη αυτόν τον κοινωνικό της χαρακτήρα.

Ο εσωτερικός έλεγχος, υπό αυτό το πρίσμα, εκλαμβάνεται:

- τόσο ως μέρος της προληπτικής εποπτείας των επιχειρήσεων, αποσκοπώντας, ιδίως, στην προστασία των επενδυτών ως καταναλωτών και αποβλέποντας στη διασφάλιση της ορθότητας και επάρκειας της ενημέρωσης,

31: Παπαστόθης Π., Εσωτερικός Έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του, Αθήνα 2004

- όσο και ως μέσο διακυβέρνησης των εταιριών κατανέμοντας την ευθύνη μεταξύ των φορέων ενάσκησης της εξουσίας, στο εσωτερικό της επιχείρησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει προσδιοριστεί εννοιολογικά ως το σύνολο των συστημάτων και μηχανισμών που έχουν τεθεί σε ισχύ, με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής, νόμιμης και αποτελεσματικής λειτουργίας της εταιρίας, σε συνθήκες διαφάνειας και επαρκούς ενημέρωσης των εμπλεκομένων προσώπων.

Αυτά τα συστήματα και οι μηχανισμοί μπορούν να λαμβάνουν τη μορφή ορισμένης οργανωτικής δομής, της διαμόρφωσης πολιτικής, σε συγκεκριμένα ζητήματα, διαδικασιών, οδηγιών, κριτηρίων, λογαριασμών, επιτροπών, προβλέψεων, σχεδίων, εκθέσεων, ελέγχων κλπ.

Έχουν δε ως απώτερο στόχο, μέσα από την παροχή κατευθύνσεων, την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων και τον έλεγχο των επιμέρους ενεργειών και παραλείψεων να εξασφαλίσουν την εξυπηρέτηση του αντικειμένου της επιχείρησης. Όπως έχει εύστοχα επισημανθεί η ενάσκηση σωστού και επαρκούς εσωτερικού ελέγχου προϋποθέτει την αντιμετώπιση των κινδύνων που προκαλεί η δραστηριότητα της εταιρίας, με την αποτελεσματική εφαρμογή ελεγκτικών διαδικασιών από τα κατάλληλα πρόσωπα, τον κατάλληλο χρόνο.

Υπό αυτή την έννοια, ο εσωτερικός έλεγχος εγγράφεται στο πλαίσιο των καθηκόντων του οργάνου διοίκησης της εταιρίας. Δεν αποκλείεται όμως να ανατεθεί από το συμβούλιο, σε ένα μέλος του, η παρακολούθηση του εσωτερικού ελεγκτή και ο έλεγχος της ορθής και αποτελεσματικής ενάσκησης των καθηκόντων του.

Με αυτό τον τρόπο, καθιερώνεται ένας αμφίδρομος έλεγχος, του εσωτερικού ελεγκτή στο μέλος του συμβουλίου και του μέλους του συμβουλίου στον εσωτερικό ελεγκτή.

Ο τελευταίος έλεγχος όμως ασκείται για λογαριασμό του συμβουλίου, το οποίο απλώς έχει αναθέσει στο μέλος του τη διενέργεια ελέγχου της δραστηριότητας του εσωτερικού ελεγκτή. Από την άλλη πλευρά ωστόσο, δε θα πρέπει να διαφύγει της προσοχής ότι, στο μέτρο που ο εσωτερικός έλεγχος εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της διοίκησης της εταιρίας, ο εσωτερικός ελεγκτής ασκεί επίσης τα καθήκοντα του, με ανάθεση τους από το διοικητικό συμβούλιο.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, το καθεστώς αμφίδρομου ελέγχου δεν αίρει την ανεξαρτησία του ενός φορέα έναντι του άλλου, στο μέτρο που αυτή η ανεξαρτησία τοποθετείται σε καθαρά λειτουργικό επίπεδο, δηλαδή στο επίπεδο των εξουσιών και των αρμοδιοτήτων κάθε φορέα. Αυτές οι εξουσίες και αρμοδιότητες έχουν προσδιοριστεί σαφώς στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της εταιρίας.

Η διαρκής μεταβολή του τρόπου λειτουργίας των επιχειρήσεων, στο σύνολο της οποίας αναμειγνύεται ο εσωτερικός έλεγχος, φανερώνει το δυναμικό χαρακτήρα του τελευταίου. Πράγματι, ο εσωτερικός έλεγχος εξελίσσεται διαρκώς, τοπικά, χρονικά και, επομένως, λειτουργικά. Αυτή η εξέλιξη πάντως δε θα πρέπει να αναιρεί τη συνέχεια του ελέγχου. Απλώς αυτός θα προσαρμόζεται στις νέες ισχύουσες κάθε φορά συνθήκες και θα ανταποκρίνεται στους κινδύνους που ενυπάρχουν, κατά την ενάσκηση της δραστηριότητας της εταιρίας.³²

32: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

1.4 Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου (Ε.Ε.)

Αντικειμενικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη Διοίκηση, μέσω επιστημονικών προσεγγίσεων και αναλύσεων με σκοπό την αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου προκειμένου η Διοίκηση να διαχειρισθεί τους επιχειρηματικούς κινδύνους κατά άριστο τρόπο, που είναι και το κύριο μέλημα της.

Στα πλαίσια τον σκοπού αυτού ο εσωτερικός έλεγχος, εξετάζει και αξιολογεί:

- α. Το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου, καθαυτού ως σύστημα και τα επιμέρους υποσυστήματα του.
- β. Την αξιολόγηση της κάθε μορφής επιχειρηματικού κινδύνου και την αποτελεσματική διαχείριση του.
- γ. Την ύπαρξη οργάνωσης, επάρκειας και αποτελεσματικότητας των εσωτερικών διαδικασιών.
- δ. Την τήρηση πολιτικής προσωπικού και εκπαίδευσης του.
- ε. Το βαθμό συμμόρφωσης των εργαζομένων με τις αποφάσεις της διοίκησης και τους κανόνες λειτουργίας.
- στ. Τη σύγκριση του κόστους λειτουργίας των επί μέρους τμημάτων σε σχέση με το όφελος τους.
- ζ. Την ακρίβεια, την ειλικρίνεια και την εξασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων.
- η. Την αξιολόγηση της επικοινωνίας και της συνεργασίας των εργαζομένων τόσο σε επίπεδο τμήματος, όσο και μεταξύ των τμημάτων.
- θ. Την αξιοποίηση των μέσων παραγωγής και την αποδοτικότητά τους.

- ι. Τα μέσα προστασίας για την επαρκή φύλαξη των υπηρεσιακών στοιχείων από κλοπές, απώλειες και παντός είδους φθορές.⁵⁵

1.5 Αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου

Η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι θέμα απεικόνισης του στο οργανόγραμμα, αλλά και μια σειρά παραμέτρων που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τη διοίκηση. Ως τέτοιες θεωρούνται:

- α. Η ξεκάθαρη πολιτική και η στρατηγική που θα πρέπει να έχει η διοίκηση για τον εσωτερικό έλεγχο.
- β. Η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου, που σημαίνει, το που υπάγεται ιεραρχικά, αν υπάγεται στη Διοίκηση (Δ/ντα Σύμβουλο) ή σε Επιτροπή Ελέγχου ή σε κάποια διεύθυνση. Η υπαγωγή του απευθείας στη Διοίκηση ή σε Επιτροπή Ελέγχου προσδιορίζει σαφώς και το βαθμό υποστήριξης του. Αντιθέτως, η ένταξη του σε κάποια διεύθυνση, τον θέτει υπό περιορισμό και τον υποβαθμίζει.
- γ. Η ελευθερία δράσης. Το κατά πόσο δηλαδή οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν την ελευθερία κινήσεων και το απρόσκοπτο της πρόσβασης στα αρχεία της εταιρείας, στο προσωπικό και στα περιουσιακά της στοιχεία, τα οποία παρουσιάζουν ελεγκτικό ενδιαφέρον.
- δ. Η αναγκαιότητα. Το κατά πόσο δηλαδή η Διοίκηση επιθυμεί ο εσωτερικός έλεγχος να λειτουργεί ως απαραίτητο εργαλείο της και όχι ως μέσον πυρόσβεσης και αστυνόμευσης ή για την έξωθεν καλή μαρτυρία.³⁴

33, 34: Παπαστάθης Π., Εσωτερικός Έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του, Αθήνα 2004

1.6 Δικλείδες ασφαλείας Εσωτερικού Ελέγχου

Η ύπαρξη των δικλείδων ασφαλείας του Εσωτερικού Ελέγχου στοχεύει στην επισήμανση και έγκαιρη αντιμετώπιση των κινδύνων που πιθανόν να αντιμετωπίζει η εταιρία. Συγκεκριμένα:

- Οργανωτικές δικλείδες Εσωτερικού Ελέγχου.

Αφορούν τις γενικότερες δραστηριότητες της εταιρίας και διερευνούν εσωτερικές διαδικασίες λειτουργίας και ελέγχου, το προσωπικό, την αξιολόγηση των πελατειακών σχέσεων, κλπ.

- Προληπτικές δικλείδες Εσωτερικού Ελέγχου.

Αφορούν την πρόληψη ενδεχόμενων λαθών όσον αφορά την ορθή λειτουργία της εταιρίας

- Κατασταλτικές δικλείδες Εσωτερικού Ελέγχου.

Αφορούν την ύπαρξη δυνατότητας άμεσης εντόπισης αποκλίσεων από την ορθή λειτουργία της εταιρίας καθώς και έγκαιρης ενημέρωσης για λήψη μέτρων αντιμετώπισης.

Οι δικλείδες ασφαλείας Εσωτερικού Ελέγχου προκειμένου να αποφέρουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα με την εφαρμογή τους θα πρέπει να διακρίνονται από σαφήνεια, πληρότητα, αντικειμενικότητα και εγκυρότητα.

Τέλος, οι ανωτέρω δικλείδες πρέπει να έχουν γίνει κατανοητές και αποδεκτές από το σύνολο του προσωπικού της εταιρίας, ώστε να διευκολύνουν τον εσωτερικό ελεγκτή κατά τη διενέργεια του Εσωτερικού Ελέγχου.³⁵

35 : Ανώνυμο, Εισαγωγή στα επαγγελματικά πρότυπα & στη πρακτική του Εσωτερικού ελέγχου, Σεμινάριο Ε.Ε

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ

2.1 Η θέση του εσωτερικού ελεγκτή στο σύστημα διακυβέρνησης της εταιρίας

Ο εσωτερικός ελεγκτής, ως προϊστάμενος της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου, κατέχει καίρια θέση στο σύστημα διακυβέρνησης της εταιρίας.

Ο ρόλος του συνίσταται στη διασφάλιση της διενέργειας διαρκούς και ουσιαστικού (δηλαδή όχι μόνο τυπικού)ελέγχου της νόμιμης λειτουργίας της εταιρίας, με βάση τους κανόνες

- της ισχύουσας νομοθεσίας (νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων),
- του καταστατικού της εταιρίας, του εσωτερικού κανονισμού της εταιρίας και
- των αποφάσεων των εταιρικών οργάνων (γενικής συνέλευσης των μετόχων, διοικητικού συμβουλίου, διευθύνοντος συμβούλου και λοιπών προσώπων που ασκούν καθήκοντα διοίκησης της εταιρίας).

Ο εσωτερικός ελεγκτής δεσμεύεται από αυτούς τους κανόνες, τους οποίους οφείλει να τηρεί ο ίδιος, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του. Οφείλει, επίσης να επιβάλλει και να διασφαλίζει την τήρηση τους, από τα πρόσωπα που απασχολούνται στην εταιρία, με τα μέσα που κρίνει, κατά περίπτωση, πρόσφορα.

Αυτά τα μέσα πάντως, θα πρέπει να είναι σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της εταιρίας.

Τα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης που προτείνονται και ισχύουν, προσδίδουν ειδικό βάρος στη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου και αναγνωρίζουν τον κεντρικό ρόλο του υπεύθυνου ή των υπεύθυνων προσώπων για αυτό τον έλεγχο.

Η ανάθεση της διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου σε υπεύθυνο προς τούτο πρόσωπο δεν απαλλάσσει το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας από την υποχρέωση ελέγχου της νόμιμης λειτουργίας της επιχείρησης. Αυτός ο έλεγχος εγγράφεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου για τη διοίκηση της εταιρίας και για τη διαχείριση της περιουσίας της.

Ο έλεγχος του συμβουλίου όμως:

- δε μπορεί να είναι διαρκής, στο μέτρο που το συμβούλιο συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα (σύμφωνα με το ν. 2190/20, τουλάχιστον μία φορά το μήνα)
- δεν είναι άμεσος, με την έννοια ότι το συμβούλιο, ως συλλογικό όργανο, δηλαδή ως όργανο που λαμβάνει αποφάσεις με βάση την αρχή της πλειοψηφίας των μελών του, δεν έρχεται σε άμεση επαφή με τα πρόσωπα που απασχολούνται στις κατιδίαν υπηρεσίες της εταιρίας.

Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας διατηρεί ωστόσο ακέραια την ευθύνη του για τη διενέργεια του ελέγχου της νομιμότητας της λειτουργίας της εταιρίας. Αυτός ο έλεγχος, όπως ήδη αναφέραμε, εγγράφεται στο πλαίσιο της ενάσκησης της διοίκησης της εταιρίας και της διαχείρισης της περιουσίας της, που ασκούνται, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας των ανωνύμων εταιριών, από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας.

Η ανάγκη διασφάλισης, συνεχόμενης διάρκειας και άμεσου εσωτερικού ελέγχου επιτάσσει τον ορισμό προσώπου ή προσώπων, που θα είναι υπεύθυνα για την ενάσκηση αυτού του ελέγχου. Ακριβώς δε επειδή ο εσωτερικός έλεγχος εγγράφεται στο πλαίσιο της ορθολογικής διοικητικής οργάνωσης της εταιρίας, αρμόδιο όργανο για το διορισμό αυτών των προσώπων είναι το διοικητικό συμβούλιο της

εταιρίας, το οποίο ορίζει και τα λοιπά απασχολούμενα στην εταιρία πρόσωπα.

Το ερώτημα τίθεται εάν ο εσωτερικός έλεγχος της εταιρίας θα πρέπει να ασκείται από ένα πρόσωπο ή από περισσότερα, που θα ενεργούν συλλογικά. Η αναδρομή σε διάφορα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης αποκαλύπτει ότι, στην πρακτική των λεγόμενων «μεγάλων» εταιριών, δηλαδή των εταιριών που, είτε παρουσιάζουν μεγάλο κύκλο εργασιών, είτε διαθέτουν μεγάλο ύψος ιδίων κεφαλαίων, είτε απασχολούν μεγάλο αριθμό προσώπων, προτείνονται «επιτροπές εσωτερικού ελέγχου», οι οποίες λειτουργούν ως συλλογικό όργανο και ασκούν, ως τέτοιες, τον εσωτερικό έλεγχο της εταιρίας. Αυτές οι επιτροπές, στην πράξη, αναθέτουν συγκεκριμένα καθήκοντα στα κατιδίαν μέλη τους, κατανέμοντας, κατ' αυτό τον τρόπο, το πεδίο εσωτερικού ελέγχου, μεταξύ διαφόρων προσώπων. Η επιτροπή όμως, ως συλλογικό όργανο, διατηρεί ακέραια την ευθύνη για εσωτερικό έλεγχο της εταιρίας, συντονίζει το έργο των επιμέρους υπό-επιτροπών ή προσώπων και αναφέρεται ως τέτοια στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, για τα ζητήματα που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο.

Στην ελληνική πρακτική, αν και υπάρχουν, σε κάποιες μεγάλες επιχειρήσεις, τέτοιες επιτροπές εσωτερικού ελέγχου, ο κανόνας είναι ότι ο εσωτερικός έλεγχος ανατίθεται σε ένα πρόσωπο, τον εσωτερικό ελεγκτή, ο οποίος έχει και την ευθύνη της διενέργειας του με αποτελεσματικότητα. Η ύπαρξη εσωτερικού ελέγχου δεν αναιρεί την ανάγκη θέσπισης, οργάνωσης και εφαρμογής συστημάτων ελέγχου άλλης μορφής, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στην εκάστοτε εφαρμοστέα νομοθεσία.

Ειδικότερα:

α) Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, όπως ήδη αναφέραμε, είναι υπεύθυνο, έναντι των μετόχων της, για τη διασφάλιση της λειτουργίας της εταιρίας, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο καταστατικό της.

Στις εταιρίες δε που, μεταξύ των μελών του συμβουλίου, περιλαμβάνονται μη εκτελεστικά μέλη, αυτά ασκούν τον έλεγχο της δραστηριότητας των εκτελεστικών μελών.

β) Η γενική συνέλευση των μετόχων, ως ανώτατο όργανο της εταιρίας, με το δικαίωμα διορισμού και ανάκλησης των μελών του διοικητικού συμβουλίου, ελέγχει τη δραστηριότητα τους ως τέτοιων. Η τακτική γενική συνέλευση, εξάλλου, στο τέλος κάθε εταιρικής χρήσης, λαμβάνει απόφαση για την απαλλαγή των μελών, του διοικητικού συμβουλίου από κάθε ευθύνη, για τη διαχείριση κατά τη συγκεκριμένη εταιρική χρήση, ελέγχοντας, κάτω από αυτές τις συνθήκες, τα πεπραγμένα τους.

γ) Ο ορκωτός ελεγκτής της εταιρίας, στο πλαίσιο της διενέργειας του λογιστικού ελέγχου, ασκεί, παράλληλα, διαχειριστικό έλεγχο της εταιρίας, δια μέσου των ετησίων οικονομικών καταστάσεων και των λογαριασμών της εταιρίας.

δ) Η νομοθεσία των ανωνύμων εταιριών προβλέπει ειδικές περιπτώσεις και ή διαδικασίες τακτικού ή έκτακτου ελέγχου της διοίκησης της εταιρίας, από τη μειοψηφία, που εκφράζει, κατά περίπτωση, το 1/20 ή το 1/3 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας, ή από άλλους φορείς ενάσκησης ελέγχου της λειτουργίας της εταιρίας.

Αυτοί οι έλεγχοι, που ισχύουν σε κάθε ανώνυμη εταιρία, συμπληρώνονται από ειδικούς ελέγχους, που καθιερώνονται για ανώνυμες εταιρίες συγκεκριμένης δραστηριότητας.

Ειδικότερα:

α) Ο θεματοφύλακας των αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται η εταιρία διαχείρισης, ασκεί έλεγχο της διαχείρισης των αμοιβαίων κεφαλαίων.

Στο μέτρο που η διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων αποτελεί την αποκλειστική δραστηριότητα της εταιρίας διαχείρισης, σε τελική ανάλυση, ο έλεγχος του θεματοφύλακα εκτείνεται στο σύνολο αυτής της δραστηριότητας και καλύπτει κάθε της μορφή.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αντίστοιχο έλεγχο δεν ασκεί ο θεματοφύλακας των κινητών αξιών εταιρίας επενδύσεων χαρτοφυλακίου. Σε αυτές τις εταιρίες, ο έλεγχος που ασκείται από το θεματοφύλακα στις εταιρίες διαχείρισης, ασκείται από τη γενική συνέλευση των μετόχων της.

β) Ο ορκωτός ελεγκτής των αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται η εταιρία διαχείρισης, δια μέσου του λογιστικού ελέγχου των αμοιβαίων κεφαλαίων, διενεργεί έλεγχο της νομιμότητας της διαχείρισης, στο μέτρο που οι εκθέσεις και καταστάσεις του αμοιβαίου κεφαλαίου θα πρέπει να απεικονίζουν νόμιμες πράξεις.

Σε αυτούς τους ελέγχους προστίθεται και ο έλεγχος της νομιμότητας της λειτουργίας της εταιρίας, που ασκείται από την αρμόδια εποπτική αρχή, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Αυτός ο έλεγχος περιλαμβάνει τη δραστηριότητα της εταιρίας, για την οποία αυτή, με εξαίρεση τις ΕΛΔΕ, έχει λάβει ειδική άδεια.

Ο έλεγχος της νομιμότητας της λειτουργίας της εταιρίας, από την πλευρά του εταιρικού δικαίου, ασκείται από τον Υπουργό Εμπορίου (Ανάπτυξης) (εφόσον πρόκειται για εισηγμένες εταιρίες, για εταιρίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και για χρηματιστηριακές εταιρίες) ή από την αρμόδια Νομαρχία (της περιφέρειας όπου η εταιρία έχει την έδρα της, εφόσον πρόκειται για εταιρία παροχής

επενδυτικών υπηρεσιών ή για εταιρία λήψης και διαβίβασης εντολών).

Το ερώτημα ανακύπτει εάν η ύπαρξη όλων αυτών των ελέγχων μειώνει το εύρος του εσωτερικού ελέγχου ή εάν ο εσωτερικός έλεγχος ασκείται παράλληλα με αυτούς τους ελέγχους.

Η καταφατική απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται, αυτοτελώς από οποιουσδήποτε άλλους ελέγχους και συμπληρωματικά ως προς αυτούς. Επομένως, το γεγονός ότι κάποιο συγκεκριμένο ζήτημα αποτελεί αντικείμενο ελέγχου από άλλο φορέα, εκτός του εσωτερικού ελεγκτή, δεν αναιρεί την υποχρέωση του τελευταίου να περιλάβει αυτό στον εσωτερικό έλεγχο που διενεργεί. Με άλλες λέξεις, ο εσωτερικός έλεγχος προστίθεται στις λοιπές μορφές ελέγχου που ασκούνται, στο πλαίσιο λειτουργίας της εταιρίας.

Από την πλευρά του περιεχομένου του, ο εσωτερικός έλεγχος καλύπτει το σύνολο της δραστηριότητας της εταιρίας, όπως αυτή διαγράφεται από

- την ισχύουσα νομοθεσία,
- τις ισχύουσες κανονιστικές αποφάσεις,
- το καταστατικό της εταιρίας,
- τον εσωτερικό κανονισμό της εταιρίας και
- τις αποφάσεις των εταιρικών οργάνων.

Δεσμευτικούς, για τον εσωτερικό ελεγκτή, κανόνες εισάγουν και ενδεχόμενοι κώδικες επαγγελματικής συμπεριφοράς, οι οποίοι τηρούνται από την εταιρία, κατά την ενάσκηση της δραστηριότητας της.

Το περιεχόμενο του εσωτερικού ελέγχου, συνεπώς, καλύπτει το σύνολο των πράξεων που

- εγγράφονται στο πλαίσιο της προώθησης του αντικειμένου της επιχείρησης, όπως αυτό διαγράφεται

στο σκοπό της εταιρίας, που εξειδικεύεται στο καταστατικό της,

- διαμορφώνουν τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, είτε αυτές λαμβάνουν τη μορφή αποφάσεων των οργάνων της εταιρίας είτε εντάσσονται στο πλαίσιο της υλοποίησης τέτοιων αποφάσεων.

Ο εσωτερικός έλεγχος καλύπτει, κατ' ακολουθία, τους παρακάτω τομείς:

- νομική κατάσταση της εταιρίας (νόμιμη σύσταση, λειτουργία και εκπροσώπηση της εταιρίας, νόμιμη λειτουργία των εταιρικών οργάνων),
- νομιμότητα της ενάσκησης της δραστηριότητας της εταιρίας (προώθηση του σκοπού της εταιρίας σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία),
- τήρηση των υποχρεώσεων της εταιρίας απέναντι στους μετόχους της, στους συνεργάτες της και στις αρμόδιες, κατά περίπτωση, εποπτικές αρχές.

Το ερώτημα ανακύπτει εάν ο εσωτερικός έλεγχος καλύπτει και την τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων της εταιρίας. Η καταφατική απάντηση σε αυτό το ερώτημα θα ήταν σύμφωνη με την αποδοχή ενός ευρύτατου πεδίου εσωτερικού ελέγχου. Αντίστροφα όμως, θα αγνοούσε ότι η αξιολογική κρίση κατά πόσο έχουν τηρηθεί οι διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας, από την εταιρία και τα απασχολούμενα σε αυτή πρόσωπα, απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις, οι οποίες κατέχονται μόνο από ειδικούς της φορολογικής νομοθεσίας.

Από την άλλη πλευρά, από την τήρηση φορολογικών διατάξεων μπορεί κανείς να προσδώσει σε συγκεκριμένες πράξεις νομικό χαρακτηρισμό, από τον οποίο θα διακριβώνετε η τήρηση νόμιμης υποχρέωσης της εταιρίας. Ορθότερο φαίνεται συνεπώς να δεχθεί κανείς ότι ο εσωτερικός ελεγκτής, στο πλαίσιο της ενάσκησης των

καθηκόντων του, δε θα ασκεί ο ίδιος φορολογικό έλεγχο, σε ζητήματα στα οποία οι ειδικές γνώσεις είναι απαραίτητες, αλλά θα προσφεύγει στους αρμόδιους φορολογικούς συμβούλους, οι οποίοι θα βεβαιώνουν την τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων της εταιρίας.

Κατά τον ίδιο τρόπο, ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να ευρίσκεται σε άμεση και διαρκή επαφή με τους νομικούς συμβούλους της εταιρίας, οι οποίοι θα βεβαιώνουν την τήρηση των νόμιμων υποχρεώσεων της εταιρίας, σε ειδικά ζητήματα, στα οποία η νομική συνδρομή θα είναι, κατά την κρίση του εσωτερικού ελεγκτή, απαραίτητη.

Ο εσωτερικός έλεγχος, ωστόσο, περιορίζεται σε ζητήματα νομιμότητας και δεν καταλαμβάνει και τη σκοπιμότητα των πράξεων ή παραλείψεων των αρμοδίων, κατά περίπτωση, προσώπων.

Ως νομιμότητα νοείται η συμφωνία των πράξεων ή παραλείψεων με την ισχύουσα νομοθεσία, το καταστατικό και τον εσωτερικό κανονισμό της εταιρίας και των αποφάσεων των εταιρικών οργάνων. Η έννοια της νομιμότητας καταλαμβάνει πάντως και τυχόν κώδικες επαγγελματικής συμπεριφοράς, ή συναλλακτικούς κανόνες, τους οποίους οφείλει να τηρεί η εταιρία, κατά την προώθηση των εργασιών της. Αυτοί οι κανόνες, ακόμη και εάν δεν είναι γραπτοί, δεσμεύουν επίσης τον εσωτερικό ελεγκτή, ο οποίος διασφαλίζει την τήρηση τους.

Από την πλευρά των προσώπων που υπόκεινται στον εσωτερικό έλεγχο, αυτός καλύπτει κάθε πρόσωπο που σχετίζεται με τη λειτουργία της εταιρίας και την προώθηση των εργασιών της, στο μέτρο όμως που τα καθήκοντα αυτού του προσώπου εγγράφονται στο πλαίσιο της εσωτερικής λειτουργίας της επιχείρησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος, με άλλες λέξεις, αφορά τα ζητήματα που ανάγονται στην εσωτερική λειτουργία της επιχείρησης

και είναι εσωτερικός ακριβώς επειδή ασκείται από το εσωτερικό της εταιρίας. Ο εσωτερικός χαρακτήρας του ελέγχου δεν έχει όμως την έννοια ότι καταλαμβάνει μόνο τα πρόσωπα που ευρίσκονται σε εσωτερική σχέση ως προς την εταιρία

Αντικείμενο εσωτερικού ελέγχου, συνεπώς, αποτελούν και οι εξωτερικοί συνεργάτες της επιχείρησης, για τα ζητήματα που σχετίζονται με τη λειτουργία της και εντάσσονται στο πλαίσιο της ενόσκησης των καθηκόντων τους έναντι της εταιρίας.

Ειδικότερα, ο εσωτερικός έλεγχος περιλαμβάνει το προσωπικό της εταιρίας, τους συνεργάτες της, για την προώθηση των εργασιών της, τους εξωτερικούς συμβούλους της.

Η έννοια των συνεργατών της εταιρίας καταλαμβάνει και τα πρόσωπα του δικτύου της, για την προώθηση των εργασιών της, ακόμη και εάν αυτά συνδέονται με εξωτερική σχέση ως προς την εταιρία, δηλαδή δεν περιλαμβάνονται στο προσωπικό της, με την έννοια της ύπαρξης, μεταξύ αυτών και της εταιρίας, σύμβασης εξαρτημένης εργασίας.

Το δίκτυο της εταιρίας περιλαμβάνει και τα πρόσωπα που δε συνδέονται με απευθείας συμβατική σχέση με αυτή, αλλά με τέτοια σχέση με άλλο πρόσωπο, που αποτελεί τμήμα του δικτύου της εταιρίας και συνδέεται με συμβατική σχέση με αυτή (π.χ., αντικείμενο εσωτερικού ελέγχου από τον εσωτερικό ελεγκτή ανώνυμης εταιρίας διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων αποτελούν και τα πρόσωπα που συνδέονται με συμβατική σχέση με αντιπρόσωπο της εταιρίας διαχείρισης, για τη διάθεση μεριδίων αμοιβαίου κεφαλαίου, ενδεικτικά, ασφαλιστικοί σύμβουλοι, ή συντονιστές ασφαλιστικών συμβούλων, που έχουν συνάψει σύμβαση με ασφαλιστική εταιρία, η οποία ενεργεί ως

αντιπρόσωπος της εταιρίας διαχείρισης, με βάση μεταξύ τους σύμβαση).

Ο έλεγχος περιορίζεται όμως στα ζητήματα που σχετίζονται με την εκπλήρωση των καθηκόντων αυτών των προσώπων έναντι της εταιρίας, με βάση τη σχέση από την οποία απορρέουν αυτά τα καθήκοντα. Ο έλεγχος εκτείνεται στα κατιδίαν μέλη του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας, τα οποία επίσης υπόκεινται στον έλεγχο του ίδιου του συμβουλίου, ως συλλογικού οργάνου.

Η ευρύτητα του εσωτερικού ελέγχου, που τείνει να καλύψει το σύνολο των ζητημάτων που αφορούν τη λειτουργία της επιχείρησης, συνεπάγεται ότι ο εσωτερικός έλεγχος καλύπτει ζητήματα νομικής, λειτουργικής και φορολογικής φύσεως. Ο εσωτερικός έλεγχος, επομένως, προϋποθέτει γνώση όχι μόνο του αντικειμένου της επιχείρησης, αλλά και του τρόπου λειτουργίας της. Αυτές οι γνώσεις θα είναι νομικού, λογιστικού, χρηματοοικονομικού και φορολογικού χαρακτήρα.

Η καταλληλότητα των προσώπων που θα διενεργούν τον εσωτερικό έλεγχο, επομένως, θα κρίνεται με γνώμονα την ικανότητα τους να αντεπεξέλθουν στα αυξημένα καθήκοντα που απαιτεί αυτός ο έλεγχος. Αυτή η καταλληλότητα διαπιστώνεται, κατ' ακολουθία, με κριτήρια, καταρχήν, επαγγελματικής φύσεως. Η επαγγελματική καταλληλότητα του εσωτερικού ελεγκτή, κατά συνέπεια, προϋποθέτει γνώση του περιβάλλοντος δράσης της συγκεκριμένης επιχείρησης (δραστηριότητα της επιχείρησης) και του τρόπου λειτουργίας της (διαδικασία λήψης και υλοποίησης των εταιρικών αποφάσεων) και εμπειρία στον τομέα της δραστηριότητας της εταιρίας.

Αυτά τα στοιχεία, ουσιαστικής και όχι τυπικής φύσης, είναι απαραίτητα να συντρέχουν στο πρόσωπο που πρόκειται να διενεργήσει τον εσωτερικό έλεγχο της εταιρίας. Πρακτικά

βέβαια, η ουσιαστική καταλληλότητα, για να διακριβωθεί, θα απαιτεί την ύπαρξη και ενός τυπικού κριτηρίου. Η γνώση του τρόπου λειτουργίας της επιχείρησης και της ειδικότερης δραστηριότητας της θα διαπιστώνεται από την ύπαρξη κάποιου πιστοποιητικού γνώσεων, που θα συνίσταται, συνήθως, σε κάποιο πτυχίο ή δίπλωμα σχετικής σχολής. Η επαγγελματική καταλληλότητα του προσώπου που θα ασκήσει τον εσωτερικό έλεγχο, αν και απαραίτητη, δεν είναι όμως και αρκετή, για την επαρκή αξιολόγηση αυτού του προσώπου, ως φορέα ενάσκησης ουσιαστικού ελέγχου. Επιπρόσθετα, απαιτείται η καταλληλότητα του χαρακτήρα του συγκεκριμένου προσώπου. Πράγματι, η αποτελεσματικότητα του ελέγχου δεν εξαντλείται στις ικανότητες ενός προσώπου να διεξάγει αυτό τον έλεγχο. Έχει εξίσου ως βάση και την ακεραιότητα του χαρακτήρα του ελεγκτή, ο οποίος θα θέτει το καθήκον του υπεράνω επιμέρους προσωπικών συμφερόντων, είτε ιδίων είτε άλλων προσώπων.

Κεντρικό πυρήνα της ενάσκησης των καθηκόντων του εσωτερικού ελεγκτή συνιστά η ανεξαρτησία του έναντι του αντικειμένου του εσωτερικού ελέγχου. Η ευρύτητα του περιεχομένου του εσωτερικού ελέγχου προσδίδει στην ανεξαρτησία του αντίστοιχο ευρύ πεδίο.

Ειδικότερα:

- α) Η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή κρίνεται με βάση κάθε πρόσωπο που υπόκειται στον εσωτερικό έλεγχο,
- β) Η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή είναι λειτουργική και όχι νομική. Με άλλες λέξεις, η ανεξαρτησία κρίνεται με γνώμονα τα καθήκοντα του εσωτερικού ελεγκτή, τα οποία πρέπει να ασκούνται χωρίς οποιαδήποτε επιρροή, πέρα από το συμφέρον της εταιρίας και την προάσπιση της ομαλής λειτουργίας της κεφαλαιαγοράς.

Επομένως, ο εσωτερικός ελεγκτής δε θα υπόκειται,

ιεραρχικά, σε καμία υπηρεσία της εταιρίας, αλλά μόνο στο διοικητικό της συμβούλιο, από το οποίο θα έλκει την εξουσία του και τα καθήκοντα του. Ο εσωτερικός ελεγκτής δε θα ασκεί καμία άλλη δραστηριότητα, στο πλαίσιο της λειτουργίας της εταιρίας, δηλαδή δε θα κατέχει καμία άλλη θέση στην ιεραρχία των οργάνων της και των προσώπων που απασχολούνται σε αυτή. Στο μέτρο που αντικείμενο εσωτερικού ελέγχου αποτελούν και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας, ο εσωτερικός ελεγκτής δε θα πρέπει να έχει την ιδιότητα του μέλους του συμβουλίου. Ο εσωτερικός ελεγκτής, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του, δε θα λαμβάνει υπόψη του ιδιαίτερα συμφέροντα, αλλά θα ασκεί αυτά με αποκλειστικό γνώμονα το εταιρικό συμφέρον και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς. Η οποιαδήποτε επιλογή του εσωτερικού ελεγκτή, μεταξύ διαφόρων εναλλακτικών λύσεων, θα πρέπει να διενεργείται προς αυτή που εμφανίζεται σύμφωνη με αυτό το συμφέρον, χωρίς όμως να παραβλάπτει την επιδίωξη για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς.

Η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή επιβάλλει τη θέσπιση ασυμβιβάστων με αυτή την ιδιότητα κάθε φορά που η' απόκτηση μίας άλλης ιδιότητας θα μπορούσε να οδηγήσει σε σύγκρουση συμφερόντων, με αποτέλεσμα τη δημιουργία εμποδίου για την απρόσκοπτη ενάσκηση των καθηκόντων του εσωτερικού ελεγκτή, όπως αναφέρουμε ανωτέρω.

Επομένως, ακόμη και όταν δεν προβλέπεται ασυμβίβαστο με την ιδιότητα του εσωτερικού ελεγκτή, από ρητή νομοθετική ή κανονιστική διάταξη, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι η συνδρομή οποιασδήποτε ιδιότητας με αυτή του εσωτερικού ελεγκτή, στο ίδιο πρόσωπο, κατά περίπτωση, δε θα είναι επιτρεπτή, εφόσον, στην πραγματικότητα, θα προκαλέσει τη δημιουργία κατάστασης σύγκρουσης συμφερόντων.³⁶

36: Μαυζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

2.2 Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή

Η ενάσκηση του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί έργο που παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσχέρειες.

Ο εσωτερικός ελεγκτής δεν πρέπει να αντιλαμβάνεται την αποστολή του ως του προσώπου που του έχει ανατεθεί η εξιχνίαση κάθε παράτυπης ή παράνομης συμπεριφοράς και η επισήμανση της στη διοίκηση της εταιρίας.

Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή συνίσταται στη συνδρομή των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, κατά τρόπο ώστε αυτά να ενεργούν, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους, με γνώμονα στο συμφέρον της εταιρίας και την επιδίωξη διασφάλισης της ομαλής λειτουργίας της αγοράς.

Ο εσωτερικός ελεγκτής, υπό αυτή την έννοια, ενεργεί ως σύμβουλος των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, υποδεικνύοντας τους την κατεύθυνση που θα πρέπει να ακολουθούν, στα επιμέρους ζητήματα που αναφύονται.

Παράλληλα, ο εσωτερικός ελεγκτής διασφαλίζει την ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων στους οποίους στηρίζεται η λειτουργία της εταιρίας, πάντοτε σύμφωνα με τις οδηγίες της διοίκησης.

Ο εσωτερικός ελεγκτής αμείβεται από την εταιρία, για αυτή του την υπηρεσία και για το ρόλο του, όπως εξειδικεύεται αμέσως ανωτέρω. Η αμοιβή του έχει ως δικαιολογητική βάση την εξυπηρέτηση του εταιρικού συμφέροντος και όχι την αποκάλυψη επιλήψιμης συμπεριφοράς.

Δε θα πρέπει όμως να διαφεύγει της προσοχής ότι ο εσωτερικός ελεγκτής, στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης του συμφέροντος της εταιρίας, οφείλει να ερευνά κατά πόσο τηρούνται οι κανόνες λειτουργίας της επιχείρησης, όπως αυτοί διαγράφονται από την ισχύουσα νομοθεσία, το

καταστατικό και τον εσωτερικό κανονισμό της εταιρίας και τις αποφάσεις των οργάνων της. Ο εσωτερικός ελεγκτής, κάτω από αυτό το πρίσμα, δεν αποκλείεται, παράλληλα με το ρόλο του ως συμβούλου των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, για την αποτροπή παράνομης ή παράτυπης συμπεριφοράς να κληθεί για τη λήψη μέτρων προς καταστολή τέτοιας συμπεριφοράς, όταν, παρά την ύπαρξη μέτρων αποφυγής της, αυτή, τελικά, έλαβε χώρα. Σε αυτό του το ρόλο, ο εσωτερικός ελεγκτής αναφέρεται απευθείας στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας και όχι σε ανώτερο ή ανώτατο διοικητικό στέλεχος της εταιρίας. Ο εσωτερικός ελεγκτής δεν είναι ωστόσο αρμόδιος, εκτός εάν ο εσωτερικός κανονισμός της εταιρίας απονέμει σε αυτόν τέτοια εξουσία να επιβάλλει κυρώσεις, για συγκεκριμένη παράβαση, σε βάρος απασχολούμενου στην εταιρία προσώπου.

Ο εσωτερικός ελεγκτής υπόκειται απευθείας στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, διασφαλίζεται η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή έναντι των προσώπων που απασχολούνται στην εταιρία και που αποτελούν αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου.

Δε θα πρέπει πάντως να θεωρηθεί ότι απαγορεύεται ο εσωτερικός ελεγκτής να απευθύνεται στον Πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου, ο οποίος θα διαβιβάζει τις αναφορές στο συμβούλιο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Πρόεδρος θα ενεργεί ως ενδιάμεσος, απλώς για την παραλαβή της αναφοράς, η οποία θα έχει ως τελικό αποδέκτη το διοικητικό συμβούλιο. Ομοίως, δεν αποκλείεται το διοικητικό συμβούλιο να ορίσει υπεύθυνο, προς τον οποίο θα απευθύνεται ο εσωτερικός ελεγκτής.

Αυτός ο υπεύθυνος, ο οποίος θα είναι δυνατό να είναι μέλος του συμβουλίου ή τρίτος, απλώς θα παραλαμβάνει τις αναφορές του εσωτερικού ελεγκτή προς το συμβούλιο.

Σε κάθε περίπτωση, ο Πρόεδρος, ή το άλλο πρόσωπο, σύμφωνα με τα ανωτέρω, που θα παραλαμβάνει την αναφορά, προς διαβίβαση της στο συμβούλιο, δε θα έχει καμία δυνατότητα παρέμβασης στο περιεχόμενο της, ή αξιολόγησης της, για να κριθεί εάν τελικά η αναφορά θα διαβιβαστεί στο συμβούλιο.

Δεν επιτρέπεται ωστόσο, ο εσωτερικός ελεγκτής να απευθύνει τις αναφορές του σε πρόσωπο εκτός το διοικητικού συμβουλίου, π.χ. σε μέτοχο της εταιρίας, προς περαιτέρω διαβίβαση του σε αυτό, εφόσον αυτό το πρόσωπο δεν έχει οριστεί ως υπεύθυνο για την παραλαβή και διαβίβαση των αναφορών του εσωτερικού ελεγκτή προς το συμβούλιο.

Εξάλλου, σε περίπτωση κωλύματος του Προέδρου, για την παραλαβή τέτοιας αναφοράς, αυτή θα κοινοποιείται νόμιμα στο νόμιμο αναπληρωτή του Προέδρου, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο καταστατικό της εταιρίας και στην απόφαση του διοικητικού συμβουλίου για τη συγκρότηση του σε σώμα.

Η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή έναντι των προσώπων που απασχολούνται στην εταιρία, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, σημαίνει ότι αυτός δε θα δικαιούται να λαμβάνει εντολές ή οδηγίες από αυτά, για ζητήματα που σχετίζονται με την ενάσκηση των καθηκόντων του. Μόνο το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, ως συλλογικό όργανο, ή πρόσωπο που θα έχει ειδικά εξουσιοδοτηθεί προς τούτο, από το συμβούλιο, θα μπορούν να δίδουν εντολές ή να παρέχουν υποδείξεις στον εσωτερικό ελεγκτή.

Αντίστροφα, ο εσωτερικός ελεγκτής υποχρεούται να μην υπακούει σε υποδείξεις οποιουδήποτε προσώπου, που θα έχει οποιαδήποτε ιδιότητα στην ιεραρχία της εξουσίας στην ανώνυμη εταιρία.

Ο εσωτερικός ελεγκτής όμως θα ζητά τη συνδρομή των απασχολούμενων προσώπων στην εταιρία, για την εκτέλεση των καθηκόντων του. Αυτή η συνδρομή, η οποία επαφίεται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια του εσωτερικού ελεγκτή, θα αξιολογείται από αυτόν και, σε καμία περίπτωση, δε θα έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για την κρίση του.

Η συνδρομή θα μπορεί να λάβει οποιαδήποτε μορφή, π.χ. παροχή πληροφοριών ή άλλων στοιχείων, συμμετοχή σε διαδικασίες ελέγχου, ανοχή πράξεων κλπ.

Η μορφή της συνδρομής θα εξειδικεύεται επίσης από τον εσωτερικό ελεγκτή, με βάση τυχόν υποδείξεις του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας.³⁷

2.3 Η διάκριση του εσωτερικού ελεγκτή από άλλα πρόσωπα που ασκούν ανάλογες αρμοδιότητες

1. Από τον εσωτερικό νομικό σύμβουλο

Ο ρόλος του εσωτερικού νομικού συμβούλου της εταιρίας διαφέρει από αυτόν του εσωτερικού της ελεγκτή. Ο εσωτερικός νομικός σύμβουλος έχει επιφορτιστεί με την ευθύνη της διαχείρισης των νομικών κινδύνων, από τη λειτουργία της εταιρίας. Ο εσωτερικός νομικός σύμβουλος εξειδικεύει αυτούς τους κινδύνους, ερευνώντας το σύνολο των εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων της εταιρίας και εξετάζοντας κάθε στοιχείο ή έγγραφο που αφορά αυτές τις σχέσεις, κατά τη διαμόρφωση ή την εξέλιξη τους.

37: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

2. Από το διαχειριστή κινδύνων της εταιρίας

Η διαχείριση κινδύνου αφορά το σύνολο των κινδύνων που αναλαμβάνει η εταιρία, από την ενάσκηση των δραστηριοτήτων της και απολήγει στη συναγωγή σχετικών αποτελεσμάτων, τα οποία κοινοποιεί στον εσωτερικό ελεγκτή. Αυτός χρησιμοποιεί αυτά τα στοιχεία για τις δικές του αναλύσεις.

3. Internal audit- Compliance

Στην πρακτική των εταιριών του χρηματοοικονομικού τομέα συναντάται διάκριση των ρόλων του internal auditor και του compliance officer. Ο πρώτος επικεντρώνεται περισσότερο στα χρηματοοικονομικά στοιχεία που σχετίζονται με τη δραστηριότητα της εταιρίας, ενώ ο δεύτερος εξειδικεύεται στην τήρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου, που εφαρμόζεται στην εταιρία.

Η ελληνική πρακτική συγχέει τους δύο ανωτέρω ρόλους, με την έννοια ότι ο εσωτερικός ελεγκτής ασκεί καθήκοντα τόσο internal auditor όσο και compliance officer.³⁸

2.4 Διαφορά μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελεγκτή

Παρότι και οι δύο ασχολούνται με τον έλεγχο, εντούτοις υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους:

38: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

Εσωτερικός ελεγκτής

- α. Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει εξαρτημένη εργασία, υπάγεται απευθείας στη Διοίκηση - Επιτροπή Ελέγχου και ενεργεί για λογαριασμό της.
- β. Ενεργεί με εντολή της Διοίκησης (Δ/ντα Σύμβολο-Επιτροπή Ελέγχου)
- γ. Σκοπός του εσωτερικού ελεγκτή είναι να ελέγχει δειγματοληπτικά το Σύστημα Εσωτερικών Ελέγχων - Λειτουργίες, να το αξιολογεί σύμφωνα με τους κανόνες λειτουργίας και τις πολιτικές και να ενημερώνει τη Διοίκηση.
- δ. Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι καλός γνώστης του περιβάλλοντος που ελέγχει, που σημαίνει καλύτερη προσέγγιση και εκτίμηση των αδυναμιών του φορέα.
- ε. Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι ο διαρκής Εσωτερικός Σύμβουλος της Διοίκησης και των ελεγχομένων.
- στ. εσωτερικός ελεγκτής μένει ανεπηρέαστος κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.
- ζ. Συνεργάζεται με τους εξωτερικούς ελεγκτές, όταν κρίνεται αναγκαίο.
- η. Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει διοικητικές ευθύνες για το αποτέλεσμα του ελέγχου, αν κάτι δεν ελεγχθεί, σωστά.

Εξωτερικός ελεγκτής

- α. Ο εξωτερικός ελεγκτής δεν έχει καμία υπαλληλική σχέση με τον φορέα που ελέγχει, απλώς μισθώνει τις υπηρεσίες του.
- β. Ενεργεί με εντολή και για λογαριασμό των μετόχων όπου και δίνει αναφορά.
- γ. Σκοπός του εξωτερικού ελεγκτή είναι να ελέγχει την ακρίβεια και την αξιοπιστία των οικονομικών

Ο Εσωτερικός Έλεγχος ως εργαλείο της Εταιρικής Διακυβέρνησης

καταστάσεων, τα στοιχεία του ισολογισμού, καθώς και τα οικονομικά αποτελέσματα.

δ. Δεν είναι και τόσο γνώστης του περιβάλλοντος που ελέγχει όπως ο εσωτερικός ελεγκτής.

ε. Ο εξωτερικός ελεγκτής είναι ο εξωτερικός σύμβουλος, κυρίως των μετόχων.

στ. Είναι ανεξάρτητος και

ανεπηρέαστος από τις υπηρεσίες, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

ζ. Συνεργάζεται με την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, μετά από έγκριση της Διοίκησης.

η. Για πλημμελή εκτέλεση του ελέγχου, έχει νομικές ευθύνες, έναντι των μετόχων.³⁹

2.5 Τα προσόντα του εσωτερικού ελεγκτή

Η θέση του εσωτερικού ελεγκτή στην οργάνωση της εξουσίας στο εσωτερικό της εταιρίας και το εύρος των καθηκόντων του δημιουργούν την ανάγκη της συνδρομής αυξημένων προσόντων στο πρόσωπο του.

Ειδικότερα, ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να διακρίνεται από:

- ειδίκευση στον τομέα των κανονιστικών ρυθμίσεων και, γενικότερα, της χρηματοοικονομικής νομοθεσίας,
- ικανότητα μεθοδολογικής προσέγγισης των εφαρμοστέων, κατά περίπτωση, κανόνων και εκτίμησης των νομικών κινδύνων,
- ευχέρεια στην εκτίμηση των ειδικότερων στόχων, στους οποίους αποβλέπει η προώθηση των εργασιών της εταιρίας

39: Ποσαστάθης Π., Εσωτερικός Έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του, Αθήνα 2004

και των διαδικασιών που διασφαλίζουν την πραγμάτωση αυτών των στόχων, στην αξιολόγηση των αναγκών της εταιρίας, κατά την ενάσκηση των επιμέρους δραστηριοτήτων της, στον εντοπισμό προβλημάτων που ανακύπτουν, καθώς και στην παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης και των ιδιαίτερων, κατά περίπτωση, στοιχείων, δημιουργικό πνεύμα για την ανεύρεση λύσεων προς επίλυση των διαφόρων ζητημάτων που ανακύπτουν κατά την καθημερινή λειτουργία της εταιρίας,

- ικανότητα για τη διατήρηση καλών σχέσεων με τις εποπτικές αρχές και με τα πρόσωπα που συναλλάσσονται ή συνεργάζονται με την εταιρία, θέληση για την κατανόηση των προβλημάτων που του παρουσιάζονται, με την προοπτική της ανεύρεσης λύσης, ικανοποιητικής για την εταιρία και για τα εμπλεκόμενα μέρη, καθώς και για την ενημέρωση των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, για κάθε ζήτημα που άπτεται των καθηκόντων τους,
- διαθεσιμότητα για τα απασχολούμενα στην εταιρία πρόσωπα, για την παροχή κάθε συμβουλής ή ενημέρωσης, σχετικά με θέματα που αφορούν την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της εταιρίας, σε σχέση με τα ειδικότερα καθήκοντα κάθε απασχολούμενου προσώπου,
- ευχέρεια στην τήρηση των ειδικών διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων τους, με κατανοητό και ευσύνοπτο τρόπο.

Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά προδίδουν πρόσωπο με επαρκείς γνώσεις τόσο στο χρηματοοικονομικό όσο και στο νομικό και λογιστικό τομέα. Στην πραγματικότητα, με δεδομένη τη δυσχέρεια ανεύρεσης τέτοιου προσώπου, η εταιρία θα πρέπει να διαθέτει ομάδα εσωτερικού ελέγχου, η οποία θα ανταποκρίνεται στα ανωτέρω προσόντα.

Ο κώδικας δεοντολογίας των εταιριών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, όπως και ο κώδικας δεοντολογίας των εταιριών διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και των εταιριών επενδύσεων χαρτοφυλακίου, προφανώς αναγνωρίζοντας αυτή τη δυσχέρεια, αναφέρονται σε ειδική «υπηρεσία» εσωτερικού ελέγχου, της οποίας θα «προϊσταται» κάποιο πρόσωπο. Και οι δύο κώδικες εκλαμβάνουν, συνεπώς, την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου ως πολυπρόσωπη.

Ο εσωτερικός ελεγκτής θα προϊσταται αυτής της υπηρεσίας και θα έχει την ευθύνη για την αποτελεσματική λειτουργία της, δηλαδή για την ενάσκηση του εσωτερικού ελέγχου.

Ο καταμερισμός των εργασιών εσωτερικού ελέγχου, ιδίως στις μεγάλες εταιρίες, ή στις εταιρίες που έχουν διάφορα αντικείμενα δραστηριότητας, κρίνεται αναγκαίος.

Σε μία οργανωμένη υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, ο εσωτερικός ελεγκτής θα συντονίζει το έργο των απασχολούμενων σε αυτή προσώπων και θα ελέγχει τη σωστή και αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

Στους τομείς που καθένα από αυτά τα πρόσωπα θα δραστηριοποιείται, θα πρέπει να έχει επιφορτιστεί με τις ευρύτερες δυνατές εξουσίες ελέγχου, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στην αποστολή του.

Δεν αποκλείεται ο τακτικός (περιοδικός) εσωτερικός έλεγχος, για τα τρέχοντα ζητήματα της εταιρίας να συνιστά χωριστό τομέα, ενώ άλλος τομέας θα έχει αναλάβει τα έκτακτα περιστατικά που δικαιολογούν παρέμβαση του υπεύθυνου για τον εσωτερικό έλεγχο.

Σε κάθε περίπτωση, τα καθήκοντα των απασχολούμενων στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου προσώπων θα πρέπει

να είναι ανάλογα με τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, ιδίως σε σχέση με την ειδίκευση τους.

Ευθύνη του εσωτερικού ελεγκτή θα συνιστά και η κατάλληλη εκπαίδευση των απασχολούμενων στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου προσώπων, κατά τρόπο ώστε αυτά να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις αυξημένες υποχρεώσεις τους.

Η εκπαίδευση περιλαμβάνει όχι μόνο το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, εντός του οποίου η εταιρία αναπτύσσει τις δραστηριότητες της, αλλά και την ειδικότερη οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας της συγκεκριμένης επιχείρησης, όπου τα συγκεκριμένα πρόσωπα θα παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Ιδιαίτερη σημασία αποκτά, σε αυτό το πλαίσιο ιδεών, η εμπειρία που αποκτάται μέσα στην εταιρία, από τις διάφορες καταστάσεις που δημιουργούνται και από τα περιστατικά που προκύπτουν.

Προς τούτο, η ομάδα εσωτερικού ελέγχου σκόπιμο είναι να ενημερώνεται για τα γεγονότα που έλαβαν χώρα και που αποτέλεσαν αντικείμενο εσωτερικού ελέγχου, καθώς και για τον τρόπο αντιμετώπισης των σχετικών καταστάσεων και των λύσεων που δόθηκαν.

Η επισήμανση των κινδύνων που ανακύπτουν από κατιδίαν καταστάσεις είναι, επιπλέον, χρήσιμη.

Η εξέλιξη των θέσεων και απόψεων της αρμόδιας εποπτικής αρχής, σε συγκεκριμένα ζητήματα, επίσης είναι σημαντική, προς γνώση των προσώπων που μετέχουν στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, εγγράφεται στο πλαίσιο της εκπαίδευσης τους.

Η εκπαίδευση περιλαμβάνει, επιπρόσθετα, το μηχανογραφικό σύστημα υποστήριξης του εσωτερικού ελέγχου, το οποίο επίσης θα πρέπει να παρουσιάζει χαρακτηριστικά που θα διασφαλίζουν όχι μόνο την ασφαλή

καταχώρηση των αποτελεσμάτων του εσωτερικού ελέγχου, αλλά και την ίδια τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου.

Ο εσωτερικός ελεγκτής εξάλλου, θα πρέπει να διασφαλίσει ότι τα απασχολούμενα στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου πρόσωπα, στο σύνολο τους, θα παρουσιάζουν, συμπληρωτικά, τα χαρακτηριστικά προσόντα που εκτίθενται ανωτέρω.

Τέλος, ο προγραμματισμός και η οργάνωση των κατιδίαν τομέων του εσωτερικού ελέγχου, από τον υπεύθυνο της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου (εσωτερικό ελεγκτή), καθίσταται επιτακτικός. Ο προγραμματισμός, ο οποίος περιλαμβάνει και προτάσεις για βελτίωση του τρόπου λειτουργίας της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου, ανάλογα με τις υφιστάμενες εμπειρίες, σε συνάρτηση και με το κόστος που επωμίζεται η εταιρία, θα διενεργείται σε χρονικό επίπεδο, αλλά και στο επίπεδο των ειδικών τομέων εσωτερικού ελέγχου, ανάλογα με το αντικείμενο τους.

Εξυπακούεται πως ο προγραμματισμός των εργασιών εσωτερικού ελέγχου θα διαφέρει από εταιρία σε εταιρία, ανάλογα, ιδίως, με το μέγεθος της, την οργάνωση της και με το αντικείμενο της επιχείρησης.

Σύμφωνα με την ισχύουσα σήμερα πρακτική, εξάλλου, οι εταιρίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και οι εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου διαθέτουν έναν εσωτερικό ελεγκτή και όχι πολυπρόσωπη υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου. Αυτή η πρακτική κρίνεται, από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, σύμφωνη με τον ισχύοντα κώδικα δεοντολογίας αυτών των εταιριών.⁴⁰

40: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός Έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

2.6 Κώδικας ηθικών αρχών (δεοντολογία) του εσωτερικού ελεγκτή

Αναγνωρισμένα επαγγέλματα, για λόγους καθαρά δεοντολογικούς, διαμόρφωσαν επαγγελματικό κώδικα με σκοπό την επαγγελματική συμπεριφορά των μελών και την προάσπιση και την αναβάθμιση του κύρους του επαγγέλματος και του κλάδου γενικότερα.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Ηθικών Αρχών του Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.) οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λαμβάνουν σοβαρότατα υπόψη τα ακόλουθα:

1. Το μέλος έχει την υποχρέωση να δείχνει τιμιότητα και αντικειμενικότητα και επιμέλεια στην εκτέλεση των καθηκόντων του και των ευθυνών του.
2. Το μέλος, απολαμβάνοντας την εμπιστοσύνη του εργοδότη του, θα επιδεικνύει αφοσίωση σε όλα τα θέματα που αφορούν στις υποθέσεις του εργοδότη. Το μέλος δεν θα συμμετέχει ποτέ εν γνώσει του σε παράνομη ή ανάρμοστη δραστηριότητα.
3. Το μέλος θα αποφύγει να συμμετέχει σε οποιαδήποτε δραστηριότητα, η οποία, μπορεί να έρχεται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα του εργοδότη του ή που θα επηρεάσει την ικανότητα του να φέρει σε πέρας, αντικειμενικά, τα καθήκοντα και τις ευθύνες του.
4. Το μέλος, δεν θα δεχθεί αμοιβή ή δώρο από υπάλληλο ή πελάτη ή επαγγελματικό συνεργάτη του εργοδότη του, χωρίς τη γνώση και την συγκατάθεση της διοίκησης.
5. Το μέλος, θα δείξει σύνεση στη χρήση πληροφοριών που απέκτησε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του. Δεν θα χρησιμοποιήσει εμπιστευτικές πληροφορίες για προσωπικό

όφελος ή με τρόπο που μπορεί να βλάψει το συμφέρον του εργοδότη του.

6. Το μέλος, όταν εκφέρει γνώμη, θα έχει αργίσι μεριμνήσει για την απόκτηση επαρκών τεκμηρίων που θα δικαιολογούν και θα ενισχύουν τη γνώμη αυτή. Όταν συντάσσει την έκθεση, θα αποκαλύπτει όλα τα σημαντικά στοιχεία που γνωρίζει, τα οποία αν δεν αποκαλύπτονταν, θα μπορούσαν να παραποιήσουν την έκθεση των αποτελεσμάτων της λειτουργίας που εξετάζεται, ή να συγκαλύψουν παράνομες ενέργειες.

7. Το μέλος, θα προσπαθεί συνεχώς να βελτιώνει την ικανότητα του και την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών του.

8. Το μέλος θα μείνει πιστό στο καταστατικό και τους σκοπούς του "ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ". Κατά την άσκηση του επαγγέλματος του, υποχρεούται να διατηρεί υψηλό επίπεδο ικανότητας, ηθικής και αξιοπρέπειας, που το Ινστιτούτο και τα μέλη του, έχουν καθιερώσει.⁴¹

41: Παπαστάθης Π., Εσωτερικός Έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του, Αθήνα 2004

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

3.1 Γενικές αρχές οργάνωσης της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου

Η εταιρία πρέπει να προσδίδει αυξημένη σημασία στην ύπαρξη μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου της καθημερινής της λειτουργίας και του τρόπου διοίκησης της, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι η ενάσκηση των δραστηριοτήτων της εταιρίας διενεργείται υπεύθυνα και σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, κάθε στιγμή.

Προς εκπλήρωση αυτού του στόχου, η εταιρία οφείλει να διαθέτει την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή, που θα βασίζεται, ιδίως,

- στην ύπαρξη του κατάλληλου εξειδικευμένου και εκπαιδευμένου προσωπικού,
- στη θέσπιση αποτελεσματικών ελεγκτικών διαδικασιών και
- στην τήρηση των αναγκαίων αρχείων.

Η ευθύνη για την οργάνωση της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου της εταιρίας εναπόκειται στο διοικητικό της συμβούλιο, προς το οποίο απευθύνονται, άμεσα, τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί ωστόσο να αναθέσει, σε μέλος του ή τρίτο, την ειδικότερη μέριμνα οργάνωσης του εσωτερικού ελέγχου της εταιρίας. Αυτή η ανάθεση δεν απαλλάσσει όμως το συμβούλιο από την ευθύνη του, ως προς αυτό το ζήτημα.

Η οργάνωση της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου της εταιρίας προϋποθέτει την εξατομίκευση των καθηκόντων των προσώπων που θα έχουν ενταχθεί στη συγκεκριμένη

υπηρεσία και την επιλογή των κατάλληλων και εκπαιδευμένων προσώπων, για την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που θα τους έχουν ανατεθεί.

Οι κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου, όπως και τα καθήκοντα και ευθύνες των προσώπων που μετέχουν σε αυτή την υπηρεσία, εξειδικεύονται στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της εταιρίας.

Τα πρόσωπα που μετέχουν στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου της εταιρίας θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα.

Η εταιρία οφείλει να διαθέτει τα απαραίτητα για την αποτελεσματική λειτουργία της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου κεφάλαια,

- για τον εξοπλισμό της με το κατάλληλο, για την εκπλήρωση της αποστολής της, προσωπικό και με τα αναγκαία, για την υποστήριξη των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, μηχανογραφικά μέσα και

- για τη διατήρηση του επιπέδου οργάνωσης της με την εκπαίδευση του προσωπικού που απασχολείται σε αυτή και με τη συντήρηση του μηχανογραφικού εξοπλισμού της.⁴²

3.2 Αρμοδιότητες Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου

Στις αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνονται τα εξής:

- Καταγραφή, κριτική επισκόπηση και έλεγχος του συστήματος Εσωτερικών Διαδικασιών λειτουργίας της εταιρίας

42: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

- Επισκόπηση του συστήματος παροχής οικονομικών και διοικητικών πληροφοριών προς τη Διοίκηση της εταιρίας
 - Επιβεβαίωση της εφαρμογής των πολιτικών και των διαδικασιών, οι οποίες έχουν υιοθετηθεί με στόχο την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων της εταιρίας
 - Διενέργεια τακτικών και έκτακτων απογραφών
 - Έλεγχος των λογιστικών αλλά και γενικά των μηχανογραφικών συστημάτων της εταιρίας
 - Επισκόπηση των μέσων διαφύλαξης των περιουσιακών στοιχείων της Εταιρίας
 - Πραγματοποίηση έκτακτων, αιφνιδιαστικών ελέγχων σε συνεννόηση με τη Διοίκηση της εταιρίας
 - Έλεγχος της τήρησης καθώς και ανανέωση των κανονισμών λειτουργίας της εταιρίας, όπως αυτοί έχουν καθοριστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, το καταστατικό της, καθώς και της εν γένει νομοθεσίας που αφορά την εταιρία και ιδιαίτερα της χρηματιστηριακής νομοθεσίας και της νομοθεσίας περί ανωνύμων εταιριών
 - Έλεγχος της τήρησης των δεσμεύσεων, που περιέχονται στα ενημερωτικά δελτία της εταιρίας
 - Έλεγχος της νομιμότητας των αμοιβών και πάσης φύσεως παροχών προς τα μέλη της Διοίκησης, αναφορικά με τις αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων της εταιρίας
 - Έλεγχος των σχέσεων και συναλλαγών της εταιρίας με τις συνδεδεμένες με αυτήν εταιρίες
- Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου αναφέρει στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας, τις οποίες διαπιστώνει κατά

- την άσκηση των καθηκόντων της
- Ο Υπεύθυνος Εσωτερικού Ελέγχου οφείλει να ενημερώνει εγγράφως τουλάχιστον μία φορά το τρίμηνο το Διοικητικό Συμβούλιο για τους διενεργούμενους Ελέγχους και να παρίσταται κατά τις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων
 - Ο Εσωτερικός Έλεγχος παρέχει, μετά από έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρίας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από τις εποπτικές αρχές, συνεργάζεται με αυτές και διευκολύνει με κάθε δυνατό τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν⁴³

3.3 Αρμοδιότητες των στελεχών της Υ.Ε.Ε.

3.3.1 Διευθυντής

Οι κύριες αρμοδιότητες του Δ/ντή Εσωτερικού Ελέγχου είναι να:

- Προγραμματίζει
 - Οργανώνει
 - Συντονίζει
 - Ελέγχει τις λειτουργίες του τμήματος
 - Συμβουλεύει τη Διοίκηση.
- Συντάσσει και υιοθετεί τον κανονισμό λειτουργίας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.
 - Καθιερώνει την πολιτική του εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με τη γενικότερη πολιτική και την κουλτούρα του εκάστοτε οργανισμού.

43: Ανώνυμο, Εισαγωγή στα επαγγελματικά πρότυπα & στη πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου, Σεμινάριο Ε.Ε

- Συντάσσει, υποβάλλει και συζητά με τη Διοίκηση το ετήσιο πλάνο ελέγχου.
- Προγραμματίζει και συντονίζει τις δραστηριότητες του τμήματος.
- Οργανώνει την Υ.Ε.Ε. και εξετάζει την αποτελεσματικότητά της.
- Παρακολουθεί τις εργασίες και κατευθύνει τους ελεγκτές.
- Ελέγχει τις λειτουργίες της υπηρεσίας.
- Εκπαιδεύει τους ελεγκτές και γενικότερα μεριμνά για την εκπαίδευση τους.
- Αξιολογεί και αξιοποιεί το στελεχιακό δυναμικό με γνώμονα την αύξηση της παραγωγικότητας.
- Επεξεργάζεται τις τελικές εκθέσεις
- Επικοινωνεί με τους επικεφαλής των ελεγχόμενων τμημάτων για την ανάπτυξη καλού πνεύματος συνεργασίας.
- Συμμετέχει σε συμβούλια και παρέχει συμβουλές σε επίπεδο management.
- Εισηγείται βελτιώσεις των διοικητικών ελέγχων, προκειμένου να διασφαλισθούν οι πόροι και τα μέσα της εταιρείας.
- Συντάσσει μηνιαίους, τριμηνιαίους, ετήσιους απολογισμούς προς τη Διοίκηση.

3.3.2 Ελεγκτής

- Συντάσσει προγράμματα, αναθεωρεί τα παλαιά και τα υποβάλλει στον Δ/ντή προς έγκριση.
- Διενεργεί τους ελέγχους σύμφωνα με τα προγράμματα δράσης και τον κανονισμό λειτουργίας της Υ.Ε.Ε.

- Συντάσσει τις εκθέσεις, και πριν το τελικό στάδιο, τις υποβάλλει στον αρμόδιο του τμήματος του προς συζήτηση.
- Συντάσσει μηνιαίο προγραμματισμό δράσης και απολογισμό και τον υποβάλλει στον Προϊστάμενο.

3.3.3 Γραμματέως

- Ασκεί καθήκοντα γραμματέως του Προϊσταμένου και του τμήματος.
- Δακτυλογραφεί, διακινεί και αρχειοθετεί την αλληλογραφία.
- Οργανώνει το αρχείο της υπηρεσίας και μεριμνά για την γραφική ύλη.
- Φροντίζει για την καθαριότητα και την καλή εικόνα του χώρου στέγασης της Διεύθυνσης.
- Είναι υπεύθυνη για τις δημόσιες σχέσεις της υπηρεσίας.
- Μεριμνά για το κλείσιμο ξενοδοχείων, μέσων μεταφοράς και γενικά ό,τι αφορά τα ταξίδια με τη συνεργασία των Γενικών Υπηρεσιών της εταιρείας.
- Συντάσσει και διεκπεραιώνει τις αποδόσεις των ταξιδιών.
- Υποστηρίζει γραμματειακά - όταν συντρέχει λόγος - και άλλες υπηρεσίες μετά από εντολή του Προϊσταμένου της.
- Συντάσσει μηνιαίο προγραμματισμό και απολογισμό και τον υποβάλλει στον Προϊστάμενο του τμήματος.⁴⁴

44: Παπαστάθης Π., Εσωτερικός Έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του, Αθήνα 2004

3.4 Η ανάθεση καθηκόντων υπεύθυνου εσωτερικού ελέγχου και η παρακολούθηση των εργασιών του

Η ανάθεση καθηκόντων εσωτερικού ελέγχου σε κάποιο πρόσωπο, συνεπώς, προϋποθέτει την εξέταση της καταλληλότητας του, για αυτή τη θέση.

Ενδεικτικά, θα μπορούσαν να ισχύσουν οι εξής διαδικασίες:

1. Ανάλυση καθηκόντων υπεύθυνου εσωτερικού ελέγχου

Η πρόσληψη προσώπου που θα ασκεί καθήκοντα εσωτερικού ελέγχου της εταιρίας θα διενεργείται πάντοτε ύστερα από σχετική συνέντευξη με τον υποψήφιο, ο οποίος θα συμπληρώνει σχετικό ερωτηματολόγιο.

Πριν από την πρόσληψη, θα πραγματοποιείται:

α) εξέταση καταλληλότητας του υποψηφίου η οποία θα εξετάζεται με γνώμονα το χαρακτήρα του υποψηφίου, προς τούτο:

η εταιρία θα διενεργεί έλεγχο της καταλληλότητας, με βάση, κατ' ελάχιστο, βιογραφικό σημείωμα, ποινικό μητρώο, πιστοποιητικό μη πτωχεύσεως.

Επίσης με επαγγελματική καταλληλότητα του υποψηφίου όπου θα προσκομίζονται τίτλοι σπουδών και επαγγελματικής κατάρτισης θα διακριβώνετε η εμπειρία του κλπ.

Τέλος, με ανεξαρτησία του υποψηφίου η εταιρία θα εξετάζει εάν υφίστανται ασυμβίβαστα με τη συγκεκριμένη ιδιότητα, για τον υποψήφιο, ή εάν συντρέχει περίπτωση κατάστασης σύγκρουσης συμφερόντων

β) η εταιρία θα προβαίνει στη σύναψη έγγραφης σύμβασης, όπου θα αναλύονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μερών

Μετά την αποδοχή του από την εταιρία, ο υπεύθυνος θα αποδέχεται ρητά τον εσωτερικό κανονισμό της εταιρίας, υπογράφοντας σχετική δήλωση.

Επίσης, θα ακολουθεί ενημέρωση του για τις υποχρεώσεις συμπεριφοράς του, από το διευθύνοντα σύμβουλο, ή από άλλο πρόσωπο που θα υποδείξει, προς τούτο, το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας.

2. Επιμόρφωση του υπεύθυνου εσωτερικού ελέγχου

Η εταιρία θα πρέπει να προσδίδει ειδικό βάρος στην επιμόρφωση των υπεύθυνων για τον εσωτερικό έλεγχο, με στόχο την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των καθηκόντων τους, προς αυτό το σκοπό ο υπεύθυνος για τον εσωτερικό έλεγχο θα εκπαιδεύεται με την παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων. Έμφαση στα σεμινάρια θα πρέπει να δίδεται σε cash studies. Ο υπεύθυνος για τον εσωτερικό έλεγχο της εταιρίας θα είναι στέλεχος με μακρά εμπειρία σε αυτή τη δραστηριότητα, στην Ελλάδα ή και στο εξωτερικό.

3. Παρακολούθηση της ενάσκησης των καθηκόντων του υπεύθυνου εσωτερικού ελέγχου.

Η παρακολούθηση των προτάσεων ή των αποφάσεων του υπεύθυνου για τον εσωτερικό έλεγχο θα ασκείται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Ο υπεύθυνος για τον εσωτερικό έλεγχο της εταιρίας θα υπόκειται στον κώδικα συμπεριφοράς των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων.⁴⁵

45: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος EEX*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

Γ ` ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

1.1 Η συμμόρφωση με τη νομοθεσία και η ηθική διάσταση της συμπεριφοράς

Ο όρος «συμμόρφωση» έχει την έννοια της τήρησης των υποχρεώσεων που συνάγονται από νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, ώστε να μη συντρέχει περίπτωση παράβασης τέτοιας διάταξης.

Παράλληλα όμως τίθενται και γενικές αρχές συμπεριφοράς, όπως «συνετή» διαχείριση, «ορθή» διοίκηση, «επιμελής» συμπεριφορά κλπ. Αυτές οι αρχές περιέχονται και σε νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις, οπότε η μη τήρηση τους, με τη διενέργεια πράξης η οποία δεν εγγράφεται στο πλαίσιο που διαγράφουν, θεμελιώνει παράβαση της σχετικής διάταξης και επισύρει κυρώσεις.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, ο εσωτερικός έλεγχος αποσκοπεί στη διακρίβωση της τήρησης όχι μόνο των νομοθετικών ή κανονιστικών κανόνων, αλλά και των γενικών αρχών συμπεριφοράς, οι οποίες τοποθετούνται στο επίπεδο των κανόνων δεοντολογίας ή ηθικής. Εξάλλου, πολλές από αυτές τις αρχές έχουν ενσωματωθεί στις συναλλακτικές συνήθειες και στην πρακτική των συναλλαγών και, επομένως, δεσμεύουν τα πρόσωπα που λαμβάνουν μέρος στις σχετικές συναλλαγές.⁴⁶

46: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος EEX*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

1.2 Ο έλεγχος της συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία και συναλλακτική πρακτική στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών

Η υποχρέωση τήρησης των κανόνων που θέτει η ισχύουσα νομοθεσία, το καταστατικό και ο εσωτερικός κανονισμός της εταιρίας και οι αποφάσεις των οργάνων της, βαρύνει το σύνολο των προσώπων που απασχολούνται στην εταιρία, με οποιαδήποτε ιδιότητα.

Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, ως υπεύθυνο για την οργάνωση και τη λειτουργία της εταιρίας, ασκεί έλεγχο της νομιμότητας της συμπεριφοράς των προσώπων που απασχολούνται στην εταιρία. Ομοίως, έλεγχο της νομιμότητας της συμπεριφοράς των υπαλλήλων της εταιρίας ασκεί και ο προϊστάμενος της υπηρεσίας στην οποία ανήκουν.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με κάποια συστήματα εσωτερικού ελέγχου, τα οποία συναντώνται σε επιχειρήσεις του τομέα της παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, ο ίδιος ο ελεγχόμενος, ακριβώς επειδή υποχρεούται στην τήρηση συγκεκριμένης συμπεριφοράς, η οποία διαγράφεται από το πλαίσιο της ισχύουσας νομοθεσίας και των κανόνων οργάνωσης και λειτουργίας της εταιρίας, «φιλτράρει» κάθε του ενέργεια (πράξη ή παράλειψη), υπό το πρίσμα αυτού του πλαισίου. Υπό αυτή την έννοια, η εταιρία αναγνωρίζει στο απασχολούμενο σε αυτή πρόσωπο την πλήρη ευθύνη των πράξεων και παραλείψεων του.

Ο εσωτερικός έλεγχος εγγράφεται σε άλλο επίπεδο, από τους ανωτέρω ελέγχους.

Καταρχήν,

-σε σχέση με τον έλεγχο που ασκείται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, ο εσωτερικός έλεγχος παρουσιάζει το στοιχείο της διάρκειας και εκτείνεται στην καθημερινή δραστηριότητα του ελεγχόμενου,
-σε σχέση με τον έλεγχο από τον προϊστάμενο της υπηρεσίας του απασχολούμενου προσώπου, ο εσωτερικός έλεγχος εγγράφεται στο πλαίσιο της συνολικής λειτουργίας της εταιρίας και όχι στο αυστηρά προκαθορισμένο πλαίσιο της λειτουργίας της συγκεκριμένης υπηρεσίας.

Στη συνέχεια, σε σχέση με το σύστημα «αυτοέλεγχου» των πράξεων των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, ο εσωτερικός έλεγχος παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα:

- Πρώτο, είναι απαλλαγμένος από την έννοια της υποκειμενικότητας της συμπεριφοράς κάθε απασχολούμενου προσώπου, γεγονός που επιτρέπει την καθιέρωση ενιαίας πολιτικής εσωτερικού ελέγχου, για την οποία υπεύθυνο θα είναι συγκεκριμένο πρόσωπο και η οποία θα εκφράζει το σύνολο των υπηρεσιών και δραστηριοτήτων της εταιρίας και των συνεργατών της.
- Δεύτερο, παρουσιάζει εχέγγυα ανεξαρτησίας από τη συμπεριφορά του κάθε προσώπου, ενώ ο «**αυτοέλεγχος**» δε μπορεί να απαλλαγεί από την ταύτιση ελέγχοντος και ελεγχόμενου, γεγονός που όχι μόνο δυσχεραίνει τη διενέργεια του ελέγχου, αλλά - κυρίως- ενδέχεται να δημιουργήσει επίφαση ελέγχου, με συνακόλουθο αποτέλεσμα την έλλειψη γνώσης της πραγματικής κατάστασης.
- Τρίτο, ο εσωτερικός ελεγκτής δεν ενεργεί αμιγώς ως όργανο εποπτείας της δραστηριότητας των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, αλλά, παράλληλα και ως σύμβουλος αυτών των προσώπων, σε

ζητήματα που άπτονται της ενάσκησης των καθημερινών τους καθηκόντων. Τα συστήματα «αυτοελέγχου», επομένως, πρακτικά, βασίζονται σε μία διαφορετική φιλοσοφία.

- Τέταρτο, ο εσωτερικός ελεγκτής διακρίνεται από τα λοιπά απασχολούμενα στην εταιρία πρόσωπα, ακριβώς διότι διαθέτει ειδίκευση στον τομέα των ελεγκτικών διαδικασιών, η οποία, μεταξύ άλλων, του επιτρέπει μία σφαιρική αντιμετώπιση καταστάσεων, πάντοτε υπό το πρίσμα της εξυπηρέτησης του εταιρικού συμφέροντος.

- Πέμπτο, με βάση τα αμέσως προηγούμενα δύο πλεονεκτήματα, η ύπαρξη ενός εσωτερικού ελεγκτή ενισχύει την ευθύνη των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, στο μέτρο που η εταιρία διαθέτει σε αυτά ειδικευμένο πρόσωπο, που θα τους παρέχει κατευθύνσεις, για τη διασφάλιση της νομιμότητας και της πράξης τους ή παράλειψης τους.

- Έκτο, η ανάμιξη ενός πρόσθετου προσώπου στην ενάσκηση της καθημερινής δραστηριότητας των προσώπων που απασχολούνται στην εταιρία, επιτρέπει την αποκάλυψη λαθών, ή και μη σύννομων πράξεων ή παραλείψεων, ακριβώς επειδή η συγκεκριμένη συμπεριφορά ερευνάται και εξετάζεται από κάποιο άλλο πρόσωπο, ενδεχόμενα και υπό διαφορετική οπτική γωνία.

- Έβδομο, η ύπαρξη εσωτερικού ελεγκτή δημιουργεί ένα δίαυλο επικοινωνίας του διοικητικού συμβουλίου και της εποπτικής αρχής με ένα πρόσωπο, για κάθε ζήτημα που άπτεται της καθημερινής λειτουργίας της εταιρίας.

Τα ανωτέρω πλεονεκτήματα του ανεξάρτητου από το ελεγχόμενο πρόσωπο εσωτερικού ελέγχου, σε σχέση με τον «αυτοέλεγχο» δεν πρέπει να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι υποτιμάται η πρακτική αξία του δεύτερου. Αντίθετα,

στην πραγματικότητα, με δεδομένο ότι κάθε πρόσωπο που απασχολείται στην εταιρία είναι υπεύθυνο για τις πράξεις του, είναι πέρα από κάθε αμφιβολία ότι το «φιλτράρισμα» της συμπεριφοράς του, όπως αυτό αναλύθηκε παραπάνω, είναι αναγκαίο.

Αυτό το φιλτράρισμα όμως, ως επιτακτική ανάγκη, σε κάθε περίπτωση, διενεργείται ατομικά, από κάθε πρόσωπο, με βάση κριτήρια που το ίδιο θέτει.

Το σύστημα εσωτερικού «αυτοέλεγχου» θα μπορούσε όμως να βασίζεται σε ειδικές διαδικασίες ελέγχου, τις οποίες θα ήταν υποχρεωμένο να τηρεί κάθε πρόσωπο που απασχολείται στην εταιρία, για τις επιμέρους πράξεις του. Η διαφορά, σε σχέση με το σύστημα ελέγχου από εσωτερικό ελεγκτή, έγκειται στο γεγονός ότι, στη δεύτερη περίπτωση, αυτές οι διαδικασίες ακολουθούνται από τον εσωτερικό ελεγκτή.

Δεν αποκλείεται πάντως τα δύο συστήματα να συνδυαστούν μεταξύ τους, κατά τρόπο ώστε ο έλεγχος από εσωτερικό ελεγκτή να συνοδεύεται από διαδικασίες «αυτοελέγχου», που θα έχει θεσπίσει η εταιρία ή ο ίδιος ο εσωτερικός ελεγκτής. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η ύπαρξη εσωτερικού ελέγχου δεν απαλλάσσει το απασχολούμενο στην εταιρία πρόσωπο από την υποχρέωση νομιμότητας της συμπεριφοράς του, σε καθημερινή βάση.

Προς διασφάλιση μίας κοινής γραμμής συμπεριφοράς των προσώπων που απασχολούνται στην εταιρία, ο εσωτερικός ελεγκτής θα έχει την ευθύνη

-για τη διαμόρφωση πολιτικής συμπεριφοράς των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, με στόχο τη μείωση, στο μέτρο του δυνατού, του ενδεχόμενου παράνομης πράξης αυτών των προσώπων και για την καθιέρωση και την εφαρμογή διαδικασιών εσωτερικού

- ελέγχου, με στόχο την πρόληψη ή την καταστολή παράνομης ή αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς,
- για την επισήμανση στα απασχολούμενα πρόσωπα της ευθύνης τους έναντι της εταιρίας, σχετικά με κάθε πράξη τους, που εγγράφεται στο πλαίσιο της ενάσκησης των καθηκόντων τους και για την εκπαίδευση τους, κατά τρόπο ώστε να έχουν συναίσθηση του ρόλου τους και των υποχρεώσεων τους,
 - για την ενημέρωση και τη συμβουλή των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, σχετικά με κάθε ζήτημα που άπτεται, άμεσα ή έμμεσα, των καθηκόντων τους, ιδίως για νέες δραστηριότητες ή για νέα προϊόντα της εταιρίας, για μεταβολές της νομοθεσίας κλπ.
 - για την καταγραφή των αποτελεσμάτων εσωτερικού ελέγχου και την παρουσίαση τους στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, με στόχο, μέσα από τα σχετικά αρχεία να προκύπτουν τα ελάχιστα κριτήρια για την υψηλού επιπέδου παροχή των υπηρεσιών της εταιρίας, σε διαρκή βάση, χωρίς όμως η τήρηση των αρχείων εσωτερικού ελέγχου να διενεργείται κατά τρόπο τόσο λεπτομερειακό, ώστε, μέσα από μια πλειάδα στοιχείων να καθιερώνεται μία βαριά γραφειοκρατία, η οποία θα δυσχεραίνει την ενάσκηση και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων του εσωτερικού ελέγχου,
 - για την επικοινωνία αφενός μεν των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων με αυτή, με στόχο την υποβοήθηση της ενάσκησης των καθηκόντων τους, αφετέρου δε της ίδιας της εταιρίας με εξωτερικούς φορείς, ιδίως με τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.
 - για την επίλυση των ζητημάτων που αναφύονται κατά τη διάρκεια της καθημερινής λειτουργίας της εταιρίας, στο

επίπεδο τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών σχέσεων, ως ανεξάρτητος φορέας.⁴⁷

1.3 Η στάθμιση συμφερόντων κατά τη λήψη απόφασης στο πλαίσιο της ενάσκησης του εσωτερικού ελέγχου

Οι ενέργειες του εσωτερικού ελεγκτή υπαγορεύονται από την προάσπιση του συμφέροντος της εταιρίας, στην οποία παρέχει τις υπηρεσίες του.

Αυτό το συμφέρον εγγράφεται στο πλαίσιο της ενάσκησης της δραστηριότητας της εταιρίας, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, προς την κατεύθυνση του σεβασμού των συμφερόντων των προσώπων προς τα οποία η εταιρία προσφέρει τις υπηρεσίες της και, πάντοτε, υπό το πρίσμα της διαφύλαξης της ομαλής λειτουργίας της αγοράς. Πράγματι, η εταιρία που παρέχει χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, έχει ταχθεί στην εξυπηρέτηση κοινωνικών συμφερόντων, δηλαδή των συμφερόντων των προσώπων προς τους οποίους απευθύνονται οι υπηρεσίες. Επομένως, η δραστηριότητα της θα πρέπει να ασκείται με βάση την επιδίωξη διαφύλαξης αυτών των συμφερόντων. Κατά τον ίδιο τρόπο, η εταιρία με εισηγμένες κινητές αξίες στο χρηματιστήριο οφείλει να λειτουργεί με γνώμονα αφενός μεν την προστασία των κατόχων αυτών των κινητών αξιών, αφετέρου δε τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς. Αυτή η επιταγή πηγάζει επίσης από τον κοινωνικό χαρακτήρα της λειτουργίας της εταιρίας. Διαπιστώνεται συνεπώς, κάτω από αυτές τις συνθήκες, ο έντονα αξιολογικός χαρακτήρας της συμπεριφοράς του

47: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

εσωτερικού ελεγκτή, ο οποίος, συχνά, καλείται να σταθμίσει μεταξύ διαφόρων επιμέρους συμφερόντων, επιλέγοντας αυτό που, τελικά, εξυπηρετεί περισσότερο το συμφέρον της εταιρίας, στην οποία παρέχει τις υπηρεσίες του, υπό την ανωτέρω έννοια.

Η εξυπηρέτηση αυτού του συμφέροντος θα κρίνεται, ωστόσο, κατά περίπτωση, ανάλογα με τις περιστάσεις και με τις συνθήκες που θα ισχύουν, τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, για τη συγκεκριμένη επιχείρηση.

Η δυσχέρεια επιλογής καθίσταται εντονότερη, στο μέτρο που κάθε επιχείρηση, αν και υπόκειται σε κάποιους κοινούς βασικούς κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας, βασίζεται σε διαφορετική οργανωτική δομή, ανάλογα, ιδίως, -με την ειδικότερη δραστηριότητα της, ή με το μέγεθος της.

Ο εσωτερικός έλεγχος, επομένως, δεν είναι δυνατό να ασκείται κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο, σε όλες τις επιχειρήσεις. Από την άλλη πλευρά όμως, σημαντικός αριθμός αρχών και κανόνων εσωτερικού ελέγχου τυγχάνουν εφαρμογής σε κάθε περίπτωση.

Οι ειδικότερες εφαρμογές αυτών των αρχών διαφέρουν, ωστόσο, πολλές φορές, ανάλογα με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, που αποτελεί αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου, καθώς και με τις συγκεκριμένες συνθήκες, που ισχύουν κατά περίπτωση.

Ο εσωτερικός ελεγκτής, κάτω από αυτό το πρίσμα, καλείται να επιλέξει μεταξύ διαφόρων λύσεων, που του παρουσιάζονται εναλλακτικά.

Η επιλογή του αυτή δεν είναι πάντοτε ευχερής, ιδίως στο μέτρο που το στοιχείο της νομιμότητας της σχετικής απόφασης ενυπάρχει σε περισσότερες τις μίας λύσης,

Σε τέτοιες περιπτώσεις, η ενδεδειγμένη λύση είναι αυτή που διαφυλάσσει περισσότερο τα συμφέροντα των επενδυτών, χωρίς όμως να θέτει σε κίνδυνο την ομαλή λειτουργία της αγοράς.

Ο υποκειμενικός χαρακτήρας της επιλογής του εσωτερικού ελεγκτή, μεταξύ διαφόρων λύσεων, είναι, κατ' ακολουθία, προφανής.

Ο εσωτερικός ελεγκτής, όπως εύστοχα επισημάνθηκε, καλείται, πολλές φορές να αποφασίσει μεταξύ «του σωστού και του σωστού». Το περισσότερο «σωστό», σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι αυτό που σέβεται το συμφέρον των επενδυτών, διαφυλάσσοντας συγχρόνως την ομαλή λειτουργία της αγοράς.

Από την άλλη πλευρά, ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του να μη λαμβάνει υπόψη μεμονωμένα ατομικά συμφέροντα.

Οι αποφάσεις του εσωτερικού ελεγκτή θα υπαγορεύονται από το γενικό συμφέρον, το οποίο περικλείει διάφορα επιμέρους συμφέροντα, χωρίς όμως να αποτελεί το αλγεβρικό τους άθροισμα.

Η προάσπιση αυτού του γενικού συμφέροντος ενέχει, κάποιες φορές, τη θυσία επιμέρους συμφερόντων.

Υπό αυτή την έννοια, ο εσωτερικός ελεγκτής σταθμίζει, κάθε φορά, πριν από τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του, τα συμφέροντα που τυχόν συγκρούονται. Η επιλογή και πάλι θα διενεργείται προς τη λύση που σέβεται το γενικό συμφέρον των επενδυτών.

Σε κάποιες βέβαια περιπτώσεις, που αφορούν συγκεκριμένο επενδυτή, ή συγκεκριμένους επενδυτές, η κατεύθυνση που θα ακολουθήσει ο εσωτερικός ελεγκτής, υπαγορεύεται από το συμφέρον αυτών των προσώπων. Ακόμη όμως και σε αυτές τις περιπτώσεις, η λύση που θα ακολουθηθεί, δε θα

πρέπει να αντίκειται στα συμφέροντα άλλων προσώπων, ούτε να διακινδυνεύει την ομαλή λειτουργία της αγοράς.⁴⁸

1.4 Ο έλεγχος της νόμιμης λειτουργίας της εταιρίας

Ο έλεγχος της νόμιμης λειτουργίας της εταιρίας περιλαμβάνει την εξέταση

- των συναλλακτικών σχέσεων και
- του τρόπου διακανονισμού των εσωτερικών υποθέσεων της εταιρίας, κατά τρόπο ώστε να μπορεί να διακριβωθεί εάν η αυτή ασκεί τη δραστηριότητα της στο πλαίσιο της υφιστάμενης νομοθεσίας και των διατάξεων του καταστατικού της και σύμφωνα με την άδεια λειτουργίας της.

Ειδικότερα, η εταιρία θα πρέπει να λειτουργεί κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται:

1. Η κεφαλαιακή επάρκεια της εταιρίας

Η εταιρία θα πρέπει να διαθέτει τα αναγκαία κεφάλαια, που θα της επιτρέπουν να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της, έναντι οποιουδήποτε τρίτου, εντός των προθεσμιών που ενδεχόμενα θα έχουν τεθεί και, πάντοτε, στο πλαίσιο που διαγράφουν τα συναλλακτικά ήθη και οι συνήθειες των συναλλαγών, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η περιουσιακή αυτοτέλεια της εταιρίας.

2. Η καταλληλότητα των απασχολουμένων στην εταιρία προσώπων

Τα απασχολούμενα στην εταιρία πρόσωπα θα πρέπει να παρουσιάζουν εχέγγυα επαγγελματικής καταλληλότητας και καταλληλότητας χαρακτήρα, κατά τρόπο ώστε να είναι σε

48: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

θέση να ανταποκριθούν στα καθήκοντα τους, όπως αυτά διαγράφονται από τον εσωτερικό κανονισμό της εταιρίας. Η επαγγελματική καταλληλότητα περιλαμβάνει και την εμπειρία στην ενάσκηση των συγκεκριμένων, κατά περίπτωση, αρμοδιοτήτων που θα έχουν ανατεθεί, στο συγκεκριμένο πρόσωπο.

3. Η καλή φήμη της εταιρίας

Η δραστηριότητα της εταιρίας και των απασχολουμένων σε αυτή προσώπων θα πρέπει να ασκείται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται οποιαδήποτε ανάμιξη της εταιρίας ή αυτών των προσώπων σε συμπεριφορά που θα μπορούσε να κριθεί ως μη νόμιμη ή ως αντιδεοντολογική, ή ακόμη αντίθετη με την ισχύουσα πρακτική στις σχετικές συναλλαγές.

Επιπρόσθετα, εφόσον τεθεί ζήτημα ανάμιξης της εταιρίας ή απασχολούμενου σε αυτή προσώπου σε συμπεριφορά, η οποία θέτει ζήτημα αστικής ή ποινικής ευθύνης, ανάκλησης άδειας παροχής υπηρεσιών, ή άλλων επαγγελματικών ή πειθαρχικών κυρώσεων, θα διεξάγονται οι αναγκαίες, κατά περίπτωση, έρευνες, για να διακριβωθούν τα γεγονότα της υπόθεσης και να αποδοθούν οι αντίστοιχες ευθύνες.

4. Η αποτελεσματική προώθηση του αντικειμένου της επιχείρησης, με βάση την αρχή της καλής πίστης

Η ανάπτυξη των επιμέρους δραστηριοτήτων της εταιρίας θα προωθείται κατά τρόπο ώστε οι τρίτοι, ιδίως η αρμόδια εποπτική αρχή να έχουν την πεποίθηση ότι η εταιρία λειτουργεί νόμιμα, αποτελεσματικά και σύμφωνα με την ισχύουσα συναλλακτική πρακτική.

Ο έλεγχος των ανωτέρω στοιχείων και πράξεων προϋποθέτει την έρευνα:

- Του σκοπού της εταιρίας, όπως αυτός διαγράφεται στο καταστατικό της, κατά τρόπο ώστε η εταιρία να ενεργεί πάντοτε εντός του πλαισίου που θέτει αυτός ο σκοπός.
- Των πηγών άντλησης κεφαλαίων της εταιρίας, ώστε να διασφαλίζεται τόσο η επάρκεια των κεφαλαίων, όπως αυτή ενδεχόμενα προσδιορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία και από το εύρος της δραστηριότητας της εταιρίας, όσο και η νομιμότητα της πηγής τους.

Η εταιρία, προς τούτο οφείλει να θεσπίσει και να εφαρμόζει, ιδίως, ειδικές διαδικασίες ελέγχου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

- Των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων της εταιρίας, τα οποία θα πρέπει να απεικονίζουν την πραγματική κατάσταση των συναλλακτικών της σχέσεων. Τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία θα πρέπει να τηρούνται με τον τρόπο και τις διαδικασίες που προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία, ή οι αποφάσεις της αρμόδιας εποπτικής αρχής. Η τήρηση τους θα πρέπει επίσης όχι μόνο να επιτρέπει την ευχερή διακρίβωση της νομιμότητας των σχετικών παραστατικών, αλλά, κυρίως να οδηγεί στην εμφάνιση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης της εταιρίας, σε διαρκή βάση.
- Της τήρησης των διαδικασιών πρόσληψης προσωπικού και σύναψης συνεργασίας, καθώς και των διαδικασιών εκπαίδευσης των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων και του διαρκούς ελέγχου της συμπεριφοράς τους και διαμέσου αυτής, της καταλληλότητας τους. Αυτές οι διαδικασίες θα πρέπει να τηρούνται χωρίς παρέκκλιση, στο μέτρο που η εταιρία ευθύνεται και για τις πράξεις των καταστατικών της οργάνων και των προσώπων που την αντιπροσωπεύουν στις συναλλακτικές της σχέσεις με τους τρίτους.

- Της συμμόρφωσης με τις ειδικές διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, που έχουν θεσπιστεί, στο επίπεδο της εταιρίας. Αυτές οι διαδικασίες πρέπει να επιβάλλουν στα απασχολούμενα στην εταιρία πρόσωπα, την τήρηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς, που θα διαφέρουν, ανάλογα με το είδος και τη μορφή της ασκούμενης δραστηριότητας και με την οργανωτική δομή της κάθε εταιρίας.

Ο έλεγχος της συμμόρφωσης με αυτούς τους κανόνες θα συνοδεύεται από ειδικές εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου, που θα συντάσσονται σε περιοδική ή έκτακτη βάση. Ο στόχος του ελέγχου θα συνίσταται όχι μόνο στην πρόληψη και στην άμεση αποκάλυψη οποιασδήποτε παράνομης ή αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς, αλλά και στην προώθηση μέτρων άμεσης διόρθωσης της κατάστασης, που θα έχει δημιουργηθεί από ενδεχόμενη τέτοια συμπεριφορά.

Ο εσωτερικός ελεγκτής μπορεί να αναθέσει την έρευνα και εξέταση των ανωτέρω στοιχείων σε τρίτο πρόσωπο της επιλογής του, από τα απασχολούμενα στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου πρόσωπα.

Σε κάθε περίπτωση όμως, ο εσωτερικός ελεγκτής, ως υπεύθυνος για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, διατηρεί ακέραια την ευθύνη του για τη διενέργεια αυτού, όπως προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία και ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας της εταιρίας.⁴⁹

1.5 Αρχεία εσωτερικού ελέγχου

Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να ασκεί τα καθήκοντα του κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται

- η νόμιμη λειτουργία της εταιρίας και

49: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

-ο έλεγχος της διακρίβωσης της νόμιμης λειτουργίας της εταιρίας.

Ο έλεγχος της νομιμότητας της λειτουργίας της εταιρίας θα πρέπει να μπορεί να ασκείται

- από το διοικητικό της συμβούλιο, ή
- από την αρμόδια εποπτική αρχή,

Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή, σε αυτό το σημείο, αποκαλύπτεται καθοριστικός, στο μέτρο που αυτός, ακριβώς επειδή παρακολουθεί, σε διαρκή βάση, την πορεία του συνόλου των εργασιών της εταιρίας, είναι σε θέση να παρουσιάσει αυτή, στο πρόσωπο που θα ελέγξει τη νόμιμη λειτουργία της εταιρίας.

Αυτός ο έλεγχος θα μπορεί να αφορά, ιδίως,

- τη νόμιμη σύσταση και λειτουργία της εταιρίας, στην οποία περιλαμβάνονται και οι διαδικασίες λήψης των εταιρικών αποφάσεων και
- την ενάσκηση της δραστηριότητας της εταιρίας, όπως αυτή διαγράφεται στο καταστατικό της.

Η νομιμότητα της λειτουργίας της εταιρίας και της ενάσκησης της δραστηριότητας της κρίνονται με βάση

- το καταστατικό της εταιρίας.
- τον εσωτερικό της κανονισμό και
- τα βιβλία της, ιδίως τα βιβλία πρακτικών των συλλογικών της οργάνων και των λογιστικών και φορολογικών βιβλίων.

Από τον έλεγχο αυτών των στοιχείων, θα μπορούσε να διαπιστώσει κανείς κατά πόσο η εταιρία λειτουργεί και δραστηριοποιείται νόμιμα.

Ειδικότερα, ο εσωτερικός κανονισμός της εταιρίας αποτυπώνει τις κατιδίαν υπηρεσίες της και απεικονίζει τα ιδιαίτερα καθήκοντα κάθε απασχολούμενου προσώπου στην

εταιρία. Επιπρόσθετα, ο εσωτερικός κανονισμός περιέχει τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, που εξειδικεύουν τα μέσα ενάσκησης του, στα διάφορα ζητήματα.

Σκόπιμο είναι,

- προς διευκόλυνση του ελέγχου της νόμιμης λειτουργίας της εταιρίας, από το διοικητικό συμβούλιο ή από την αρμόδια εποπτική αρχή, αλλά και
- προς διευκόλυνση του ίδιου του έργου του εσωτερικού ελεγκτή, κατά τρόπο ώστε αυτός να γνωρίζει τα ιδιαίτερα προβλήματα που συνάντησε, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του,

οι εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου να έχουν ως βάση το περιεχόμενο του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας των επιμέρους υπηρεσιών της εταιρίας.

Κατ' αυτό τον τρόπο, με την αντιπαράθεση του εσωτερικού κανονισμού και των εκθέσεων εσωτερικού ελέγχου, θα καθίσταται δυνατή η διακρίβωση της λειτουργίας της εταιρίας σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό και, άρα, κατά τεκμήριο, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις.

Ο εσωτερικός ελεγκτής, εξάλλου, προς διευκόλυνση του έργου του και των προσώπων που θα κληθούν να ελέγξουν την επάρκεια του εσωτερικού ελέγχου, οφείλει να τηρεί ειδικά αρχεία, πάντοτε ενημερωμένα.

Ενδεικτικά, θα μπορούσε κανείς να προτείνει την τήρηση των κατωτέρω αρχείων, από τον εσωτερικό ελεγκτή:

α) Αρχείο της ισχύουσας για την εταιρία νομοθεσίας. Αυτό το αρχείο θα τηρείται σε συνεργασία με το νομικό σύμβουλο της εταιρίας και θα ενημερώνεται με τις νέες διατάξεις που θα τίθενται κάθε φορά σε ισχύ. Η τήρηση του αρχείου νομοθεσίας θα επιτρέπει στον εσωτερικό ελεγκτή

- όχι μόνο να τηρείται ενήμερος για τις νομοθετικές ή κανονιστικές εξελίξεις, που σχετίζονται με την εταιρία του,
- αλλά και να διαδραματίσει το ρόλο του συμβούλου στα απασχολούμενα στην εταιρία πρόσωπα, ως προς συγκεκριμένη ρύθμιση, πάντοτε σε συνεργασία με το νομικό σύμβουλο της εταιρίας.

β) Αρχείο της εταιρίας. Αυτό το αρχείο θα περιλαμβάνει τα έγγραφα από τα οποία προκύπτει η νόμιμη σύσταση και λειτουργία της εταιρίας, ενδεικτικά,

- καταστατικό της εταιρίας, με τις τυχόν τροποποιήσεις του (κωδικοποιημένο καταστατικό),
- αντίγραφα αποφάσεων των εποπτικών αρχών, για την άδεια σύστασης ή λειτουργίας της εταιρίας,
- αντίγραφα συμβάσεων της εταιρίας με τρίτα πρόσωπα,
- έγγραφα νομιμοποίησης της εταιρίας (ισχύον διοικητικό συμβούλιο, εξουσιοδοτήσεις για διαχειριστικές πράξεις κλπ.),
- εσωτερικό κανονισμό της εταιρίας,
- οργανόγραμμα της εταιρίας και
- προσωπικό της εταιρίας.

Το αρχείο προσωπικού της εταιρίας θα μπορεί πάντως να τηρείται από άλλες υπηρεσίες της. Στο σχετικό αρχείο θα έχει πάντως άμεση πρόσβαση ο εσωτερικός ελεγκτής, ο οποίος θα έχει και την ευθύνη της ορθής τήρησης τους.

γ) Αρχείο εκθέσεων του εσωτερικού ελεγκτή. Αυτό το αρχείο θα περιλαμβάνει

- τις τακτικές και
- τις έκτακτες

εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου, σε χρονολογική σειρά (οι τακτικές εκθέσεις θα μπορούσαν να τίθενται σε χωριστό αρχείο από τις έκτακτες).

Σκόπιμο είναι να επισυνάπτονται, στις ανωτέρω εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου, τυχόν παρατηρήσεις του διοικητικού συμβουλίου προς τον εσωτερικό ελεγκτή.

Σημειώνεται, σε αυτό το σημείο ότι οι εκθέσεις του εσωτερικού ελεγκτή σκόπιμο είναι να παρουσιάζονται στο διοικητικό συμβούλιο, το οποίο θα δηλώνει, στο πρακτικό της σχετικής συνεδρίασης ότι έλαβε γνώση του περιεχομένου της.

Σκόπιμο είναι, κατά τη σχετική συζήτηση να παρίσταται ο εσωτερικός ελεγκτής, ο οποίος θα μπορεί να απαντά και σε σχετικά ερωτήματα των μελών του συμβουλίου ή να παρέχει διευκρινίσεις ή συμπληρωματικές πληροφορίες.

δ) Αρχείο ειδικών διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, ενδεικτικά,

- ελέγχου για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,
- ελέγχου των συναλλαγών των στελεχών της εταιρίας, σύμφωνα με το άρθρο 81 ν. 2533/97,
- ελέγχου ύστερα από τυχόν καταγγελίες ή παράπονα προς την εταιρία κλπ.

Ο εσωτερικός ελεγκτής δεν αποκλείεται να κρίνει απαραίτητη ή χρήσιμη την τήρηση και άλλων αρχείων, που θα εξειδικεύει, κατά περίπτωση. Τέτοιο αρχείο θα μπορούσε, π.χ. να είναι το αρχείο κυρώσεων που θα έχουν επιβληθεί στην εταιρία, ή άλλων υποδείξεων των αρμόδιων εποπτικών αρχών προς αυτή.

Η πρόσβαση στα αρχεία που θα περιέχουν αποτελέσματα της ενάσκησης του εσωτερικού ελέγχου, θα επιτρέπεται μόνο στον ίδιο τον εσωτερικό ελεγκτή ή στο διοικητικό συμβούλιο, ως συλλογικό όργανο.

Δεν, αποκλείεται όμως το συμβούλιο να εξουσιοδοτήσει κάποιο πρόσωπο να έχει πρόσβαση σε αυτά τα αρχεία, για λογαριασμό του συμβουλίου.

Ο εσωτερικός ελεγκτής μπορεί ωστόσο να κοινοποιεί τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου στα πρόσωπα που αφορά αυτός, κατά περίπτωση.

Με άλλες λέξεις, δεν αποκλείεται ο εσωτερικός ελεγκτής να γνωστοποιεί τις παρατηρήσεις του στα πρόσωπα που αφορούν αυτές, ενδεχόμενα ζητώντας και την υπογραφή εγγράφου, από όπου θα αποδεικνύεται ότι έλαβαν γνώση. Κατ' αυτό τον τρόπο θα τεκμαίρεται ότι ο εσωτερικός έλεγχος απολήγει σε συστάσεις για την αποφυγή της επανάληψης συμπεριφοράς, η οποία δεν ήταν η ενδεδειγμένη, στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Δεν επιτρέπεται όμως ο εσωτερικός ελεγκτής να κοινοποιεί σε απασχολούμενο στην εταιρία πρόσωπο τις παρατηρήσεις του προς άλλο τέτοιο πρόσωπο, εφόσον αυτές δε σχετίζονται με συμπεριφορά του πρώτου προσώπου.

Υπό την επιφύλαξη των ανωτέρω, ο εσωτερικός ελεγκτής υπόκειται στο επαγγελματικό απόρρητο. Αυτό όμως δεν ισχύει έναντι του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας και έναντι των εποπτικών αρχών.⁵⁰

1.6 Διαφήμιση της εταιρίας

Ο όρος διαφήμιση καλύπτει το σύνολο των μηνυμάτων της εταιρίας, με τα οποία παρουσιάζεται αυτή της προς τα έξω και τα οποία αποσκοπούν στην προσέλκυση του επενδυτικού κοινού.

50: Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάρια περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

Η οποιαδήποτε διαφήμιση θα πρέπει να καταρτίζεται από την αρμόδια υπηρεσία της εταιρίας, η οποία θα διαθέτει τα κατάλληλα προς τούτο πρόσωπα και να ελέγχεται από το διευθύνοντα σύμβουλο και τον εσωτερικό ελεγκτή της εταιρίας.

Η διαφήμιση θα ανταποκρίνεται, υποχρεωτικά, στις ακόλουθες αρχές:

1. Η διαφήμιση θα πρέπει να προσδιορίζει την εταιρία ως εκδότη της.
 2. Το περιεχόμενο της διαφήμισης θα πρέπει να είναι σύμφωνο με το σκοπό που αυτή τείνει να εξυπηρετήσει.
 3. Η διαφήμιση θα πρέπει να προσδιορίζει με σαφήνεια το αντικείμενο της, προϊόν ή υπηρεσία.
 4. Η διαφήμιση δε θα πρέπει να είναι παραπλανητική.
 5. Η διαφήμιση δε θα πρέπει να περιέχει αναληθή στοιχεία.
 6. Εφόσον η διαφήμιση περιέχει δηλώσεις για μελλοντικά γεγονότα, ή προβλέψεις, αυτές θα πρέπει να βασίζονται σε λογικά και επαληθεύσιμα στοιχεία, τα οποία επίσης θα εξειδικεύονται στη διαφήμιση.
 7. Τα στοιχεία που προβάλλει η διαφήμιση, θα πρέπει να προκύπτουν ευχερώς και να μην έχουν συγκαλυφθεί από άλλα στοιχεία, που δε συμβάλλουν στην παρουσίαση μίας πραγματικής εικόνας.
 8. Εάν η διαφήμιση αναφέρει κρίσεις ή σχόλια, αυτά θα πρέπει- να είναι πλήρη ή να οδηγούν σε δίκαιη παρουσίαση
- να είναι ακριβή και να ισχύουν κατά το χρόνο παρουσίασης της διαφήμισης και
- να έχουν σχέση με το προϊόν ή την υπηρεσία που αποτελεί αντικείμενο της διαφήμισης.
- θα πρέπει επίσης να μνημονεύεται ο συντάκτης του σχολίου ή της κρίσης, εάν δε το σχόλιο ή η κρίση προέρχονται από

απασχολούμενο στην εταιρία πρόσωπο, αυτό το γεγονός θα πρέπει να αναφέρεται επίσης στη διαφήμιση.

9. Εάν η διαφήμιση περιέχει συγκριτικά στοιχεία, αυτά θα πρέπει

- να βασίζονται είτε σε πραγματικά γεγονότα είτε σε παραδοχές που θα αναφέρονται στη διαφήμιση
- να μην είναι παραπλανητικά και να παρουσιάζονται με σωστό τρόπο και
- να μην παραλείπουν στοιχείο που είναι σημαντικό για την ορθή σύγκριση.

10. Εάν η διαφήμιση περιέχει αναφορά σε παρελθούσες αποδόσεις, αυτές οι αποδόσεις θα πρέπει

- να σχετίζονται με την απόδοση του προϊόντος που αποτελεί αντικείμενο της διαφήμισης
- να συνιστούν πλήρη και όχι παραπλανητική παρουσίαση της παρελθούσας απόδοσης
- να μην έχουν επιλεγεί με σκοπό να υπερβάλουν την επιτυχία ή να καλύψουν την αποτυχία της εταιρίας ή της επένδυσης και
- να βασίζονται σε πλήρη και ακριβή στοιχεία.

Η διαφήμιση θα πρέπει επίσης να μνημονεύει την πηγή των στοιχείων σχετικά με τις παρελθούσες αποδόσεις.

Εφόσον θα πρόκειται για αναφορά σε παρελθούσες αποδόσεις οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις που θέτουν οι κανονιστικές αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, για τη διαφήμιση παρελθουσών αποδόσεων.

11. Εάν η διαφήμιση περιέχει αναφορές στο φορολογικό καθεστώς που ισχύει για τη συγκεκριμένη επένδυση ή το συγκεκριμένο προϊόν, θα πρέπει επίσης

- να αναφέρονται το σύνολο των στοιχείων που θα επιτρέπουν ασφαλή και ορθή εκτίμηση του ισχύοντος φορολογικού καθεστώτος
 - να μην παρουσιάζεται το φορολογικό καθεστώς ως τέτοιο που θα παρέχει περισσότερα πλεονεκτήματα από ότι στην πραγματικότητα
 - να εξειδικεύεται το υποκείμενο των ενδεχόμενων φορολογικών ελαφρύνσεων, εάν δηλαδή οι τυχόν φορολογικές ελαφρύνσεις ισχύουν απευθείας για τον πελάτη ή εφαρμόζονται στην ίδια την επένδυση.

12. Εάν η εταιρία έχει ίδιο συμφέρον στην προτεινόμενη επένδυση, η διαφήμιση θα πρέπει να αναφέρει αυτό το γεγονός στη διαφήμιση.⁵¹

1.7 Στόχοι Εσωτερικού ελέγχου

1. Συνεχής επισκόπηση και αξιολόγηση του συστήματος

- Κατά Διεύθυνση.
- Κατά λειτουργία.
- Κατά συναλλαγή.
- Σε βραχυχρόνια βάση (ημερησίως , εβδομαδιαίως , μηνιαίως).
- Σε μεσοπρόθεσμη βάση (εξαμηνιαίους, ετησίως).

2. Παρακολούθηση της εφαρμογής των κανόνων και αρχών λειτουργίας της εταιρείας και εντοπισμός τυχόν αποκλίσεων από τα προβλεπόμενα.

- Γνώση περιεχομένου εσωτερικών κανονισμών (π.χ. κανονισμός εκπροσώπησης και εξουσιοδότησης, κ.λ.π.).
- Γνώση περιεχομένου κανονισμών εποπτεύουσας αρχής (π.χ. Κώδικας Δεοντολογίας, τηρούμενα βιβλία χρηματιστηριακής νομοθεσίας κ.λ.π.)

51 : Μουζούλας Σ., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματιστηριακών υπηρεσιών

Ο Εσωτερικός Έλεγχος ως εργαλείο της Εταιρικής Διακυβέρνησης

- Γνώση, περιεχομένου κανονισμών και νόμων εμπορικής και φορολογικής νομοθεσίας.
- Εντοπισμός και καταγραφή τυχόν αποκλίσεων, παραβάσεων.
- Σύνταξη οδηγιών για ορθή εφαρμογή κανόνων και αρχών λειτουργίας.

3. Έλεγχος της ακρίβειας και της εγκυρότητας των πληροφοριών που παράγονται

- Έλεγχος ακρίβειας και εγκυρότητας πληροφοριών οικονομικής φύσεως (ισοζύγια, ισολογισμοί, δείκτες, καταστάσεις εσόδων - εξόδων -προϋπολογισμών - απολογισμών), κ.λ.π.

4. Περιοδικός έλεγχος της ορθής φύλαξης των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας

- Έλεγχος διενέργειας συμφωνιών υπολοίπων βιβλίων και φυσικών καταμετρήσεων (π.χ. μετρητών, παγίων κ.λ.π.).
- Συμμετοχή στην οργάνωση και στην διενέργεια φυσικών επαληθεύσεων.
 - Έλεγχος ορθότητας των ενεργειών που αφορούν πρόληψη, αποτροπή ή αποκάλυψη αδυναμιών στη φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας.

5. Ενημέρωση της διοίκησης σχετικά με τις αδυναμίες και τις δυνατότητες βελτίωσης του συστήματος

- Κοινοποίηση σε περιοδική βάση , αλλά και έκτακτα όταν αυτό επιβάλλεται από τις περιστάσεις, των διαπιστωθέντων αδυναμιών στον τρόπο λειτουργίας του συστήματος.⁵²

52: Νομικός Χ. , Σεμινάριο Εσωτερικού Ελέγχου στις Α.Ε.Δ.Α.Κ & Α.Ε.Ε.Χ ναμικά & πρακτικά θέματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

2.1 Συνάρτηση απεικόνισης του μοντέλου του ελεγκτικού κινδύνου (ARM)

Βασικό σημείο στο σχεδιασμό του ελέγχου είναι η εκτίμηση του ελεγκτικού κινδύνου. Ο κίνδυνος αυτός αφορά το ενδεχόμενο οι ελεγκτικές διαδικασίες που διενεργούνται να αποτύχουν να εντοπίσουν και να αποκαλύψουν σφάλματα, λάθη και παρατυπίες που επικρατούν στα ελεγχόμενα αντικείμενα.

Ο κίνδυνος αυτός δεν περιλαμβάνει άλλους κινδύνους που οφείλονται σε αστάθμητους και απρόβλεπτους παράγοντες (πυρκαγιά, πλημμύρα κ.λ.π), καθώς και αυτούς που οφείλονται στην πλημμελή εργασία του Εσωτερικού Ελεγκτή (αντιδικία, ανικανότητα κ.λ.π). Ωστόσο, ακόμα και αν θεωρούμε, ότι αυτός ο κίνδυνος είναι μικρός, δεν πρέπει να παραλείψουμε τις διαδικασίες που θα έπρεπε κανονικά να τηρήσουμε.

Το μοντέλο ελεγκτικού κινδύνου έχει τρεις παραμέτρους που συνδέονται με μια πολλαπλασιαστική σχέση για να προσδιορίσουν τον ελεγκτικό κίνδυνο όπως φαίνεται στην παρακάτω συνάρτηση:

$$AR = IR * CR * DR$$

AR = Audit Risk (Ελεγκτικός Κίνδυνος)

IR == Inherent Risk (Ενδογενής κίνδυνος)

CR = Control Risk (Κίνδυνος συστήματος διαδικασιών λειτουργίας και Ελέγχου)

DR = Detection Risk (Κίνδυνος μη ανίχνευσης από τις ελεγκτικές διαδικασίες)

- **Ενδογενής κίνδυνος :** Ο ενδογενής κίνδυνος ορίζεται ως η πιθανότητα ουσιωδών λαθών ή παραλείψεων, λόγω της φύσης και του είδους των εργασιών της επιχείρησης, χωρίς να υιοθετείται ή να λαμβάνεται υπόψη οποιοδήποτε σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. Με άλλα λόγια, ο ενδογενής κίνδυνος μετρά την επιρρέπεια προς ουσιώδη λάθη και παραλείψεις, ανεξάρτητα από το εφαρμοζόμενο σύστημα διαδικασιών λειτουργίας και ελέγχου (π.χ. είναι ευκολότερο να γίνουν λάθη σε συναλλαγές μετρητών σε σχέση με την έκδοση ενός παραστατικού, ενώ μια πρόβλεψη για ποσά που δεν πρόκειται να εισπραχθούν έχει μεγαλύτερο ενδογενή κίνδυνο σε σχέση με τη διαγραφή χρεών).
- **Κίνδυνος του συστήματος διαδικασιών λειτουργίας και ελέγχου:** Ο κίνδυνος αυτός προκύπτει από την αδυναμία του συστήματος διαδικασιών λειτουργίας και ελέγχου (και το ευρύτερο σύστημα οργάνωσης) να εντοπίσει ή αποτρέψει ουσιώδη λάθη ή παραλείψεις. Λόγω των περιορισμών που είναι συνυφασμένοι με οποιοδήποτε σύστημα εσωτερικής λειτουργίας, ως ένα βαθμό θα υπάρχει πάντα αυτός ο κίνδυνος.
- **Κίνδυνος μη ανίχνευσης:** Ο κίνδυνος διαδικασιών ελέγχου ορίζεται ως η πιθανότητα οι διαδικασίες και τα τεστ του Εσωτερικού Ελεγκτή να μην εντοπίσουν ή αποτρέψουν ουσιώδη λάθη ή παραλείψεις. Αφορά με άλλα λόγια την αποτελεσματικότητα του τρόπου εφαρμογής των προγραμμάτων διενέργειας Εσωτερικού Ελέγχου. Συνεπώς, ο κίνδυνος αδυναμίας εντοπισμού λαθών αφορά ένα ή περισσότερα από τα εξής:

- την εμπειρία και επαγγελματική κατάρτιση της ομάδας που διενεργεί τον έλεγχο

- το αντικείμενο του συγκεκριμένου ελέγχου που εφαρμόζεται

- την αξιοπιστία των στοιχείων όπου εφαρμόζονται οι διαδικασίες

- το βαθμό λεπτομέρειας στον οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

- την αντιπροσωπευτική ικανότητα και το μέγεθος του δείγματος που εξετάζεται

Ο κίνδυνος από το δειγματοληπτικό Έλεγχο αφορά στον κίνδυνο να συναχθούν λανθασμένα συμπεράσματα βασιζόμενοι στα αποτελέσματα ελέγχου ενός δείγματος.

Με τον όρο **κίνδυνος που δεν οφείλεται στο**

δειγματοληπτικό έλεγχο, περιγράφουμε το σύνολο των κινδύνων εντοπισμού λάθους ή προβλήματος, πλην εκείνου που οφείλεται στην επιλογή του δείγματος, όπως:

- διεξαγωγή τεστ είτε πολύ αργά είτε πολύ νωρίς για να συναχθούν συμπεράσματα

- παρερμηνεία των οδηγιών ή της σημασίας της εργασίας που εκτελείται

- αμέλεια ή απροσεξία λόγω χαρακτήρα, κούρασης, πλήξης, διάσπασης της προσοχής, ή πολύ μεγάλου δείγματος

- πίεση λόγω μικρής προθεσμίας, καθυστέρησης στις προβλεπόμενες ημερομηνίες, ή του προσωπικού στην επιχείρηση του πελάτη

- συμπεράσματα που δεν τεκμηριώνονται από την εκτελούμενη εργασία, ή δεν αφορούν στον αντικειμενικό σκοπό της

- απουσία ελεγκτικής εμπειρίας για το συγκεκριμένο αντικείμενο ελέγχου.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος ως εργαλείο της Εταιρικής Διακυβέρνησης

Ο κίνδυνος εντοπισμού λάθους ή προβλήματος πλην εκείνου που οφείλεται στην επιλογή δείγματος μπορεί να μειωθεί ως εξής:

- χρήση προσωπικού με ικανοποιητική για την περίπτωση εμπειρία και τεχνογνωσία.
- κατάλληλη εκπαίδευση για εξειδικευμένες μορφές ελέγχου.
- επίβλεψη και έλεγχο της εργασίας της ομάδας ελέγχου από ικανό και έμπειρο ελεγκτή.⁵³

2.1.1 Παρατηρήσεις για το μοντέλο του ελεγκτικού κινδύνου

Όταν επιλεγεί και καθοριστεί το επίπεδο ανεκτικότητας ελεγκτικού κινδύνου τότε ο κίνδυνος μη ανίχνευσης λαθών συνδέεται με τον ενδογενή κίνδυνο και τον κίνδυνο συστήματος διαδικασιών λειτουργίας και ελέγχου, με αντιστρόφως ανάλογη σχέση. Δηλαδή:

$$DR=AR*[1/ (CR+IR)]$$

Εάν υπάρχει υψηλός ενδογενής κίνδυνος προς αντιστάθμισμα θα πρέπει να αναμένεται αποτελεσματικό σύστημα διαδικασιών λειτουργίας και ελέγχου, δηλαδή απαιτείται εξασφάλιση χαμηλού κινδύνου από το σύστημα διαδικασιών λειτουργίας και Ελέγχου.

53: Ανώνυμο, Διενέργεια Ελεγκτικού έργου, Σεμινάριο εσωτερικού ελέγχου

Εάν υπάρχει αδύνατο σύστημα διαδικασιών λειτουργίας και ελέγχου αυτό βοηθά την επιρρέπεια προς διάπραξη λαθών, απαιτείται αποτελεσματικότερο σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ελεγκτικών διαδικασιών), έτσι ώστε να επιτυγχάνεται το αποδεκτό επίπεδο ελεγκτικού κινδύνου. Όλες οι μεταβλητές του μοντέλου (AR, IR, CR και DR) εκφράζονται ποσοτικά (%). Στην ελεγκτική πράξη συχνά ο ενδογενής κίνδυνος και ο κίνδυνος διαδικασιών λειτουργίας και Ελέγχου συνδυάζονται και αντιμετωπίζονται σαν μια μεταβλητή γνωστή ως κίνδυνος επέλευσης λάθους (Occurrence Risk).

Δεδομένου ότι ο ενδογενής κίνδυνος δεν είναι πολύ σημαντική παράμετρος στο μοντέλο και για το λόγο αυτό, εάν το κόστος εκτίμησης του ενδογενούς κινδύνου υπερβαίνει τις ωφέλειες από ενδεχόμενη μείωση κόστους ελέγχου, μπορεί να εκτιμηθεί στο maximum 100%.⁵⁴

54: Ανώνυμο, Διενέργεια Ελεγκτικού έργου, Σεμινάριο εσωτερικού ελέγχου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΩΔΙΚΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

3.1 ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ο Κώδικας Δεοντολογίας αποτελεί το πλαίσιο αρχών που βοηθούν στην αποτελεσματική οργάνωση μιας επιχείρησης.

Οι βασικές αρχές του Κώδικα Δεοντολογίας είναι οι εξής:

- Οι εταιρείες και τα καλυπτόμενα πρόσωπα θα λαμβάνουν κάθε ενδεικνυόμενο μέτρο και θα ενεργούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους έτσι ώστε να προστατεύονται τα συμφέροντα των μετόχων (πελατών) τους και να διασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία της αγοράς.
- Οι εταιρείες και τα απασχολούμενα από αυτές φυσικά και νομικά πρόσωπα θα χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τόσο τους πόρους όσο και τις διαδικασίες και μεθόδους που είναι απαραίτητες για την άσκηση των δραστηριοτήτων τους.
- Οι εταιρείες που κατά το νόμο παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες και τα απασχολούμενα από αυτές φυσικά ή νομικά πρόσωπα οφείλουν να ενημερώνονται σχετικά με την οικονομική κατάσταση, τους στόχους και την εμπειρία των μετόχων (πελατών) τους στον τομέα των επενδύσεων ούτως ώστε να παρέχουν τις κατάλληλες επενδυτικές συμβουλές.
- Οι εταιρείες και τα απασχολούμενα από αυτές φυσικά και νομικά πρόσωπα θα γνωστοποιούν στους μετόχους (πελάτες) τους όλες τις απαραίτητες και χρήσιμες πληροφορίες στα πλαίσια των διαπραγματεύσεών τους με αυτούς.
- Οι εταιρείες και τα απασχολούμενα από αυτές φυσικά και νομικά πρόσωπα θα αποτρέπουν τις συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ αυτών και των μετόχων (πελατών) τους.
- Οι εταιρείες και τα απασχολούμενα από αυτές φυσικά και νομικά πρόσωπα οφείλουν να εξασφαλίζουν στους μετόχους (πελάτες) τους ίση μεταχείριση.

- Οι εταιρείες και τα απασχολούμενα από αυτές φυσικά και νομικά πρόσωπα οφείλουν να λειτουργούν μέσα στα πλαίσια της νομοθεσίας που ρυθμίζει την άσκηση των δραστηριοτήτων τους έτσι ώστε να προστατεύονται τα συμφέροντα των μετόχων (πελατών) τους και να εξασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία της αγοράς.

Η εφαρμογή των αρχών του κώδικα δεοντολογίας αποσκοπεί στα εξής: 1. Διαφύλαξη της εύρυθμης λειτουργίας και υποστήριξη της ανάπτυξης της Κεφαλαιαγοράς

2. Προστασία των συμφερόντων του επενδυτικού κοινού

3. Διασφάλιση της ασφάλειας και διαφάνειας των συναλλαγών

4. Διασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών και ορθή και πλήρη πληροφόρηση της αγοράς

Οι ανωτέρω βασικές αρχές του Κώδικα Δεοντολογίας, αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές πάνω στις οποίες η κάθε επιχείρηση διαμορφώνει τον κανονισμό λειτουργίας της καθώς και τον κώδικα συμπεριφοράς των απασχολούμενων σε αυτή προσώπων, ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες που διέπουν την λειτουργία της.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την επιχείρηση, να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες της λειτουργίας της, προκειμένου να διαμορφωθεί ένας κανονισμός λειτουργίας - κώδικας συμπεριφοράς ο οποίος θα είναι κατανοητός και εφαρμόσιμος από όλους τους απασχολούμενους σε αυτή. Ο κανονισμός λειτουργίας καθώς και ο κώδικας συμπεριφοράς των απασχολούμενων στην εταιρεία προσώπων αποτελεί με την σειρά του ένα από τα πλέον χρήσιμα «εργαλεία» που έχει στην διάθεσή του ο Εσωτερικός Ελεγκτής προκειμένου να είναι σε θέση να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικής οργάνωσης της εταιρείας και να προτείνει στην Διοίκηση της εταιρείας τρόπους βελτίωσής του.⁵⁵

55: Βενέτης- Γορμηής, *Εσωτερικός Έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο επαγγελματικής κατάρτισης χρημ/κων υπηρεσιών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

4.1 Φύλλα ελέγχου

Όταν αναφερόμαστε στα φύλλα εργασίας εννοούμε το αποδεικτικό εκείνο υλικό που συγκεντρώνεται πριν και κατά τη διάρκεια του ελέγχου, προκειμένου ο εσωτερικός ελεγκτής να επαληθεύσει και να τεκμηριώσει τα συμπεράσματα του.

Τα Φύλλα Εργασίας(Φ.Ε.) είναι τυποποιημένα έντυπα, γραπτά κείμενα, είδος πρακτικών με αναλύσεις, υπολογισμούς, εκτιμήσεις. Είναι προγράμματα εργασίας, αντίγραφα καταστάσεων διαγραμμάτων, επιστολές, αναφορά απόψεων και αντιδράσεων των ελεγχομένων και κάθε τι που αποτελεί τεκμήριο για τον έλεγχο. Στα Φ.Ε. καταγράφεται κάθε λεπτομέρεια που θα αποτελέσει, έστω και το παραμικρό πειστήριο- τεκμήριο.

Τα Φ.Ε. είναι το σημείο αναφοράς απ' όπου αντλείται το υλικό, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ο έλεγχος.

Αποτελούν τη βάση όπου αποτυπώνονται οι μέθοδοι, οι τεχνικές και οι διαδικασίες που εφαρμόστηκαν κατά τη διενέργεια του ελέγχου.

Τα Φ.Ε. και μετά τη σύνταξη της έκθεσης δεν καταστρέφονται. Φυλάσσονται για τυχόν διευκρινήσεις κατά τη συζήτηση του πορίσματος, καθώς και για μελλοντικούς ελέγχους.

Χαρακτηριστικά των φύλλων εργασίας:

- σε κάθε φύλλο εργασίας σημειώνεται το αντικείμενο ελέγχου, καθώς και η επικεφαλίδα του θέματος για το οποίο και συντάχθηκε.
- είναι σελιδοποιημένα.
- είναι καθαρά και ευανάγνωστα (τυποποιημένα

έντυπα)

- είναι ομοιογενή
- το περιεχόμενο τους αποδίδει ολοκληρωμένα νοήματα
- είναι συσχετιζόμενα μεταξύ τους
- είναι ενυπόγραφα με ημερομηνία σύνταξης (τυποποιημένα έγγραφα) ⁵⁶

4.1.1 Σημεία κλειδιά των φύλλων εργασίας

1. Οι λειτουργίες των Φύλλων εργασίας είναι

A. Να διευκολύνουν την ανασκόπηση της εργασίας από κάποιον τρίτο

B. Να βοηθούν τον προγραμματισμό , την εκτέλεση & την ανασκόπηση των ελέγχων

Γ. Να προβάλουν την κύρια υποστήριξη στις εκθέσεις ελέγχου

Δ. Να εξηγούν σωστά τα μέσα επαλήθευσης που χρησιμοποιήθηκαν στον έλεγχο.

E. Να παίξουν το ρόλο της «διασύνδεσης» μεταξύ ευρημάτων, εκτιμήσεων και γεγονότων μεταξύ του Φ.Ε και της Ε.Ε

2. Είναι σκόπιμο σε μεγάλα Φύλλα Εργασίας να γράφουμε χρήσιμες περιλήψεις.

3. Ένα Φύλλο Ελέγχου (εργασίας) θεωρείται πλήρες όταν καλύπτει τους στόχους του ελέγχου για το οποίο έγινε.

4. Τα Φύλλα Εργασίας τεκμηριώνουν τις διαδικασίες ελέγχου που εφαρμόστηκαν, την πληροφόρηση που εξασφαλίστηκε και τα συμπεράσματα που βγήκαν σε πλήρη έκταση.

56: Παπαστάθης Π. ,Εσωτερικός Έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του, Αθήνα 2004

Κάθε φύλλο εργασίας πρέπει κατ ελάχιστο να περιλαμβάνει κατατοπιστική επικεφαλίδα ώστε να γίνεται ακριβώς αντιληπτό το περιεχόμενο του.

5. Τα Φύλλα Εργασίας πρέπει να φυλάσσονται με τη κατάλληλη ευλάβεια καθώς αποτελούν το βασικό μέσο τεκμηρίωσης της ελεγκτικής δουλειάς.

6. Ο Υπεύθυνος Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να φροντίζει και να εξασφαλίζει ότι τα φύλλα Εργασίας πράγματι τεκμηριώνουν με επάρκεια τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν ειδικά εάν η Υ.Ε.Ε είναι πολυπληθής.

7. Τα Φύλλα Εργασίας πρέπει να περιλαμβάνουν τα αποδεικτικά στοιχεία της εξέτασης της εκτίμησης που αφορούν την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

8. Η επαφή των Φύλλων Ελέγχου (εργασίας) με πρόσωπα εκτός του περιβάλλοντος της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου είναι αποκλειστική ευθύνη του Υπεύθυνου Εσωτερικού Ελέγχου. Κατά αυτήν την έννοια τα Φ. Ε. μπορούν να έλθουν σε γνώση των ελεγχομένων, να έλθουν σε γνώση των ορκωτών ή άλλων παραγόντων (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ή άλλων εποπτικών φορέων) μόνο υπό των όρων και στην έκταση που προσδιορίζει η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου.

9. Ο Υπεύθυνος Εσωτερικού Ελέγχου καθορίζει τον τύπο και το περιεχόμενο των Φύλων Εργασίας.

10. Βασικό κομμάτι που αφορά την φύλαξη των Φ.Ε είναι εκείνο που αφορά την ηλεκτρονική κατασκευή και φύλαξη σε μηχανογραφικά μέσα των Φύλλων Εργασίας καθώς και του αποδεικτικού υλικού που τα τεκμηριώνουν.⁵⁷

57: Νομικός Χ. , Εξειδικευμένο σεμινάριο εσωτερικού ελέγχου στις ΑΕΔΑΚ & ΑΕΕΧ

4.2 Έκθεση Ελέγχου

Μετά την ολοκλήρωση της διενέργειας των ελεγκτικών διεργασιών εκδίδεται μία υπογεγραμμένη, γραπτή έκθεση με τα αποτελέσματα ελέγχου.

Οι προσωρινές εκθέσεις μπορεί να είναι γραπτές ή προφορικές και μπορούν να μεταδίδονται επίσημα ή ανεπίσημα. Οι προσωρινές εκθέσεις μπορούν να χρησιμοποιούνται για ανακοίνωση πληροφοριών που απαιτούν άμεση προσοχή, για ανακοίνωση μιας αλλαγής στο πλαίσιο του ελέγχου για την υπό έλεγχο δραστηριότητα ή για ενημέρωση της Διοίκησης για τη πρόοδο του ελέγχου όταν οι έλεγχοι παρατείνονται για μακρύ χρονικό διάστημα. Η χρήση προσωρινών εκθέσεων δεν μειώνει, ούτε αποκλείει την ανάγκη δημιουργίας τελικής έκθεσης.

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής πρέπει να συζητά τα πορίσματα και τις εισηγήσεις με τα κατάλληλα επίπεδα διοίκησης πριν από την έκδοση των τελικών γραπτών εκθέσεων. Συγκεκριμένα:

Η συζήτηση των συμπερασμάτων και των συστάσεων πραγματοποιείται συνήθως κατά την πορεία του ελέγχου ή και σε συναντήσεις μετά τον έλεγχο. Μια άλλη τεχνική είναι ο επανέλεγχος των προσχεδίων των εκθέσεων ελέγχου από τον Διευθυντή του ελεγχόμενου. Οι συγκεκριμένες συζητήσεις και επανέλεγχοι βοηθούν στην εξασφάλισή του ότι δεν υπήρξαν παρανοήσεις ή παρερμηνείες γεγονότων, δίνοντας την ευκαιρία στον ελεγχόμενο να αποσαφηνίσει συγκεκριμένα στοιχεία και να εκφράζει απόψεις, επί των διαπιστώσεων, συμπερασμάτων και συστάσεων.

Παρόλο που το επίπεδο των συμμετεχόντων στις συζητήσεις και τους επανελέγχους μπορεί να ποικίλει ανάλογα με το είδος της έκθεσης, σε γενικές γραμμές θα συμπεριλαμβάνονται τα άτομα εκείνα που είναι γνώστες λεπτομερών λειτουργιών και εκείνα που μπορούν να εγκρίνουν την εφαρμογή διορθωτικών ενεργειών.⁵⁸

58: Διενέργεια ελεγκτικού έργου, Σεμινάριο Ε.Ε / Βήματα διενέργειας εσωτερικού ελέγχου & πρακτικές εφαρμογές,

4.2.1 Δομή και χαρακτηριστικά των Εκθέσεων Ελέγχου

Οι εκθέσεις πρέπει να είναι αντικειμενικές, σαφείς, συνοπτικές, εποικοδομητικές και έγκαιρες.

1. Οι **αντικειμενικές** εκθέσεις είναι τεκμηριωμένες, αμερόληπτες και μη παραποιημένες. Διαπιστώσεις, συμπεράσματα και συστάσεις πρέπει να συμπεριλαμβάνονται με κάθε επιφύλαξη.
2. Οι **σαφείς** εκθέσεις είναι εύκολα κατανοητές και λογικές. Η σαφήνεια μπορεί να βελτιώνεται με την αποφυγή περιττής τεχνικής γλώσσας και την παροχή επαρκών υποστηρικτικών πληροφοριών.
3. Οι **συνοπτικές** εκθέσεις είναι εύστοχες και αποφεύγουν άσκοπες λεπτομέρειες. Εκφράζουν πλήρεις σκέψεις με τις λιγότερες δυνατές λέξεις.
4. **Εποικοδομητικές** εκθέσεις είναι εκείνες οι οποίες, ως αποτέλεσμα του περιεχομένου και του ύφους τους, βοηθούν τον ελεγχόμενο και τον οργανισμό και οδηγούν σε βελτιώσεις όπου χρειάζεται.
5. Οι **έγκαιρες** εκθέσεις είναι εκείνες, οι οποίες έχουν εκδοθεί χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και επιτρέπουν άμεση αποτελεσματική ενέργεια και λήψη τυχόν διορθωτικών ενεργειών.

Οι εκθέσεις πρέπει να παρουσιάζουν το σκοπό, το πλαίσιο και τα αποτελέσματα του ελέγχου και, όπου χρειάζεται, πρέπει να περιέχουν διατύπωση της άποψης του Ελεγκτή.

Οι εκθέσεις ελέγχου μπορεί να περιλαμβάνουν πληροφορίες και περιλήψεις ιστορικών στοιχείων. Οι πληροφορίες ιστορικών στοιχείων μπορεί να προσδιορίζουν τις οργανωτικές μονάδες και τις δραστηριότητες που επανελέγχονται και να παρέχουν σχετικές επεξηγηματικές πληροφορίες. Μπορεί επίσης να συμπεριλαμβάνουν την κατάσταση των διαπιστώσεων, πορισμάτων και συστάσεων από

προηγούμενες εκθέσεις. Μπορεί επίσης, να υπάρχει μία ένδειξη του εάν η έκθεση καλύπτει έναν προγραμματισμένο έλεγχο ή την ανταπόκριση σε κάποιο αίτημα ελέγχου.

Οι δηλώσεις σκοπού πρέπει να περιγράφουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του ελέγχου και μπορεί, όπου χρειάζεται, να πληροφορούν τον αναγνώστη γιατί διεξήχθη ο έλεγχος και τι αναμενόταν να επιτύχει.

Οι δηλώσεις πλαισίου πρέπει να προσδιορίζουν τις ελεγχόμενες δραστηριότητες και να συμπεριλαμβάνουν όπου πρέπει, υποστηρικτικές πληροφορίες (π.χ. χρονική περίοδο ελέγχου). Πρέπει να προσδιορίζονται οι σχετικές δραστηριότητες που δεν ελέγχθηκαν, εάν είναι απαραίτητο για τη σκιαγράφηση των ορίων του ελέγχου.

Οι διαπιστώσεις είναι συναφείς δηλώσεις γεγονότων. Οι διαπιστώσεις εκείνες που είναι απαραίτητες για υποστήριξη ή αποτροπή παρανοήσεων των συμπερασμάτων και συστάσεων του Εσωτερικού Ελεγκτή πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην τελική έκθεση ελέγχου. Οι λιγότερο σημαντικές πληροφορίες ή διαπιστώσεις μπορεί να ανακοινώνονται προφορικά ή μέσω επίσημης αλληλογραφίας.

Οι διαπιστώσεις πρέπει να είναι βασισμένες στα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- **Κριτήρια:** τα πρότυπα, τα μέτρα ή οι προοπτικές που χρησιμοποιούνται στη πραγματοποίηση αξιολόγησης και επαλήθευση (τι θα έπρεπε να υπάρχει)
- **Συνθήκη:** Η τεκμηριωμένη απόδειξη, την οποία βρήκε ο Εσωτερικός Ελεγκτής κατά την πορεία της εξέτασης (τι υπάρχει στην πραγματικότητα)
- **Αιτία:** Ο λόγος για τη διαφορά μεταξύ των αναμενόμενων και των πραγματικών συνθηκών (γιατί υπάρχει διαφορά).
- **Αποτέλεσμα:** Ο κίνδυνος ή η έκθεση σε κίνδυνο που αντιμετωπίζει η Εταιρεία, γιατί η συνθήκη δεν είναι ίδια με τα κριτήρια (ο αντίκτυπος της διαφοράς).

Πορίσματα Εκθέσεων Ελέγχου

Πορίσματα είναι οι αξιολογήσεις από τον Εσωτερικό Ελεγκτή των αποτελεσμάτων και διαπιστώσεων στις επανελεγχθείσες δραστηριότητες και θα πρέπει να είναι σαφώς προσδιορισμένα.

Παράλληλα με τα πορίσματα του ελέγχου, οι εκθέσεις μπορεί να συμπεριλαμβάνουν προτάσεις για δυνητικές βελτιώσεις και να αναγνωρίζουν ικανοποιητική εργασιακή απόδοση και διορθωτική ενέργεια.

Η παρουσίαση δημιουργικών και εφικτών προτάσεων του Εσωτερικού Ελεγκτή παρέχει τις προϋποθέσεις να δρομολογηθούν οι κατάλληλες ενέργειες και να επιτευχθεί το προσδοκώμενο αποτέλεσμα. Ανάλογα με την σπουδαιότητα και το χαρακτήρα των ευρημάτων, τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα μπορεί να εκτείνονται από ένα μικρό έως ένα μεγάλο εύρος, περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

- Τροποποίηση υπάρχουσας διαδικασίας
- Δημιουργία νέας διαδικασίας
- Ανάθεση πρόσθετων δραστηριοτήτων
- Κατάλληλος διαχωρισμός καθηκόντων χωρίς περιθώρια σύγκρουσης συμφερόντων
- Ενσωμάτωση πρόσθετου ή διαφορετικού μέτρου ελέγχου
- Επανυπολογισμοί οικονομικών μεγεθών

Το διαβιβαστικό σημείωμα έχει σκοπό τη συνοπτική παρουσίαση στους πολυάσχολους αποδέκτες της έκθεσης των εξής θεμάτων:

- Του ελεγκτικού έργου που επιτελέστηκε
- Των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε ο Εσωτερικός Ελεγκτής
- Των προτάσεων του Εσωτερικού Ελεγκτή για την αντιμετώπιση των ευρημάτων
- Μιας γενικής εικόνας για το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της δραστηριότητας που ελέγχθηκε ⁵⁹

59: Διενέργεια ελεγκτικού έργου, Σεμινάριο Ε.Ε / Βήματα διενέργειας εσωτερικού ελέγχου & πρακτικές εφαρμογές,

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εταιρική διακυβέρνηση, σαν σύστημα αρχών συμπεριφοράς, ασκείται τόσο από την εταιρία ως αυτόνομη νομική και οικονομική οντότητα, όσο και από τους παράγοντες που δρουν σε συνάρτηση με τη λειτουργία της εταιρίας. Πράγματι, η εταιρία συνιστά ένα «κοινωνικό ον», το οποίο δημιουργείται, για ν' αναπτύξει σχέσεις με τον έξω ως προς αυτό κόσμο. Από αυτές τις σχέσεις πηγάζουν δυνάμεις οι οποίες είναι αυθύπαρκτες, ακόμη και αν επιδρούν ως προϊόν της συνύπαρξης άλλων δυνάμεων, οι οποίες δρουν στο εσωτερικό της εταιρίας ή έξω από αυτή. Η εταιρική διακυβέρνηση τείνει να χαλιναγωγήσει αυτές τις δυνάμεις, ώστε η επίδραση τους να είναι προς την ευόδωση του εταιρικού σκοπού.

Το οποιοδήποτε σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει ως εγγύηση ορθής διακυβέρνησης, ή ακόμη και συμπεριφοράς σύμφωνης με ένα προκαθορισμένο πλαίσιο αρχών και κανόνων, ηθικής ή νομικής ισχύος. Η αποτελεσματική εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος εξαρτάται, πρωταρχικά, από την ικανότητα και την ακεραιότητα των προσώπων που έχουν επιφορτιστεί με την εξουσία διοίκησης της εταιρίας, ώστε να ανταποκρίνονται με επιμέλεια και στις απαιτήσεις των αρχών της ηθικής.

Η θέσπιση κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης απλώς εξισορροπεί τις δυνάμεις που μετέχουν στη διαδικασία λήψης των εταιρικών αποφάσεων και ενδυναμώνει τους μηχανισμούς ελέγχου της ορθής λειτουργίας της επιχείρησης. Υπό αυτή την έννοια παρέχονται στα πρόσωπα που ασκούν καθήκοντα εταιρικής διοίκησης, τα μέσα τα

οποία θα κατευθύνουν αυτά προς τη βέλτιστη συμπεριφορά. Αντίστοιχα, διασφαλίζονται στους μετόχους οι δυνατότητες ευχερούς και αποτελεσματικού ελέγχου της αποδοτικότητας των προσώπων που ασκούν διοίκηση, προς αποτροπή αμελούς και ανήθικης συμπεριφοράς.

Δε πρέπει όμως να προσδώσει κανείς στην εταιρική διακυβέρνηση το χαρακτηρισμό της πανάκειας για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων και της αγοράς. Στην πραγματικότητα, υφίσταται διαβάθμιση της ποιοτικής αξίας του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης το οποίο θα έχει υιοθετηθεί, ανάλογα με το περιεχόμενο των κανόνων που το συνθέτουν, αλλά και με τον τρόπο εφαρμογής αυτών των κανόνων. Το δε τέλειο σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης αποτελεί ουτοπία, διότι στις παραμέτρους που επιδιώκουν την βελτίωση του συστήματος, αντίκεινται άλλες παράμετροι, που λειτουργούν ανασταλτικά. Παράλληλα, η εξέλιξη των ιδεών δημιουργεί νέα πρότυπα, τα οποία δε συμβιβάζονται πάντοτε με τις υφιστάμενες, εκείνη τη δεδομένη στιγμή, συνθήκες ή τοπικιστικές αντιλήψεις, με αποτέλεσμα τη καθυστερημένη προσαρμογή του συστήματος σε αυτά τα πρότυπα. Επομένως, οι επιχειρήσεις θα πρέπει, κατά τη κρίση τους, να εφαρμόσουν ή όχι τις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης. Όμως, υποχρεωτική θα πρέπει να είναι και η πληροφόρηση του επενδυτικού κοινού για το εάν οι κανόνες αυτοί ακολουθούνται ή όχι, ή σε ποιο βαθμό έχουν γίνει αποδεκτοί.

Με τ' αναφερόμενα στα προηγούμενα κεφάλαια, της εργασίας αυτής, τεκμηριώθηκε πλήρως ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί το κλειδί για την επιτυχημένη εφαρμογή των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, εγγυητική και συμβουλευτική δραστηριότητα, ειδικά σχεδιασμένη ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες της ελεγχόμενης επιχείρησης. Επίσης, συμβάλλει στην επίτευξη των αντικειμενικών στόχων της επιχείρησης επιβάλλοντας μια συστηματική και πειθορχημένη μέθοδο αποτίμησης και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών της διοίκησης, του ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο αντικειμενικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή εξειδικευμένου και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες προς τη διοίκηση, μέσω αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, η προσφορά βοήθειας στα μέλη του οργανισμού, γενικότερα, ώστε να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους, μέσω επιστημονικών αναλύσεων και αξιολογήσεων καθώς και η παροχή σχετικών συμβουλών με το ελάχιστο δυνατό κόστος.

Για να χαρακτηριστεί ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου ως αποτελεσματικό θα πρέπει να πληροί ορισμένα κριτήρια που αν συνενωθούν μπορούν να εγγυηθούν την επιτυχία του :

- **Ανεξαρτησία** Η ανεξαρτησία είναι πρωταρχικό στοιχείο στην διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου, αν και ο εσωτερικός ελεγκτής δε δύναται να είναι τόσο ανεξάρτητος όσο ένας εξωτερικός ελεγκτής (ορκωτός ελεγκτής-λογιστής που εκφράζει απόψεις προερχόμενες από τα αποτελέσματα του ελέγχου). Επιπλέον, το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου δε θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από την ίδια διεύθυνση με κανένα άλλο τμήμα της επιχείρησης.

- **Υπευθυνότητα** Η υπευθυνότητα δηλώνει ικανότητα οργάνωσης και αποτελεσματικότητα στην επίλυση λειτουργικών προβλημάτων. Για να καταστεί αυτό

δυνατό απαιτείται να προηγηθεί διαχωρισμός μεταξύ του οργάνου ελέγχου και διενέργειας του ελέγχου.

• **Αποδοτικότητα** Η δημιουργία ενός τμήματος εσωτερικού ελέγχου αποσκοπεί στην παραγωγή άμεσου ή έμμεσου κέρδους για την επιχείρηση. Για το λόγο αυτό η εταιρία θα πρέπει να επικεντρωθεί στη βελτίωση της διοίκησης και αποφυγής σφαλμάτων.

Από τη μελέτη ανάλογων ερευνών σχετικά με την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις, γίνεται εμφανές ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων προτιμούν να δημιουργούν τμήμα εσωτερικού ελέγχου παρά να προσλαμβάνουν εσωτερικό ελεγκτή από κάποια ελεγκτική εταιρία.

Κατά αυτόν τον τρόπο οι εταιρίες εξασφαλίζουν την ανεξαρτησία, την αυταρχικότητα και την αποδοτικότητα του ελεγκτή και έτσι σηματοδοτούν την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Οι εταιρίες μέσω της αποτελεσματικής διεξαγωγής του εσωτερικού ελέγχου θα μπορέσουν να αναπτυχθούν και να προσθέσουν μεγαλύτερη εταιρική αξία. Κατά αυτόν τον τρόπο θα αποκτήσουν δύναμη και ενδεχομένως θα καταστούν ικανές να αντλήσουν ευκολότερα πόρους για νέες επενδυτικές δραστηριότητες με στόχο την περαιτέρω επέκτασή τους.⁶⁰

60: Μουζούλας, Εταιρική Διακυβέρνηση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003 / Ζαφειράκου-Ταχυνάκης, Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στις ελληνικές επιχειρήσεις, www.aooale.gr

ΒΑΣΙΚΗ ΑΡΧΗ ΤΟΥ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ:

*«ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΑΚΟΥΣΟΥΜΕ ΟΧΙ ΤΑ
ΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΡΕΣΟΥΝ
ΑΛΛΑ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΠΟΥ
ΣΩΖΟΥΝ»*

Βιβλιογραφία

Ανδρικόπουλος Π. Μάριος, *Επιθετικές εξαγορές εισηγμένων εταιριών*, www.google.gr

Ανώνυμο, *Εταιρική Διακυβέρνηση: υποχρεωτική ή εθελούσια;*, εφημερίδα Το Βήμα, Δεκέμβρης 2001

Ανώνυμο, *Εισαγωγή στα επαγγελματικά πρότυπα και στην πρακτική του εσωτερικού ελέγχου*, Σεμινάριο εσωτερικού ελέγχου

Ανώνυμο, *Διενέργεια ελεγκτικού έργου*, Σεμινάριο εσωτερικού ελέγχου

Ανώνυμο, *Βήματα διενέργειας εσωτερικού ελέγχου και πρακτικές εφαρμογές*, Σεμινάριο εσωτερικού ελέγχου

Ανώνυμο, *Προγράμματα ελέγχου και πρακτικές εφαρμογές*, Σεμινάριο εσωτερικού ελέγχου

Ανώνυμο, *Οι αρχές & οι κανόνες της Ε.Δ*, www.aooale.gr

Ανώνυμο, *Εταιρική Διακυβέρνηση & Δικαιώματα ψήφου*, www.google.gr

Βενέτης Κ. – Γαρμπής Ν., *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο Περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

Ζαφειράκου Ηλιάνα – Ταχυνάκης Παναγιώτης, *Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στις ελληνικές επιχειρήσεις*, www.google.gr

Κάντζου Κων. , *Ελεγκτική θεωρία και πράξη*, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα 1995

Μελέτη επιστημονικής ομάδας εθνικού και καποδιστριακού πανεπιστημίου Αθηνών, *Μεθοδολογία αξιολόγησης του επιπέδου εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα προς ΧΑΑ*, Αθήνα 2002

Μουζούλας Σπήλιου Αντ. , *Εταιρική διακυβέρνηση*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003

Μουζούλας Σ. , *Εσωτερικός έλεγχος ΕΕΧ*, Σεμινάριο περιφερειακού κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών

Ο Εσωτερικός Έλεγχος ως εργαλείο της Εταιρικής Διακυβέρνησης

N3016/2002, ΦΕΚ Α110, 2002

Νομικός Χ. , *Εξειδικευμένο σεμινάριο εσωτερικού ελέγχου στις ΑΕΔΑΚ και ΑΕΕΧ νομικά και πρακτικά θέματα*, Κεντρική διοίκηση

Παπαδάτου Θεοδώρα, *Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιριών*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2001

Παπαστάθης Π, *Εσωτερικός έλεγχος η πρακτική εφαρμογή του* , σημειώσεις Σεμιναρίου της International Forum Training& Consulting, Αθήνα 2004

Τραυλός Γ Νικόλαος, *Συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης*, www.google.gr, 2003

Περίληψη

Από τα αρχαία χρόνια υπήρχε η ανάγκη για έλεγχο των διάφορων οικονομικών συναλλαγών. Στην Ελλάδα ιδρύθηκε το Σώμα Ορκωτών Λογιστών το 1955. Τα διάφορα οικονομικά σκάνδαλα που κυρίως αφορούσαν μεγάλες εταιρίες έφεραν την ανάγκη για χρηστή εταιρική διακυβέρνηση, η οποία όχι μόνο χρησιμεύει για την σωστή λειτουργία της εταιρίας αλλά και στην προστασία των μετοχών της. Για το λόγο αυτό εφαρμόζονται οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης ως επιτακτική ανάγκη για την ανατροπή του κλίματος καχυποψίας από τους ιδιώτες επενδύτες.

Μέσα στις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβάνεται η ανάγκη για έλεγχο ως προς την αποτελεσματικότητα των εργασιών της εταιρίας σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο. Ο έλεγχος αυτός έχει νομιμοποιηθεί από το κράτος με τον εσωτερικό έλεγχο αλλά και από το Σώμα Ορκωτών Λογιστών καθώς και με ένα νομικό πλαίσιο που αφορά τους ελέγχους αυτούς.

Ο όρος διακυβέρνηση των εταιριών καλύπτει εννοιολογικά, τις σχέσεις των μετόχων, μεταξύ τους, μεταξύ αυτών και του διοικητικού συμβουλίου και των προσώπων που ασκούν τη διοίκηση της εταιρίας. Δημιουργούνται λοιπόν τα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης τα οποία βασίζονται στην επιδίωξη τόνωσης της διαφάνειας της λειτουργίας της εταιρίας και στην οριοθέτηση της ευθύνης των διαφόρων φορέων εξουσίας στο εσωτερικό της εταιρίας.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα αλλά και στόχος της εταιρικής διακυβέρνησης είναι ο τρόπος λειτουργίας του Δ.Σ. Έχουν θεσπιστεί κανόνες για τη λειτουργία του Δ.Σ. όπως: διάκριση των αρμοδιοτήτων του προέδρου και του

διευθύνοντος συμβούλου, αναφορά των διαδικασιών εκλογής μελών διοικητικού συμβουλίου και καθιέρωση ειδικής επιτροπής διορισμού, που θα υποβάλλει σχετικές προτάσεις, οριοθέτηση της ευθύνης των μελών του διοικητικού συμβουλίου, ορισμός εκπροσώπου της μειοψηφίας στο διοικητικό συμβούλιο, διάκριση μεταξύ εσωτερικών (εκτελεστικών) και εξωτερικών (μη εκτελεστικών) μελών του διοικητικού συμβουλίου, με πρόταση το 1/3 τουλάχιστον των μελών να είναι εξωτερικά στελέχη. Η ευθύνη του Δ.Σ. μεγαλώνει όταν οι εταιρία είναι εισηγμένη στο Χ.Α.Α. το Δ.Σ οφείλει, στο πλαίσιο, αυτής της ιδιαίτερης ευθύνης του να διασφαλίζει την έγκαιρη και ποιοτική πληροφόρηση του κοινού, για τις υποθέσεις της εταιρίας.

Ο τρόπος λειτουργίας του Δ.Σ δεν είναι δυνατόν να είναι ενιαίος στο σύνολο των εισηγμένων εταιριών. Η επιλογή του τρόπου οργάνωσης σκόπιμο είναι να επαφίεται στο ίδιο το συμβούλιο, το οποίο είναι σε θέση να διακρίνει τα μέσα με τα οποία θα επιτύχει στην αποστολή του και θα διαφυλάξει τα μέλη του από την ευθύνη τους έναντι των μετόχων της εταιρίας και των τρίτων. Το διοικητικό συμβούλιο θα πρέπει να ενημερώνει τη γενική συνέλευση, για τα μέτρα που κάθε φορά λαμβάνει, προς διασφάλιση της νόμιμης και αποτελεσματικής λειτουργίας του. Η σύσταση επιτροπών όπως επιτροπή επιλογής υποψήφιων μελών, επιτροπή αμοιβών, επιτροπή λογιστικών θεμάτων και άλλες είναι τα βοηθήματα του Δ.Σ. στη διακυβέρνηση. Κάθε μέλος του Δ.Σ. επιφορτίζεται με την ευθύνη που του αναλογεί για τις οποίες αποφάσεις.

Η ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου οριοθετείται από τις αρμοδιότητες τους και από τις υποχρεώσεις τους που προσδιορίζονται με γνώμονα το

εταιρικό συμφέρον. Οι αποφάσεις σε κάθε περίπτωση του συμβουλίου κρίνονται εκ των υστέρων και σύμφωνα με τα αποτελέσματα ελέγχεται το διοικητικό συμβούλιο εάν έπραξε με βάση τη «χρηστή διακυβέρνηση» ή όχι. Η τόνωση του ενδιαφέροντος των μετόχων για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης των εταιρικών αποφάσεων έρχεται με το δικαίωμα ψήφου που τους δίνει η κάθε εταιρία και να μετέχουν μέσω της γενικής συνέλευσης.

Η διακυβέρνηση των εταιριών διαχείρισης οργανισμών συλλογικών επενδύσεων και των εταιριών επενδύσεων στην Ελλάδα εξετάζεται στο πλαίσιο της δομής της εταιρίας και με σκοπό την επαύξηση της διαφάνειας και της ευθύνης. Ορισμένοι κανόνες όπως το ότι δεν επιτρέπεται να είναι μέλη του Δ.Σ χρηματιστηριακοί εκπρόσωποι, αντικριστές, εσωτερικοί ελεγκτές ή διαχειριστές εταιρίας παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τα πιστωτικά ιδρύματα και διάφοροι άλλοι αποκλεισμοί προσώπων από αποφάσεις, έχουν δημιουργηθεί για την προστασία των μετόχων αλλά και της εταιρίας.

Οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων ως ενεργητικοί μέτοχοι έχουν δικαίωμα ψήφου και συμμετοχή στο Δ.Σ. αλλά δεν αναμειγνύονται στην μερισματική πολιτική των εταιριών. Στη χώρα μας υφίσταται νόμιμη υποχρέωση για τις εταιρίες διαχείρισης ή τις εταιρίες επενδύσεων να μνημονεύουν στις ετήσιες εκθέσεις των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, τη συμμετοχή ή όχι στις γενικές συνελεύσεις των εκδοτριών εταιριών και την ενάσκηση ή όχι των δικαιωμάτων ψήφου για λογαριασμό των μεριδιούχων.

Το αποτελεσματικότερο όπλο στην εύρυθμη λειτουργία και χρηστή διοίκηση μιας επιχείρησης είναι η δημιουργία Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Ανάμεσα σε Σύστημα Εσωτερικού Έλεγχου και Εσωτερικό Έλεγχο υπάρχουν διαφορές.

Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου θεωρείται ένα πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών συνδεδεμένο με την οργανωτική δομή και τους κανόνες λειτουργίας της επιχείρησης που καθιερώνει η διοίκηση με σκοπό να διασφαλισθούν τα συμφέροντα του φορέα και περιλαμβάνει και έναν αριθμό υποσυστημάτων. Η αποτελεσματικότητα του κρίνεται σε παράγοντες οι οποίοι χειρίζονται την διαφανή και χρηστή λειτουργία του.

Από την άλλη μεριά ο εσωτερικός έλεγχος έχει προσδιοριστεί εννοιολογικά ως το σύνολο των συστημάτων και μηχανισμών που έχουν τεθεί σε ισχύ, με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής, νόμιμης και αποτελεσματικής λειτουργίας της εταιρίας, σε συνθήκες διαφάνειας και επαρκούς ενημέρωσης των εμπλεκομένων προσώπων. Σκοπός του είναι η ενημέρωση της διοίκησης μέσω της επιστημονικής προσέγγισης των αναλύσεων των τομέων που την αφορούν. Η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από την ίδια την εταιρία και πόση ανεξαρτησία δίνει στους ελεγκτές για τη διενέργεια του έλεγχου.

Σε ένα Σύστημα Διακυβέρνησης ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή είναι καίριος αφού ο εσωτερικός έλεγχος είναι διαρκής. Σε μεγάλες εταιρίες ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να πραγματοποιείται από μια επιτροπή εσωτερικού έλεγχου με περισσότερους από έναν ελεγκτές. Το Δ.Σ. καθώς είναι και αυτό υπεύθυνο προς τους μέτοχους για τη σωστή διενέργεια του έλεγχου έχει την ανάγκη θέσπισης,

οργάνωσης και εφαρμογής συστημάτων ελέγχου άλλης μορφής, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στην εκάστοτε εφαρμοστέα νομοθεσία καθώς και έλεγχο για την νομιμότητα της λειτουργίας της εταιρίας. Ο εσωτερικός έλεγχος περιλαμβάνει το προσωπικό της εταιρίας, τους συνεργάτες της, για την προώθηση των εργασιών της, τους εξωτερικούς συμβούλους της.

Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή συνίσταται στη συνδρομή των απασχολούμενων στην εταιρία προσώπων, κατά τρόπο ώστε αυτά να ενεργούν, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους, με γνώμονα το συμφέρον της εταιρίας και την επιδίωξη διασφάλισης της ομαλής λειτουργίας της αγοράς. Ο εσωτερικός ελεγκτής αμείβεται από την εταιρία και υπόκειται απευθείας στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, διασφαλίζεται η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή έναντι των προσώπων που απασχολούνται στην εταιρία και που αποτελούν αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου. Θα πρέπει όμως και αυτός να έχει τα απαραίτητα προσόντα όπως είναι η ειδίκευση η ικανότητα και η ευχέρεια στις εκτιμήσεις του καθώς και στην τήρηση των ειδικών διαδικασιών. Ένας εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει επίσης να λειτουργεί σύμφωνα με τον Κώδικα Ηθικών Αρχών του Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.).

Η ευθύνη για την οργάνωση της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου της εταιρίας εναπόκειται στο Δ.Σ. και προϋποθέτει την εξατομίκευση των καθηκόντων των προσώπων που θα έχουν ενταχθεί στη συγκεκριμένη υπηρεσία και την επιλογή των κατάλληλων και εκπαιδευμένων προσώπων, για την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που θα τους έχουν ανατεθεί.

Ο έλεγχος της συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία και συναλλακτική πρακτική στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών είναι και αυτό αρμοδιότητα του Δ.Σ..

Η εταιρία θα πρέπει να λειτουργεί κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται: Η κεφαλαιακή επάρκεια της εταιρίας, η καταλληλότητα των απασχολουμένων στην εταιρία προσώπων, η καλή φήμη της εταιρίας η αποτελεσματική προώθηση του αντικειμένου της επιχείρησης με βάση την αρχή της καλής πίστης.

Η διαφήμιση θα πρέπει να καταρτίζεται από την αρμόδια υπηρεσία της εταιρίας, η οποία θα διαθέτει τα κατάλληλα προς τούτο πρόσωπα και να ελέγχεται από το διευθύνοντα σύμβουλο και τον εσωτερικό ελεγκτή της εταιρίας.

Το πλαίσιο των αρχών για την αποτελεσματική οργάνωση μιας επιχείρησης τίθεται από τον κώδικα δεοντολογίας. Αναφέρεται κυρίως στην χρηστή διακυβέρνηση και προστασία της επιχείρησης όσον αφορά την επένδυση, τους πόρους της τα συμφέροντα των μετοχών και την τήρηση της νομοθεσίας.

Για κάθε εκτίμηση του εσωτερικού ελεγκτή υπάρχει και ο ελεγκτικός κίνδυνος ο οποίος αφορά το ενδεχόμενο οι ελεγκτικές διαδικασίες που διενεργούνται να αποτύχουν να εντοπίσουν και να αποκαλύψουν σφάλματα, λάθη και παρατυπίες που επικρατούν στα ελεγχόμενα αντικείμενα. Ο ελεγκτικός αυτός κίνδυνος υπολογίζεται με κάποια κριτήρια και τύπους που έχουν σχέση με τον ενδογενή κίνδυνο, τον κίνδυνο συστήματος διαδικασιών και λειτουργίας έλεγχου και τον κίνδυνο μη ανίχνευσης.

Ο εσωτερικός ελεγκτής για να βοηθηθεί μπορεί να κρατά αρχεία που αφορούν την εταιρία, τους έλεγχους τη νομοθεσία κλπ.

Τα αποτελέσματα της διενέργειας ενός έλεγχου διατυπώνονται στα φύλλα εργασίας. Στα τυποποιημένα αυτά γραπτά κείμενα αναγράφονται οι μέθοδοι, οι διαδικασίες και οι τεχνικές που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια του έλεγχου. Τα φύλλα εργασίας έπειτα αρχειοθετούνται και φυλάσσονται ως συγκριτικά στοιχεία για μετέπειτα έλεγχους.

Μόλις ολοκληρωθεί ο έλεγχος εκδίδεται μια γραπτή έκθεση με τα αποτελέσματα του από κάθε τομέα λειτουργίας της εταιρίας. Οι εκθέσεις αυτές πρέπει να χαρακτηρίζονται από την σαφήνεια, την εγκυρότητα και την αποτελεσματικότητά τους. Περιγράφεται σε αυτές ο σκοπός για τον οποίο έγινε ο έλεγχος και αναλύεται η λειτουργικότητα της εταιρίας και σε ποιο σημείο αυτής χρειάζονται αλλαγές.

Ανακεφαλαιώνοντας, λοιπόν, βλέπουμε ότι η εταιρική διακυβέρνηση έχει στόχο να βάλει σε μια τροχιά την εταιρία μέσω της ορθής λειτουργίας που της υποδεικνύει. Αυτό το καταφέρει μέσω των κανόνων που επιβάλλει στα στελέχη της επιχείρησης και κυρίως με τον έλεγχο που διαπράττει σε κάθε τομέα της. Ο εσωτερικός έλεγχος λειτουργεί ως εργαλείο της εταιρικής διακυβέρνησης ως ανεξάρτητη αρχή. Η ανεξαρτησία η υπευθυνότητα και η αποδοτικότητα χαρακτηρίζουν την επιτυχία του εσωτερικού ελέγχου. Η ανάγκη για εσωτερικό έλεγχο ωθεί τις εταιρίες στη πρόσληψη εσωτερικού ελεγκτή ώστε να διασφαλίζονται οι ίδιες και οι μέτοχοι τους. Με αυτό το τρόπο αποκτούν δύναμη και άξια που θα ανοίξει το δρόμο για νέες επενδύσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Παραδείγματα Φύλλων Εργασιών

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200...

ΑΡ.Φ.Ε.

Εσωτερικός ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος : Να ελεγχθεί κατά πόσο τηρήθηκαν όλες οι νόμιμες διαδικασίες κατά την σύγκλιση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της εταιρείας

(Ν. 2190/1920 άρθρα 25-39)

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: πριν από κάθε Γενική Συνέλευση

Ελεγκτικές διαδικασίες :

Περίοδος ελέγχου:

Η σύγκλιση της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης αποφασίστηκε από το ΔΣ στις ... Μαΐου 200... (Πρακτικό Συνεδριάσεως υπ' αριθ. 91)

Μετά την λήξη της συνεδρίασης απεστάλη ηλεκτρονικά η απόφαση του ΔΣ στο Χρηματιστήριο Αθηνών

Στις .../.../200... :

1. Δημοσιεύτηκε η Πρόσκληση της Γενικής συνέλευσης στο υπ' αριθμό φύλλο της εφημερίδας «ΕΞΠΡΕΣ»(ΣΕΛ. Α12) και στο υπ' αριθμό φύλλο της εφημερίδας η «Η ΒΡΑΔΥΝΗ»(ΣΕΛ. 42)

2. Κατατέθηκε η Πρόσκληση της Γενικής συνέλευσης στο Εθνικό Τυπογραφείο προς δημοσίευση.

3. Κοινοποιήθηκε στο Υπουργείο Ανάπτυξης α) το Πρακτικό του ΔΣ της εταιρείας που αποφάσισε την Σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης β) το αντίγραφο του αριθμού πρωτοκόλλου του Εθνικού Τυπογραφείου στο οποίο κατατέθηκε η Πρόσκληση της ΓΣ γ) τα φύλλα των εφημερίδων στις οποίες δημοσιεύτηκε η Πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης

4. Η Πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης δημοσιεύτηκε στο Φ.Ε.Κ.

5. Τοιχοκολλήθηκε η Πρόσκληση της Γ.Σ. σε εμφανή θέση στην εταιρεία.

Πέντε ημέρες πριν την ΓΣ είχαν κατατεθεί στην εταιρεία οι βεβαιώσεις δέσμευσης των μετοχών και τα έγγραφα αντιπροσωπείας

48 ώρες πριν την ΓΣ αναρτήθηκε σε εμφανή θέση στην εταιρεία ο πίνακας των εχόντων δικαίωμα ψήφου στην ΓΣ και των τυχόν αντιπροσώπων αυτών (αριθμό μετοχών , διεύθυνση, αριθμό ταυτότητας)

Στην Γενική Συνέλευση παρέστησαν αυτοπροσώπως μέτοχοι που κατείχαν συνολικά μετοχές ήτοι% του συνόλου των μετοχών ενώ αντιπροσωπεύτηκαν μέτοχοι που κατείχαν συνολικά μετοχές ήτοι% του συνόλου των μετοχών. Συνολικό ποσοστό επί του συνόλου των μετοχών%

Συνεπώς η γενική Συνέλευση συνεδρίασε εν απαρτία και εγκύρως επί των θεμάτων της ημερησίας διατάξεως αφού παρίστατο ή αντιπροσωπεύονταν σε αυτήν μέτοχοι οι οποίοι εκπροσωπούσαν το% του καταβεβλημένου εταιρικού κεφαλαίου

Στην Γενική Συνέλευση παρίστατο οι ορκωτοί ελεγκτές και ο νομικός σύμβουλος της εταιρείας με σκοπό να παρέχουν οποιοσδήποτε πληροφορίες στους μετόχους.

Μετά την λήξη της συνεδρίασης απεστάλησαν ηλεκτρονικά οι αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Τέλος κατατέθηκε στο Υπουργείο Ανάπτυξης το Πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης στις .../.../200... με αριθμό πρωτοκόλλου

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200..	ΑΡ.Φ.Ε. 1
Εσωτερικός ελεγκτής:	
Υπογραφή:	

ΤΜΗΜΑ Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ Ειδικός έλεγχος : Έλεγχος οργάνωσης και πληρότητας του τηρούμενου αρχείου των πρακτικών των γενικών συνελεύσεων <u>Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :</u> <u>Περιοδικότητα ελέγχου:</u> Μετά από κάθε γενική συνέλευση Να γίνει μια προκαταρκτική εξέταση με σκοπό την γενική γνωριμία με την επιχείρηση

<u>Ελεγκτικές διαδικασίες :</u> <u>Περίοδος ελέγχου:</u> Από την μελέτη και τον έλεγχο των θεωρημένων πρακτικών των γενικών συνελεύσεων διαπιστώθηκαν τα εξής : Οι κατά τις συνελεύσεις συζητήσεις και αποφάσεις καταχωρούνται εν περιλήψει σε ειδικό αρχείο, στο ίδιο αρχείο καταχωρούνται και οι κατάλογοι των παραστάτων ή αντιπροσωπευομένων σε αυτές οι οποίοι είναι συντεταγμένοι σύμφωνα με το αντίστοιχο πρακτικό και υπογεγραμμένοι από τους ίδιους ή τους αντιπροσώπους τους. Επίσης στο ίδιο αρχείο καταχωρούνται και τα αντίστοιχα έγγραφα αντιπροσώπευσης Όλα τα πρακτικά είναι θεωρημένα από την εφορία Όλα τα πρακτικά είναι υπογεγραμμένα από τον πρόεδρο και τον γραμματέα των εκάστοτε γενικών συνελεύσεων.
--

Τηρείται σύμφωνα με τον νόμο η σύνοδος της γενικής συνέλευσης τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο και κατά το πρώτο εξάμηνο αυτού.

Κάθε γενική συνέλευση συνεδριάζει με φυσική παρουσία μετόχων ή αντιπροσώπων τους που εκπροσωπούν πάνω από το 1/5 του καταβεβλημένου εταιρικού κεφαλαίου .

Σημειώνεται δε ότι από την εισαγωγή των μετοχών της εταιρείας στο ΧΑΑ προς διαπραγμάτευση τηρούνται όλες οι κατά τον νόμο αναγκαίες δημοσιεύσεις.

Ο πίνακας μετόχων περιέχει τα κατά τον νόμο υποχρεωτικά στοιχεία (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, αριθμό ταυτότητας, και τυχόν αντιπροσώπους αυτών)

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Διαπιστώθηκε ότι τηρούνται όλες οι διατυπώσεις που απαιτούνται από τον νόμο (Ν.2190/1920 άρθρα25-35) και το καταστατικό

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200..

ΑΡ.Φ.Ε. 16

Εσωτερικός ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος : *Να καταγραφούν τα σημαντικότερα θέματα όπως και οι σχετικές αποφάσεις των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου που έλαβαν χώρα κατά την ελεγχόμενη περίοδο. Να ελεγχθεί η συνέπεια και η τυπικότητα των συντασσόμενων πρακτικών των εν λόγω συνεδριάσεων. Να ελεγχθεί επίσης κατά πόσο εφαρμόζονται πιστά οι διατάξεις της υφιστάμενης νομοθεσίας όσο αναφορά την σύσταση του ΔΣ*

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: Κάθε μήνα

Ελεγκτικές διαδικασίες :

Περίοδος ελέγχου: Νοέμβριος 2004

(Σημειώνεται ότι έχει προηγηθεί έλεγχος των προηγούμενων εκ συστάσεως της εταιρείας πρακτικών ΦΕ2)

Από τον έλεγχο των πρακτικών του Νοεμβρίου 2004:

Το ΔΣ συνεδρίασε τον μήνα αυτό τουλάχιστον μία φορά

Σε όλες τις συνεδριάσεις του ΔΣ παρίστατο τουλάχιστον το ήμισυ και πλέον των συμβούλων που το απαρτίζουν

Όλες οι αποφάσεις του ΔΣ λήφθηκαν εγκύρως με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων

Είναι εμπρόθεσμα θεωρημένα και ορθά υπογεγραμμένα

* Δεν έχει χορηγηθεί δάνειο ή παρασχεθεί πίστωση ή εγγύηση από την εταιρεία προς τα μέλη του ΔΣ

Τα μέλη του ΔΣ δεν λαμβάνουν καμία αμοιβή για τις υπηρεσίες που παρέχουν.

Σημειώνεται ότι δεν έχει διενεργηθεί διανομή κερδών προς οποιονδήποτε και για οποιονδήποτε σκοπό της εταιρείας καθ' όσον η τρέχουσα χρήση ήταν ζημιογόνος .

* Τα μέλη του ΔΣ έχουν απαλλαγεί ομόφωνα και παμψηφεί από την ΓΣ από κάθε ευθύνη για αποζημίωση για τα πεπραγμένα της τρίτης εταιρικής χρήσης (2003)

* Κατά την σύσταση της εταιρείας έχουν κατατεθεί στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς συμπληρωμένα ερωτηματολόγια και βιογραφικά των ανώτατων και ανώτερων μελών του ΔΣ οι πληροφορίες των οποίων αποδεικνύουν ότι για κανένα μέλος του ΔΣ δεν συντρέχει κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων. (ασυμβίβαστο) σύμφωνα με την 2^η αρχή του Κωδ. Δεοντολογίας

* Διανύεται κατά την τρέχουσα χρήση το δεύτερο έτος θητείας του ΔΣ

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200..

ΑΡ.Φ.Ε. 10

Εσωτερικός ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος : Ανεξάρτητα και μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: εφόσον αλλάξουν τα μέλη του ΔΣ ή γίνουν αλλαγές στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας

Ελεγκτικές διαδικασίες :

Περίοδος ελέγχου: Δεκέμβριος 200...

Έχουν οριστεί ανεξάρτητα και μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ σύμφωνα με τον Ν. 3016/2002 (εταιρική Διακυβέρνηση) στο πρακτικό της τακτικής ΓΣ υπ' αριθμ.10 ,7/5/2003 οι κύριοι :

.....

.....

.....

Τα παραπάνω μέλη του ΔΣ :

Δεν κατέχουν μετοχές σε ποσοστό μεγαλύτερο του 0.5% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας

Δεν διατηρούν επιχειρηματική ή άλλη επαγγελματική σχέση με την εταιρεία

Δεν κατέχουν θέση προέδρου στο ΔΣ ή διευθυντικού στελέχους και γενικά δεν διατηρούν σχέση εξαρτημένης εργασίας ή έμμισθης εντολής με την εταιρεία

Δεν έχουν συγγένεια με κανένα από τα εκτελεστικά μέλη του ΔΣ ή διευθυντικό στέλεχος της εταιρείας .

* το πρακτικό της ΓΣ που εξέλεξε τα ανεξάρτητα μέλη του ΔΣ και το αντίστοιχο πρακτικό του ΔΣ που ορίζει την ιδιότητα του κάθε εκτελεστικού μέλους έχει υποβληθεί εμπρόθεσμα στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (13998- 23/5/2002)

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Τα ανεξάρτητα και μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ της εταιρείας ικανοποιούν τα κριτήρια ανεξαρτησίας που ορίζει το άρθρο 4 του νόμου 3016/2002

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200..

ΑΡ.Φ.Ε. 2

Εσωτερικός ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος : Έλεγχος οργάνωσης και πληρότητας του τηρούμενου αρχείου των θεωρημένων πρακτικών των διοικητικών συμβουλίων

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: Κάθε μήνα

Να γίνει μια προκαταρκτική εξέταση με σκοπό την γενική γνωριμία με την επιχείρηση

Ελεγκτικές διαδικασίες :

Περίοδος ελέγχου: 25 – 26 / 11/ 2004

Από την μελέτη και τον έλεγχο των πρακτικών των διοικητικών συμβουλίων διαπιστώθηκαν τα εξής :

Το διοικητικό συμβούλιο είναι σύμφωνο με αυτό που έχει εκλέξει νόμιμα και έγκυρα η γενική συνέλευση

Το διοικητικό συμβούλιο συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά τον μήνα στην έδρα της εταιρείας

Οι συζητήσεις και αποφάσεις των διοικητικών συμβουλίων καταχωρούνται περιληπτικά σε ειδικό αρχείο που τηρείται κατά το μηχανογραφικό σύστημα

Το διοικητικό συμβούλιο συγκαλείται από τον πρόεδρό του με εμπρόθεσμη πρόσκληση αυτού (2 τουλάχιστον μέρες πριν την συνεδρίαση) στην οποία αναφέρονται με σαφήνεια τα θέματα της ημερήσιας διάταξης.

Τα πρακτικά των διοικητικών συμβουλίων είναι θεωρημένα από την εφορία

Το διοικητικό συμβούλιο συνεδριάζει εγκύρως

Το διοικητικό συμβούλιο αποφασίζει για πράξεις για της οποίες είναι αρμόδιο

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Διαπιστώθηκε ότι τηρούνται όλες οι διατυπώσεις που ορίζονται από τον νόμο (Ν.2190/1920 άρθρα 18-24) και το καταστατικό

Ημερομηνία Ελέγχου:

Εσωτερικός Ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ

Κατηγορία Ελέγχου: ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός Έλεγχος: Έλεγχος κατά πόσο η διάρθρωση του χαρτοφυλακίου της εταιρείας πληροί τους όρους και τις προϋποθέσεις των σχετικών διατάξεων του Ν.1969/91 και τυχόν σχετικές αποφάσεις της εποπτεύουσας αρχής.

Διευκρινήσεις – Υποδείξεις:

Η διάρθρωση του χαρτοφυλακίου μιας ΕΕΧ ορίζεται από τα άρθρα 4, 5, 6 και 7 του Ν. 1969/91, οι κυριότερες διατάξεις των οποίων είναι:

Τα διαθέσιμα μιας ΕΕΧ τοποθετούνται σε εισηγμένες κινητές αξίες, σε τίτλους μεριδίων Α/Κ, σε νεοεκδιδόμενες κινητές αξίες (υπό όρους), σε λοιπές κινητές αξίες (υπό όρους), σε κινητά και ακίνητα πράγματα (υπό όρους), σε μετρητά και τραπεζικές καταθέσεις.

Κινητές αξίες του ίδιου εκδότη δεν μπορεί να υπερβαίνουν το 10% των ιδίων κεφαλαίων της ΕΕΧ.

Κινητές αξίες του ίδιου εκδότη μπορεί να αποτελούν μέχρι το 35% των ιδίων κεφαλαίων της, εφόσον αυτές έχουν εκδοθεί από κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή εφόσον οι κινητές αξίες τελούν υπό την εγγύηση των παραπάνω προσώπων.

Το σύνολο των τοποθετήσεων σε κινητές αξίες της ανωτέρω (γ) περίπτωσης μπορεί να αυξηθεί μέχρι το 100% των ιδίων κεφαλαίων της ΕΕΧ, εφόσον η ΕΕΧ κατέχει κινητές αξίες που ανήκουν τουλάχιστον σε έξι διαφορετικές εκδόσεις και οι αξίες που ανήκουν στην ίδια έκδοση δεν υπερβαίνουν το 30% των ιδίων κεφαλαίων της ΕΕΧ.

Η ΕΕΧ δεν επιτρέπεται να αποκτά μετοχές μιας εταιρείας που αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 10% των μετοχών της εκδότριας εταιρείας (το ποσοστό αυτό για τις εταιρείες συμβούλων επενδύσεων ανέρχεται σε 51%). Ο ανωτέρω περιορισμός ισχύει και για την κατοχή ποσοστού μεγαλύτερου του 10% των μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου του ίδιου εκδότη, του συνόλου των ανεξόφλητων κατά το χρόνο κτήσεως από την ΕΕΧ ομολογιών του ίδιου εκδότη, των κατά το χρόνο κτήσεως κυκλοφορούντων μεριδίων Α/Κ, των μετοχών ΕΠΕΥ και των μετοχών της ΑΕ Αποθετηρίων Τίτλων. Οι περιορισμοί της παρούσας παραγράφου (ε) δεν ισχύουν για τις κινητές αξίες που επενδύονται σύμφωνα με τη παράγραφο (γ).

Παρέκκλιση από τις προϋποθέσεις των ανωτέρω παραγράφων (α) έως (ε) προβλέπεται κατά την απόκτηση μετοχών με άσκηση δικαιώματος προτιμήσεως, υπό τον όρο ότι οι ποσότητες των υπερβάσεων θα εκποιηθούν εντός έτους από την απόκτησή τους.

Ελεγκτικές Διαδικασίες – Σημειώσεις – Σχόλια – Παρατηρήσεις:

Περίοδος Ελέγχου:

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200...

ΑΡ.Φ.Ε. 20

Εσωτερικός ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος : Έλεγχος Επενδυτικής Επιτροπής

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: Κάθε Μήνα

Ελεγκτικές διαδικασίες : Έλεγχος των πρακτικών των συνεδριάσεων της Επενδυτικής Επιτροπής ως προς την συχνότητα των συνεδριάσεων, την επαρκή αιτιολόγηση των αποφάσεων και τον έλεγχο μέσω των κινήσεων των πινακιδίων της υλοποίησης αυτών

Περίοδος ελέγχου:

Από τον έλεγχο των πρακτικών συνεδριάσεως της Επενδυτικής Επιτροπής συμπεραίνουμε ότι:

Τηρείται η προβλεπόμενη συχνότητα συνεδριάσεων

Η επιτροπή επενδύσεων συνεδριάζει όταν παρίστανται και τα τρία μέλη της και οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία αυτών.

Τα πρακτικά συντάσσονται, υπογράφονται και υποβάλλονται προς υλοποίηση γραπτώς.

Οι αποφάσεις της επενδυτικής επιτροπής αιτιολογούνται ικανοποιητικά

Οι αγορές και οι πωλήσεις μετοχών συμφωνούν με τις αποφάσεις της επενδυτικής επιτροπής ως προς:

το σύνολο των τεμαχίων

την ελάχιστη τιμή πώλησης

και την μέγιστη τιμή αγοράς

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Η επενδυτική επιτροπή συνεδριάζει έγκυρα και έγκαιρα.

Οι αποφάσεις της επενδυτικής επιτροπής αιτιολογούνται ικανοποιητικά και εφαρμόζονται πιστά από την διαχείριση.

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200...

ΑΡ.Φ.Ε. 23

Εσωτερικός ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος : κατά πόσο η εταιρεία προέβη στις απαραίτητες ανακοινώσεις έγκυραέγκαιρα και ορθά κατά τον μήνα ελέγχου

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: κάθε μήνα

Ελεγκτικές διαδικασίες : Καταγραφή όλων των τακτικών απαραίτητων ανακοινώσεων

Έλεγχος ανακοινώσεων από το πρωτόκολλο εξερχόμενων

Έλεγχος τήρησης όλων των νόμιμων διαδικασιών

Πρόσθετη καταγραφή και έλεγχος σε περίπτωση έκτακτων ανακοινώσεων

Περίοδος ελέγχου:

Οι τακτικές υποχρεώσεις ανακοίνωσης κατά τον μήνα ελέγχου είναι:

1. κάθε δεκαήμερο ημερήσια εσωτερική αξία
2. ισολογισμός 2004 & οικονομικών καταστάσεων
- 3.εισφορά προς την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς
- 4.λογιστική κατάσταση τριμήνου (1/10-31/12)
- 5.πίνακας επενδύσεων τριμήνου(1/10-31/12)
- 6.αναλυτική κατάσταση παραγώγων τριμήνου (1/10-31/12)
7. υπεύθυνου πρόληψης εγκλημάτων χρήματος για το 2005
8. χρηματιστηριακές συναλλαγές υπόχρεων & κατάλογος υπόχρεων

Οι παραπάνω υποχρεώσεις της εταιρείας ανακοινώθηκαν έγκαιρα εκτός της λογιστικής κατάστασης η οποία καλύπτεται από τον ισολογισμό

Ειδικότερα ο ισολογισμός, οι εφημερίδες δημοσίευσής του και οι οικονομικές καταστάσεις κοινοποιήθηκαν στο ΧΑΑ

Ως προς τις έκτακτες υποχρεώσεις της εταιρείας:

Λόγω εκχώρησης και απόκτησης σημαντικής συναλλαγής (πδ 51) η εταιρεία προέβη την επόμενη της γνωστοποίησης αυτών σε :

Γνωστοποίηση αυτών:

στο ΧΑΑ,

στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

(εγκύκλιος αριθμός 20)

Κατάθεση του ποσού των 250€ και γνωστοποίηση του καταθετηρίου σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για κάθε μία από τις σημαντικές συναλλαγές που διεξήχθη

Έτσι εξαντλούνται και οι υποχρεώσεις της εταιρείας ως προς την ανακοίνωση σημαντικών συναλλαγών

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Η εταιρεία προέβη σε όλες τις απαραίτητες από τον νόμο ανακοινώσεις και γνωστοποιήσεις κατά τον μήνα ελέγχου

Σημειώνεται ότι η λανθασμένη ενημέρωση από την μηχανογραφική εφαρμογή του της μετοχής της επέφερε λανθασμένες εγγραφές σε όλα τις εφαρμογές του προγράμματος . Για αποφυγή παρόμοιων προβλημάτων θεωρήθηκε αναγκαίο από τον εσωτερικό έλεγχο η εισαγωγή καθημερινής ελεγκτικής διαδικασίας με την οποία θα επαληθεύονται οι τιμές κλεισίματος των μετοχών με το ημερήσιο φύλλο τιμών του ΧΑΑ

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200...

ΑΡ.Φ.Ε. 18

Εσωτερικός ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος : ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: 4 μήνες μετά την λήξη της χρήσης

Ελεγκτικές διαδικασίες : Έλεγχος των πρακτικών του ΔΣ και της ΓΣ καθώς και του αρχείου εισερχομένων / εξερχόμενων

Περίοδος ελέγχου:

1. Έχουν συνταχτεί οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (4 μήνες μετά την λήξη της χρήσης) οι οποίες περιλαμβάνουν :

Ισολογισμό

Λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης

Πίνακα διάθεσης κερδών

Προσάρτημα

Οι οικονομικές καταστάσεις :

2. Έχουν υπογραφεί από τον Πρόεδρο και το Διευθύνοντα Σύμβουλο της εταιρείας και την διεύθυνση του λογιστηρίου.(πριν την ΓΣ)

3. Έχουν εγκριθεί από το ΔΣ (μέχρι 15 Μαΐου)

4. Έχουν ελεγχθεί και πιστοποιηθεί από Ορκωτό Ελεγκτή.(πριν την ΓΣ)

5. Έχουν υποβληθεί για καταχώρηση στο μητρώο και δημοσίευση (εκτός του προσαρτήματος) σε ΦΕΚ (με τις εκθέσεις του ΔΣ και του Ορκωτού Ελεγκτή) .(πριν την ΓΣ)

6. Έχουν δημοσιευθεί σε ΦΕΚ συνοδευμένες από το πιστοποιητικό ελέγχου από τον Ορκωτό Ελεγκτή σε μια ημερήσια πολιτική εφημερίδα και σε μια οικονομική. (πριν την ΓΣ)

Επίσης :

7. Έχει συνταχθεί έκθεση διαχείρισης του ΔΣ και έχει επαληθευτεί από τον Ορκωτό Ελεγκτή. (πριν την ΓΣ)

8. Έχει διεξαχθεί τακτική ΓΣ η οποία έχει εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις, έχει απαλλάξει τα μέλη του ΔΣ και τον Ορκωτό Ελεγκτή από κάθε ευθύνη και έχει εκλέξει εκ νέου ΔΣ και Ορκωτό Ελεγκτή. (μέχρι 30 Ιουνίου)

9. Επικυρωμένο αντίγραφο των πρακτικών αυτών και αντίτυπο των εγκεκριμένων οικονομικών καταστάσεων έχει υποβληθεί στην αρμόδια υπηρεσία της Νομαρχίας. (20 μέρες μετά την ΓΣ)

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί και υποβληθεί σε όλα τα μέσα έγκρισης και δημοσιότητας που ορίζει ο νόμος 2190/20.

Ημερομηνία ελέγχου: 4-7/2/2005

ΑΡ.Φ.Ε. 29

Εσωτερικός ελεγκτής: ΧΑΜΑΚΟΥ ΜΑΡΙΑ

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος Σύνταξη μισθολογικής κατάστασης , απόδοση ασφαλιστικών εισφορών

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: κάθε μήνα

Ελεγκτικές διαδικασίες: σύνταξη μισθολογικής κατάστασης συμφωνία με λογιστικό λογαριασμό μισθοδοσίας, παρακράτηση και απόδοση ασφαλιστικών εισφορών συμφωνία με δήλωση απόδοσης.

Περίοδος ελέγχου:

ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ – ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Οι μισθοδοτική κατάσταση του Ιανουαρίου συμφωνεί με τον αντίστοιχο λογαριασμό της λογιστικής ως προς τακτικές αποδοχές, τις εργοδοτικές εισφορές ΙΚΑ (εργοδότη και συνολικά), του φόρου μισθωτών υπηρεσιών τις πληρωτέες αποδοχές προσωπικού επιμέρους και συνολικά. Επίσης η εντολή πληρωμής εργοδοτικών εισφορών ΙΚΑ συμφωνεί με τις εγγραφές στην μισθοδοτική κατάσταση και του αντίστοιχου λογαριασμού της λογιστικής. Τέλος η δήλωση που αφορά το σύνολο των ασφαλιστικών εισφορών για την περίοδο 10/2004 έως 12/2004 συμφωνεί με το άθροισμα των εγγραφών «ΙΚΑ ΣΥΝ.» των μισθοδοτικών καταστάσεων και διαφωνεί κατά -100€ με το άθροισμα των ποσών χρέωσης στις εντολές πληρωμής εργοδοτικών εισφορών υπέρ ΙΚΑ. Η διαφορά αυτή οφείλεται σε λάθος εγγραφή τον Αύγουστο (+100€) και μεταφέρθηκε με αίτηση συμψηφισμού.

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Αποδόθηκαν ορθά και έγκαιρα οι ασφαλιστικές και μισθολογικές υποχρεώσεις του μήνα ελέγχου. Επίσης καταχωρήθηκαν ορθά , εμπρόθεσμα και στην σωστή διαχειριστική περίοδο οι δαπάνες της εταιρείας καθώς και οι κινήσεις των παραγώγων .

Ημερομηνία ελέγχου: .../.../200...

ΑΡ.Φ.Ε. 13

Εσωτερικός ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ

Κατηγορία ελέγχου : ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός έλεγχος : Έλεγχος συμφωνίας φύλλων συναλλαγών με παραστατικά εσόδων - εξόδων

Έλεγχος συμφωνίας εγγραφών της καρτέλας του ταμείου με τις εγγραφές στα φύλλα συναλλαγών, Δειγματοληπτικός έλεγχος συμφωνίας του δελτίου συμψηφιστικών εγγραφών και των αντίστοιχων παραστατικών

Διευκρινίσεις - Υποδείξεις :

Περιοδικότητα ελέγχου: Κάθε μήνα

Ελεγκτικές διαδικασίες :

Περίοδος ελέγχου:

Τα φύλλα συναλλαγών και οι αποδείξεις πληρωμής είναι αριθμημένα.

Τα φύλλα συναλλαγών συρράπτονται με τα αντίστοιχα παραστατικά

Όλες οι αποδείξεις είναι σφραγισμένες με την ένδειξη «καταχωρήθη» συμπεριλαμβανομένης της ημερομηνίας και του αντίστοιχου λογαριασμού

Όλα τα ποσά που καταγράφονται στα φύλλα συναλλαγών αποτελούν υποχρεώσεις του μηνός Νοεμβρίου

Έγινε έλεγχος ταύτισης των εγγραφών στα φύλλα συναλλαγών με τα αντίστοιχα παραστατικά ως προς την αιτιολογία της πληρωμής, τον αριθμό του παραστατικού, του ποσού πληρωμής καθώς και έλεγχος πράξεων

Οι εγγραφές της καρτέλας του ταμείου με τις εγγραφές στα φύλλα συναλλαγών ταυτίζονται ως προς:

1. τα υπόλοιπα ημέρας
2. οι αιτιολογίες και τα αντίστοιχα ποσά
3. οι ημερομηνίες καταχώρησης

Οι εγγραφές στο δελτίο συμψηφιστικών εγγραφών και στα αντίστοιχα τυχαία επιλεγμένα παραστατικά συμπίπτουν ως προς:

1. την αιτιολογία
2. τα ποσά
3. την ημερομηνία καταγραφής

Συμπεράσματα – παρατηρήσεις:

Οι εγγραφές στα φύλλα συναλλαγών ταυτίζονται με αυτές των αντίστοιχων παραστατικών.

Καταχωρήθηκαν ορθά, εμπρόθεσμα και στους σωστούς λογαριασμούς οι δαπάνες της εταιρείας

Καταχωρήθηκαν οι λογαριασμοί παρακολούθησης εξόδων στην σωστή διαχειριστική περίοδο

Όλες οι καταχωρήσεις στους λογαριασμούς εξόδων της περιόδου είναι πράγματι έξοδα που έγιναν την περίοδο αυτή

Ημερομηνία Ελέγχου:

Εσωτερικός Ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΩΝ

Κατηγορία Ελέγχου: ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός Έλεγχος: Διαπίστωση ύπαρξης σαφών έγγραφων εσωτερικών οδηγιών και κανόνων για την διεκπεραίωση των παρεχομένων υπηρεσιών και την τήρησή τους από τα καλυπτόμενα πρόσωπα.

Περιοδικότητα Ελέγχου: Κάθε τρίμηνο.

Διευκρινήσεις – Υποδείξεις:

Να καταγραφούν όλες οι έγγραφες οδηγίες και κανονισμοί της Διοίκησης που άμεσα ή έμμεσα αφορούν τη λειτουργία της Διεύθυνσης. Να προταθούν βελτιώσεις επί των υπαρχόντων οδηγιών – κανονισμών ή η εκπόνηση νέων εφόσον κρίνεται σκόπιμο. Οι ανωτέρω οδηγίες – κανονισμοί τηρούνται και από τη Γραμματεία Διοίκησης. Να γίνει συνοπτική αναφορά στο βαθμό εφαρμογής – υλοποίησής τους αφού ολοκληρωθούν οι επιμέρους έλεγχοι της Διεύθυνσης.

Ελεγκτικές Διαδικασίες – Σημειώσεις – Σχόλια – Παρατηρήσεις:

Περίοδος Ελέγχου:

Ημερομηνία Ελέγχου:

Εσωτερικός Ελεγκτής:

Υπογραφή:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΩΝ

Κατηγορία Ελέγχου: ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ειδικός Έλεγχος: Διαπίστωση κατά πόσο στο τέλος κάθε μέρας ή στην αρχή της επόμενης, αλλά πριν από την έναρξη της συνεδρίασης του ΧΑΑ, συντάσσεται πίνακας διάρθρωσης του χαρτοφυλακίου (χρεόγραφα, διαθέσιμα) της εταιρείας, σε τιμές κτήσης και τρέχουσες και υποβάλλεται στον Διευθύνοντα Σύμβουλο και στους Διευθυντές Διαχείρισης Χαρτοφυλακίου και Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών.

Διευκρινήσεις – Υποδείξεις:

Ελεγκτικές Διαδικασίες – Σημειώσεις – Σχόλια – Παρατηρήσεις:

Περίοδος Ελέγχου: